

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEČ

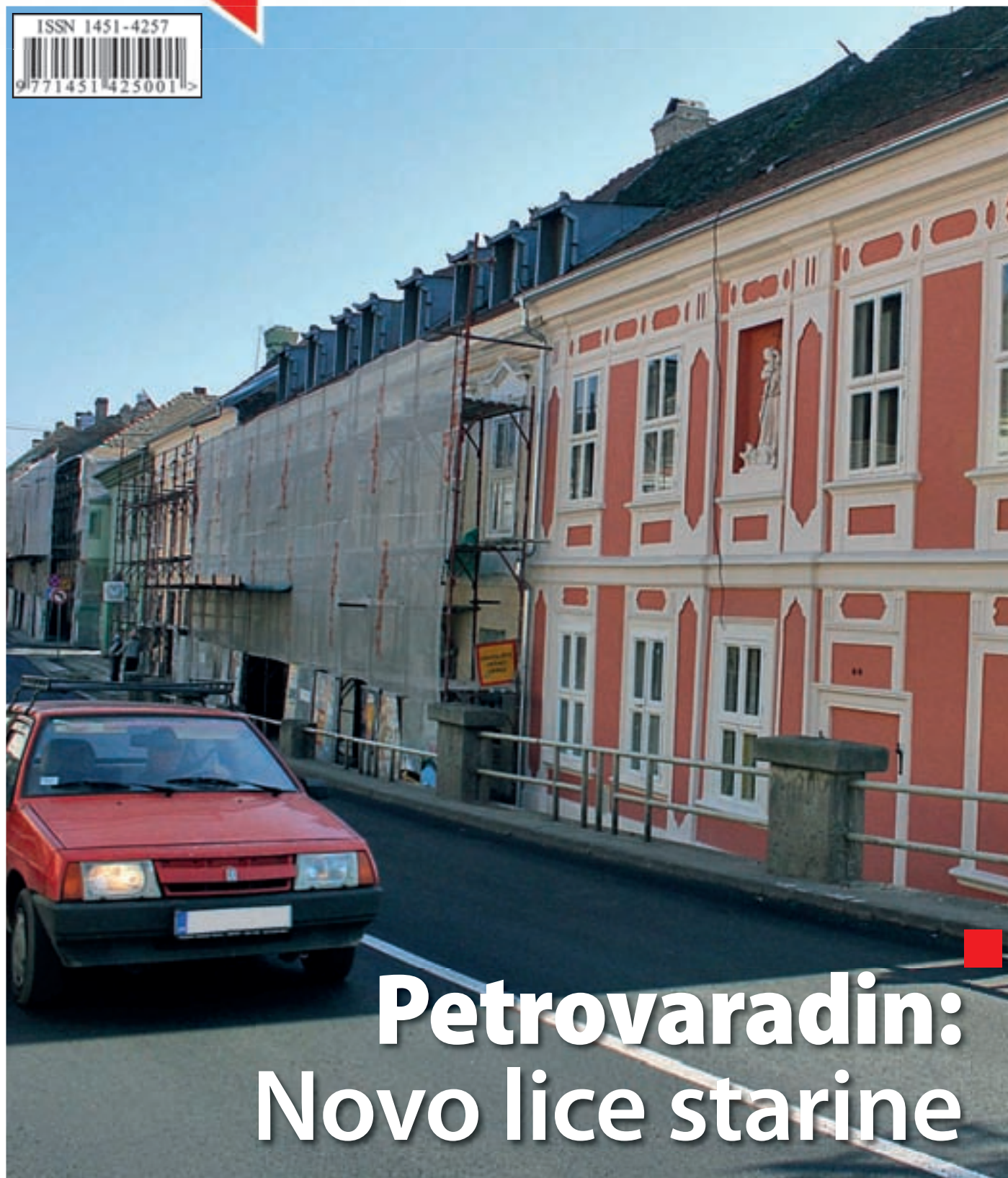
BROJ 769

12. SJEČNJA 2018. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



9 771451 425001 >





10

Tragom dva dokumenta
BNS-a i HNV-a

**Probni kamen
činjenica**



9

Broj prekršaja Kodeksa novinara
raste

**Puno prekršaja
malo žalbi**



12

Robert Čoban, novinar i naklad-
nik, ravnatelj *Color Press Group*

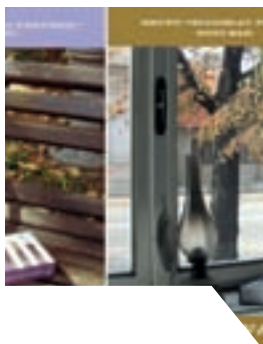
**Inovacije neophodne
za opstanak**



26

Lakša prodaja s obiteljskih
poljoprivrednih gospodarstava

**Mali proizvođači
legalno na tržištu**



29

O književnom klubu HKUPD-a
Stanislav Prepek iz Novog Sada

**Očuvanje i širenje
hrvatskog jezika
i kulture**



43

Generalni tajnik *Sportskog saveza*
Apatin Slobodan Bačić

**Najljepše je
igračko doba**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)



Blaćenje i odgovornost

Ponekad nam se učini da se stalno vrtimo u istom krugu tema, institucija i udruga. Vjerojatno i s razlogom jer smo to što jesmo – manjinski tjednik. Da smo sportski žurnal, pisali bismo o sportu, da smo modni o modi, a ovako upućeni smo na praćenje događanja kako u hrvatskoj zajednici tako i događaja vezanih uz Hrvate u Srbiji. Tako na primjer, nerijetko smo pisali o medijskom prikazivanju Hrvata u srpskim medijima. I ne bez razloga. »Već drugu godinu zaredom, *Srpski telegraf* uporno i gotovo svakodnevno potpiruje i međunacionalnu mržnju – posebno prema Hrvatskoj i Hrvatima. To je primetno ne samo u tekstovima u političkoj rubrici, već i na stranicama rezerviranim za ekonomiju, pa čak i estradu«, navodi se u izvještaju *Saveta za štampu Srbije* o monitoringu poštovanja Kodeksa novinara Srbije u dnevnim tiskanim medijima u razdoblju od 1. ožujka do 30. studenog ove godine. Ono što začuđuje, međutim, kaže za naš list generalna tajnica *Saveta za štampu* **Gordana Novaković** je da, premda je takvih tekstova bilo veći broj, žalbi na sporne novinske članke kojima se cijeli jedan narod prikazuje u negativnom svjetlu i potpiruje međunacionalna mržnja je bilo vrlo malo – tek jedna.

Zašto je puno povoda, a malo žalbi, istražiti ćemo u nekom od sljedećih brojeva, a nastojat ćemo osvijetliti i posljedice takvoga »pisanja« na ozračje koje se stvara i na život svakoga od nas. Zdrav razumski gledano, objašnjenje je jednostavno: većina ljudi se ne želi opterećivati takvom vrstom medijskih napisa, nastoje izbjeći »trovanje« takve vrste u svakodnevnom životu. S druge strane, s obzirom na to da takvih tekstova nije malo, potrebno bi bilo redovito ih pratiti i kad za to ima razloga upućivati žalbe *Savetu za štampu*. Jer ako se norme zakonske i etičke ne poštuju, postavlja se pitanje zašto uopće postoje. Postavlja se, naravno, i pitanje tko to treba uraditi. Vjerojatno će svatko pomisliti da to trebaju činiti hrvatske institucije ili udruge. Međutim, ako stvari gledamo malo šire iz aspekta cijeloga društva, radi li se tu »samo« o napisima o jednoj (od mnogih) manjina i narodu koji nije »naš narod« pa o tome ne treba brinuti? Odnosno, je li to posao samo za hrvatske institucije, udruge, pojedince? Ako se krše zakoni ove države, ne bi li cijelo društvo odnosno nadležne institucije pa i javnost trebali reagirati na takve prekršaje? A, priznat ćete: takvih reagiranja u srpskoj javnosti je vrlo, vrlo malo. Naravno, ne želim reći da hrvatske institucije, udruge i pojedinci ne trebaju reagirati, ne treba uvijek čekati da to netko drugi uradi. Želim reći da to nije samo stvar Hrvata već stvar vladavine zakona u kojoj se ne tolerira tako olako kršenje zakona, etičkih i profesionalnih normi.

No, kako se uvijek trudimo proširiti krug tema i ljudi s kojima razgovaramo i pisati i o pozitivnim stvarima (za manjine, a i šire) – u ovom broju pročitajte svakako tekst o obnovi pročelja Podgrađa u Petrovaradinu u kojem su živjeli i stvarali, među ostalima, i brojni značajni Hrvati i intervju s **Robertom Čobanom**, oba teksta iz pera našeg redovitog suradnika **Marka Tucakova**.

J. D.

Posjet Hrvatskom školskom centru u Pečuhu Primjer dobre prakse

Usklopu prikupljanja primjera dobre prakse, dio tima za izradu elaborata za školski centar posjetio je u ponedjeljak Hrvatski školski centar *Miroslav Krleža* u Pečuhu. Predstavnik tima primili su ravnatelj školskog centra **Gabor Đervari** i pomoćnica ravnatelja **Žužana Kečkeš**, a sastanak je organiziran uz posredovanje predsjednika Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivana Gugana**, koji je također bio prisutan na sastanku.

Tijekom četverosatnog razgovora s domaćinima, članovi tima su dobili veoma korisne informacije u svezi s osnutkom školskog centra, financiranjem, ustrojem, organizacijom rada, projektima, donacijama i drugim aktivnostima koje su pridonijele da centar funkcionira na visokoj razini.



»Sam školski centar je namjenski građen, opskrbljen najsuvremenijom tehnikom i tehnologijom. U svom sastavu ima vrtić, osnovnu školu, gimnaziju i učenički dom, koje smo obišli. U razgovoru smo saznali kako roditelji navode da je moderna i suvremena ustanova, obiteljski ambijent – svako dijete poznaju imenom i prezimenom – i kontinuitet u obrazovanju – sve na jednom mjestu – ono što ih najviše motivira da baš u ovu ustanovu upišu svoju djecu. Zbog tih kvaliteta broj djece se i povećao s prvobitnih 150 na sadašnjih 400. Razgovori su vođeni i na temu nastavnih programa, udžbenika, stručnog usavršavanja nastavnika, državne mature, prohodnosti i uvjeta studiranja«, kaže koordinatorica tima za izradu elaborata za školski centar u Subotici **Jasna Vojnić**.

Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća su u sklopu ovog radnog posjeta razgovarali i o mogućnosti organiziranja maturske ekscurzije za srednjoškolce i drugih manifestacija koje se već organiziraju i koje bi se ubuduće organizirale u suradnji s Hrvatskom državnom samoupravom u Mađarskoj.

Tim koji je u ponedjeljak posjetio Hrvatski školski centar u Pečuhu činili su Jasna Vojnić, **Margareta Uršal** i **Darko Sarić Lukendić** iz HNV-a, odgojiteljica **Dajana Šimić** i ekonomist **Josip Bako**.

H. R.

UBH *Dužijanica* iz Subotice

Dužijanica blizu upisa

Prijedlog da subotička *Dužijanica* bude upisana u Nacionalni registar nematerijalnog kulturnog naslijeđa Srbije razmotren je i načelno usvojen. To je odlučeno krajem prošle godine na sastanku mjerodavnog Povjerenstva Centra za nematerijalno kulturno naslijeđe u Beogradu, priopćila je Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* iz Subotice.



»Nakon nekoliko godina rada i brojnih usuglašavanja konačno smo stigli i do ove faze. Radujemo se i nadamo se da će to načelno usvajanje postati i stvarno. Zahvaljujemo svima koji su radili na ovom projektu kao i svim relevantnim institucijama Crkve, Grada i kulture kao i institucijama hrvatske zajednice koje su odobrile i podržale naš rad na ovom predmetu«, navodi direktor UBH *Dužijanica* **Marinko Piuković**.

U skladu s uspostavljenom procedurom o upisu elementa, dostavljeni dosije *Dužijanice* će, uz suradnju s regionalnim koordinatorom, biti obrađen u Centru za nematerijalno kulturno naslijeđe u Beogradu, kako bi nominacijski dosije bio i tehnički formiran.

D. B. P.

Kalendar manifestacija na sajtu ZKVH-a

Na svom redovitom radnom susretu, održanom 25. studenoga 2017. godine u Stanišiću, u organizaciji ZKVH-a i HNV-a, predstavnici hrvatskih udruga kulture u Srbiji utvrdili su kalendar manifestacija u 2018. godini.

Ovaj kalendar sadrži stalne godišnje manifestacije i one koje se priređuju u okviru planiranih programskih aktivnosti mjernih udruga kulture. Kalendar će poslužiti za bolje planiranje i koordinaciju kulturnih događaja te izbjegavanje nepotrebnih preklapanja, a može se vidjeti na internetskoj stranici ZKVH-a – www.zkvh.org.rs.

(ZKVH)

Žigmanov na Božićnom prijemu Srpskog narodnog vijeća u Zagrebu

Kontinuirana suradnja o kojoj se malo zna

Na Božićnom prijemu Srpskog narodnog vijeća, koji je organiziran 6. siječnja 2018. u Kristalnoj dvorani hotela *Westin* u Zagrebu, bio je prisutan i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i narodni zastupnik u Skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov**. Posljedica je to, kako je izjavio hrvatskim medijima, višegodišnje kontinuirane suradnje izme-



Milorad Pupovac, Andrej Plenković,
Tomislav Žigmanov i Mira Nikolić

đu predstavnika najvažnijih institucija hrvatske zajednice u Srbiji i srpskih u Hrvatskoj. Dodao je kako se o tome, kao dio širih medijskih politika prešućivanja aktivnosti Hrvata u Vojvodini, veoma malo govori u srbijanskoj javnosti, što također pridonosi ukupnim negativnim predodžbama djelovanja Hrvata u Srbiji u ovdašnjim medijima.

Na prijemu je bio, među ostalim brojnim uzvanicima iz hrvatskoga državnog vrha, i predsjednik Vlade **Andrej Plenković**, koji je prisutne pozdravio u ime Vlade RH i u svoje osobno ime »u danu koji šalje poruku solidarnosti, mira i zajedništva«.

»Pruža se prigoda da ponovimo kako je moderno suvremeno hrvatsko društvo uključivo, društvo u kojem se Hrvati i nacionalne manjine dobro osjećaju ... Kada smo razmišljali o parlamentarnoj većini, rekao sam da je moje duboko opredjeljenje da pripadnici nacionalnih manjina moraju biti dio većine. Samo na taj način možemo zajednički rješavati pitanja važna za naše manjine, za njihova prava koja imaju po Ustavu. Možemo biti ponosni da smo zemlja koja daje velika prava manjinama i to je korisno, uzor smo mnogima, ali ih je malo to doseglo«, rekao je. U nastavku svojega obraćanja premijer Plenković je ocijenio kako Hrvatska može biti ponosna kao zemlja koja, u komparativnoj analizi s brojnim drugim, daje velika prava manjinama. »Malo je zemalja koje imaju fiksne kvote u Saboru za manjine (...) Samo tako možemo težiti da i naši sunarodnjaci, koji su u BiH konstitutivni narod, koji su manjina u Srbiji, uživaju istu razinu prava kao što to naše manjine uživaju u Hrvatskoj«, istaknuo je premijer Plenković, a prenijeli su hrvatski mediji. Na marginama prijema Žigmanov je razgovarao s domaćinom, predsjednikom SNV-a **Miloradom Pupovcom** i njegovim suradnicima o budućoj suradnji između dviju manjinskih zajednica, zatim s hrvatskim premijerom Plenkovićem, ministricom vanjskih i europskih poslova i dopredsjednicom hrvatske Vlade **Marijom Burić Pejčinović**, ministrom unutarnjih poslova **Davorom Božinovićem**, te prvi puta u svojem mandatu kao političkoga prvaka hrvatske zajednice u Srbiji sa srbijanskom veleposlanicom u Hrvatskoj **Mirom Nikolić** i srbijanskim generalnim konzulom u Rijeci **Goranom Petrovićem**.

Mirović: Suprotstavljati se mržnji

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** prisustvovao je prošlog četvrtka centralnom pomenu u Žablju kojim je obilježena 76. godišnjica racije 1942. godine u južnoj Bačkoj. Parastos u Hramu prenoša moštiju Svetog oca Nikolaja u Žablju služio je episkop bački dr. **Irinej** u znak sjećanja na nevino stradale Srbe, Židove i Rome.

»Svim nevinim žrtvama tog strašnog i obezluđenog vremena odajemo zasluženu poštu, s istim porukama koje danas šaljemo iz Žablja, da mržnja više nikada ne smije ovladati ljudskim dušama, a nevina krv da isprlja bilo čije ruke i da nikada više ne smije biti ni zločina, ni osвете. Svaka nevina žrtva zaslužuje pomen i poštovanje, a nijedan zločin ne može imati ni opravdanje ni pomilovanje«, rekao je predsjednik Mirović.

Odajući poštu žrtvama, predsjednik Mirović je podsjetio na riječi tadašnjeg zastupnika mađarskog parlamenta **Endrea Bajcsi Zsilinskog**, koji je u otvorenom pismu predsjedniku mađarske Vlade 19. siječnja 1942. godine, dok je racija još trajala, upozorio da je u južnoj Bačkoj izvršena protivzakonita i neodgovorna akcija krvoprolića i da je među ubijenima bilo djece i žena.

»Zato i jeste izuzetno važno da se, uvijek i na svakom mjestu, zajedno suprotstavljamo makar i najmanjim naznakama nacionalne ili bilo koje druge mržnje i da se odlučno i dosljedno borimo protiv svega što nas ponovo može suprotstavljati i dijeliti«, istaknuo je predsjednik Mirović.

Zgradama Donje tvrđave vraća se nekadašnji izgled

Pročelja su zrcalo petrovaradinskog Podgrađa

Iako pročelja nisu jedina vrijednost građevina koje čine svu raskošnu ljepotu Petrovaradinske tvrđave, sigurno je da su njihova prepoznatljivost, ali i očajno stanje u kojima su se nedavno nalazila, bili odlučni u odluci Gradske uprave Novog Sada da započne dugo čekani projekt njihove obnove. Prvi rezultati su vidljivi. U tijeku je zimska stanka u građevinskim radovima, a ona se završava prvim proljetnim danima. Zanimalo nas je koje priče kriju zgrade petrovaradinskog Podgrađa čija se pročelja obnavljaju, te koji su bili motivi za obnovu. Iskusni poznavatelji povijesti Tvrđave, čiji je Podgrađe dio, široko su se osmijehнули, znajući da je tih priča toliko da je teško zamisliti da se mogu ispričati u jednom članku. Tražili smo točnost podataka i stručnost odgovora na naša pitanja. Pronašli smo ih u Zavodu za zaštitu spomenika kulture grada Novog Sada, konzervacijske ustanove koja je ovlaštena da nadzire zaštitu ovog povijesnog objekta. Zavod je 2014. godine izradio studiju zaštite ovog kulturnog dobra, te predložio i sada nadzire projekt obove pročelja u Podgrađu. Na čelu tima Zavoda koji brine o obnovi pročelja je arhitektica **Slobodanka Babić**.

Pogled u povijest

Većina objekata na Petrovaradinskoj tvrđavi imala je vojnu ulogu (dobar dio objekata i sada je u vlasništvu Vojske Srbije i u uporabi je). U vremenu izgradnje (1692. – 1780.), te vremenu korištenja, tu je živjelo i službovalo više tisuća ljudi. Među njima je bio i veliki broj Hrvata. Najpoznatiji među njima svakako su članovi obitelji **Josipa Jelačića**, potonjeg hrvatskog bana, rođenog u kući na kutu ulica Beogradske i Vladimira Nazora. Za službenike i vojno osoblje stambeni prostori osigurani su u Donjoj tvrđavi (današnje Podgrađe). To su zgrade koje se danas nalaze na Trgu vladike Nikolaja (nekada Paradni plac, pa Tomislavov trg), Beogradskoj ulici (nekoć ul. Matije Gupca), Strossmayerovoj ulici i ulici Prote Mihaldžića (nekada Braće Radića), kao i u ulicama koje ih sijeku: Lisinskoga i Vladimira Nazora. Riječju – cijeli prostor prve razine od mosta na Dunavu do Beogradske (Donje) kapije.

Urbana matrica ovog prostora nije se bitnije mijenjala do danas. Sve zgrade građene su u liniji ulice, cijelom širinom, a





Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Novog Sada je 2014. godine izradio studiju zaštite ovog kulturnog dobra, te predložio i sada nadzire projekt obove pročelja u Podgrađu * Na čelu tima Zavoda koji brine o obnovi pročelja je arhitektica Slobodanka Babić

veličine parcela su približno jednake. Osnove kuća su pravokutne, »na lakat« ili rjeđe dvokrilne. U velikom broju slučajeva izgrađeni objekt s pomoćnim objektima zatvarao je dvorište u kojem se nalazio bunar. Sačuvane građevine uglavnom su iz XVIII. stoljeća. U Beogradskoj ulici su bili javni, javno-stambeni i stambeni objekti visoko rangiranih časnika i činovnika, dok su se u bočnim ulicama nalazile građanske kuće. Prizemlja su rabljena za obrtničke radnje i krčme. Najstarije kuće građene su u duhu baroka kao masivne zidane konstrukcije zasvođenih podruma i prizemlja, dijelom katnice, s visokim svodnim, nekad i mansiranim krovom pokrivenim biber-crijepom i masivnim dimnjacima. Na dvorišnoj strani reprezentativnijih objekata nalazi se otvoreni trijem pod arkadama. Pročelja su ožbukana i bojena, najčešće obrađena u plitkoj plastici geometrijskih motiva. Prozori su četverokutni sa ili bez trijemova i svodova. Neki su izrađeni u obliku kibic-fenstera. Postoje još uvijek dekorirana dvokrilna vrata. Tijekom XIX. i u prvim desetljećima XX. stoljeća dotrajale i neugledne kuće zamijenjene su novim koje poštuju zadanu matricu. Stare su obnovljene u duhu klasicizma, historizma, secesije i rane moderne.

Podgrađe danas

Civilni dio Podgrađa je uglavnom stambeni s malo poslovnog prostora prilagođenih skoro isključivo lokalnom stanovništvu. Socijalna kategorija stanovanja s usitnjenim stanovima niskog standarda kao posljedica promjena nakon II. svjetskog rata, neriješen imovinski status kao i jak promet kroz samu jezgru Podgrađa pridonijeli su da se donedavno nije pristupilo projektu obnove ove barokne cjeline (dok je Gornja tvrđava nekoliko

Kipovi Bogorodice i svetog Antuna u Beogradskoj ulici

Zgrada u Beogradskoj 2 nekada je bila zgrada Šajkaškog bataljona – pripadnika rječne formacije ugarske, a potom austrijske vojske, uglavnom Srba, koji su se na šajkama borili protiv Turaka. Kasnije se pominje kao bolnica za ratne veterane, o čijem se značaju može zaključiti po bogatoj dekoraciji pročelja. Godina gradnje, 1792., nalazi se na desnom prozoru iznad ulaznog portala. U prostoru pročelja na katu nalazi se polukružna niša s kipom Bogorodice s Kristom. U unutrašnjosti zgrade u Beogradskoj 3 nalazila se plesna dvorana kavana *Kod zelenog drveta*. Ljekarna *Kod zlatnog orla* je prva otvorena u Petrovaradinu, godine 1765., u Beogradskoj 15, dok se u Beogradskoj 19 nalazilo sjedište Provizorata. Sjedište gradske administracije – Magistrata nalazilo se u Lisinskog 1, a u Lisinskog 2 je bila biskupska rezidencija srijemskog biskupa **Ladislava Szörenyija** (1733. – 1752.) – na pročelju su sačuvani elementi njegovog grba u kamenu. Na Trgu vladike Nikolaja 3 se naplaćivao prijelaz preko pontonskog mosta. U razini kata sa strane Beogradske ulice na ovoj zgradi nalazi se niša s baroknim kipom sv. Antuna Padovanskog s Kristom u naručju, te još jedna niša iz koje je skulptura sklonjena.



»Gradić će samo na prvi pogled zablistati. I dalje ostaje mnogo neriješenih problema – infrastruktura, nedostatak informacijske table na Trgu vladike Nikolaja, promet... Kod stanovnika Podgrađa postoji zablude da je Grad dužan da im okreči kuću i popravi krov, ali to je osobno vlasništvo i oni moraju brinuti o njemu. Ovdje sada svatko može ugraditi klima uređaj na pročelje, da postavi PVC prozore i okreči pola kuće na jedan način, a pola na drugi. Svatko tko prošetala Podgrađem shvatit će da tu vlada jedan priličan kaos«, kazala je Karavidić.

Budućnost Podgrađa

Prostorna kulturno-povijesna cjelina *Petrovaradinska tvrđava* je kulturno dobro od velikog značaja, površine 105 ha. To je antičarijska bastiona barokna tvrđava, prije 70 godina stavljena pod zaštitu kao spomenik kulture i u planu je njegova prekategori-zacija kako bi bio od nacionalnog značaja.

puta obnavljana i unaprjeđivana). Mnogi neriješeni problemi znatno su, u međuvremenu, pogoršali stanje i naružili izgled ovih objekata. I danas su česti neuređeni dvorišni dijelovi, s ostavama, šupama i adaptiranim stanovima, devastirana vrata i prozori, brojne intervencije koje su urađene bez odobrenja službe zaštite, te znatne promjene namjene. Pojedini vrijedni fragmenti su ukradeni, kao što su zveckiri na vratima jednog objekta. Uz promjene naziva ulica i nacionalna struktura stanovništva Podgrađa je znatno izmijenjena, tako da je broj stanovnika Hrvata danas vrlo mali.

Planovi i radovi

Planirano je da projekt obnove obuhvaća obnovu pročelja zgrada na Trgu vladike Nikolaja 1 i 3, u Beogradskoj br. 1-5, 7-9, 11, 13, 15, 17, 19, 23, 25; u ulici Lisinskog br. 1 i 2, u Ulici Prote Mihaldžića 14 i Strossmayerovoj 1 i 3. Radovi obuhvaćaju obnovu oštećenih i degradiranih elemenata uličnih fasada, restauraciju i konzervaciju vučene i ornamentalne malterske plastike, detalja izvedenih iz gipsa, terakote, restauraciju fasadne stolarije i figura svetaca u nišama pročelja. Radovima je obuhvaćena i demontaža i izrada novih oluka, kao i ponovna opšivanja elemenata na fasadi. Predviđen je i pretres pripadajućeg dijela krova u zoni ulične fasade. Stara originalna stolarija se restaurira i boji, uz zamjenu potpuno degradiranih elemenata.

Žitelji Podgrađa uglavnom se pozitivno odnose prema urađenom. **Dragan Stijaković**, vlasnik oštračkog obrta *Stijaković*, koji se nalazi u Beogradskoj ulici, kaže da jedva čeka da se sklone i preostale skele, kako bi Podgrađe zablistalo.

»Turisti sve češće zastajkuju i fotografiraju obnovljene fasade. Očekujem da će više njih svratiti i u moju radionicu, u kojoj se nalazi i zbirka starog oruđa«, kaže on.

S druge strane, **Bojana Karavidić** iz udruge *Suburbium* kazala je nedavno za portal *mojnovisad.com* da obnova pročelja nije dovoljna.

To su osnovne činjenice s kojima treba računati pri planiranju budućnosti ovog jedinstvenog prostora. Često se čuju oprečne ocjene u svezi s efektima festivala EXIT na infrastrukturu cijele Tvrđave. Ove godine načinjen je pokušaj da se, organiziranjem Festivala uličnih svirača početkom rujna u Podgrađu oplemeni i ovaj prostor i to je, izgleda, lakši dio. Teži dio je smanjenje ili uklanjanje drumskog prometa kroz Beogradsku ulicu. Na nedavnoj konferenciji »Promet u Podgrađu Petrovaradinske tvrđave – od lokalnog ka regionalnom« iznesen je podatak da godišnje kroz gradić protutnji četiri milijuna vozila! Nekada je kroz susjednu Strossmayerovu prolazio vlak, takoreći kroz spavaonice i kuhinje njezinih stanovnika, pa je taj promet ukinut. Stanovnici Podgrađa i stručnjaci nadaju se da se to može dogoditi i s prometom u Beogradskoj ulici, napose zbog činjenice da se izgradnjom Željeznice otključuje jačanje prometa kroz Reljkovićevu ulicu. Drugo važno pitanje je potpuna demilitarizacija Tvrđave, no za sada se čini da je ono teže rješivo.

Marko Tucakov

V većina objekata na Petrovaradinskoj tvrđavi imala je vojnu ulogu (dobar dio objekata i sada je u vlasništvu Vojske Srbije i u uporabi je). U vremenu izgradnje (1692. – 1780.), te vremenu korištenja, tu je živjelo i službovalo više tisuća ljudi. Među njima je bio i veliki broj Hrvata. Uz promjene naziva ulica i nacionalna struktura stanovništva Podgrađa je znatno izmijenjena, tako da je broj stanovnika Hrvata danas vrlo mali.

Broj prekršaja Kodeksa novinara raste

Puno prekršaja malo žalbi

Nakon nedavnog incidenta u Sonti između nekoliko mladića od kojih je jedan događaj prijavio Hrvatskom nacionalnom vijeću i Demokratskom savezu Hrvata u Vojvodini kao incident temeljen na nacionalnoj osnovi i reagiranja nadležnih, pojedine novine predstavile su predstavnike Hrvata u Srbiji kao »instrumente Zagreba« i »nacionalne ekstremiste«.

»Nije ružičasto«

Prema riječima predsjednika Odbora za praćenje povrede manjinskih prava u HNV-u **Darka Baštovanovića**, koji je i sam bio izložen negativnim novinarskim napisima zbog ovoga događaja, nije rijedak slučaj da su Hrvati u Srbiji izloženi, kako navodi, medijskom linču ukoliko reaguju na neki događaj koji se dogodio u Hrvatskoj ili ovdje, u Srbiji a vezan je za Hrvate. Baštovanović kaže da je od prošle godine u HNV-u prikupljeno 600 stranica i 311 negativnih medijskih napisa o Hrvatima te da im je u planu objaviti publikaciju u kojoj će sve to biti objedinjeno i predstavljeno ukoliko pronađu financijska sredstva za to.

Da medijska scena u Srbiji ni malo nije ružičasta ističe i generalna tajnica *Saveta za štampu* **Gordana Novaković**. Ona kaže da je ovo nezavisno i samoregulativno tijelo koje okuplja izdavače, vlasnike tiskanih i online medija i novinskih agencija i profesionalnih novinara posljednje tri godine provodilo monitoring osam dnevnih novina s nacionalnom pokrivenošću te da imaju podatke kako broj prekršaja Kodeksa novinara neprekidno raste.

»U 2015. (u razdoblju travanj – studeni) zabilježili smo 2962 prekršaja, u 2016. – 4402., a u 2017. godini 4717 takvih tekstova. Ako se uzme u obzir da je jednim tekstom često prekršeno više točaka Kodeksa, ukupan broj prekršaja Kodeksa je mnogo veći. Također, 2017. godine smo radili i pilot istraživanje na osam najposjećenijih portala koji nemaju tiskana izdanja i utvrdili da su, za samo devet tjedana, koliko je trajao monitoring, prekršili Kodeks u čak 4344 teksta«, kaže Novaković.

Savet za štampu

Ona navodi da se na diskriminaciju na nacionalnoj osnovi uglavnom žale Romi, neusporedivo rjeđe Albanci, dok su u proteklih šest godina, koliko *Savet* radi, imali jedva po jednu žalbu koja bi se odnosila na pripadnike drugih nacija među kojima su i Hrvati. Novaković ističe da je tijekom prošle godine bilo šest žalbi po ovom osnovu – četiri su se odnosile na Rome, po jedna na Albance, Bošnjake i Hrvate. Ona kaže da je žalbu u vezi s Hrvatima podnijela članica Komisije za žalbe **Tamara Skrozza** na



»Spornih tekstova protekle godine je bilo više od jednog, pa je zato važno da pripadnici hrvatske nacionalnosti, kao i svih drugih manjinskih grupa budu upoznati s tim da imaju mogućnost i pravo da nam se obrate kad god vjeruju da su oštećeni nečim što je o njima objavljeno«, kaže generalna tajnica Saveta za štampu Gordana Novaković

tekst u dnevnom listu *Srpski telegraf* pod naslovom *Hrvati uče decu da budu koljači*.

»Svakako mislim da je spornih tekstova protekle godine bilo više od tog jednog, pa je zato važno da pripadnici hrvatske nacionalnosti, kao i svih drugih manjinskih grupa budu upoznati s tim da imaju mogućnost i pravo da nam se obrate kad god vjeruju da su oštećeni nečim što je o njima objavljeno«, kaže Novaković.

Ona ujedno i poziva sve građane da ukoliko su osobno oštećeni objavljenim sadržajem da podnesu žalbu *Savetu za štampu*.

»Ako objavljeni sadržaj povređuje prava određene grupe lica, žalbu može podnijeti i organizacija koja se bavi zaštitom ljudskih prava. Žalbu može podnijeti i svaki od 11 članova Komisije za žalbe, koji u tom slučaju ne sudjeluje u raspravi i odlučivanju o njoj. U ime maloljetnog djeteta žalbu može podnijeti roditelj ili drugi staratelj, ili netko treći uz suglasnost roditelja, odnosno staratelja«, kaže Novaković i dalje objašnjava da kada Komisija za žalbe odluči da je prekršen Kodeks novinara Srbije, medij koji je objavio taj tekst ima obvezu objaviti tu odluku Komisije, i to u roku od pet dana ukoliko je riječ o dnevnim novinama i portalima, odnosno u roku od deset dana ako je tjednik.

Kako kaže, ovo važi samo za medije koji su prihvatili punu nadležnost *Saveta za štampu*, dok mediji koji nisu u sustavu samoregulacije nemaju obvezu objavljivati njihove odluke. Njima se izriču javne opomene, koje se objavljuju na mrežnoj stranici *Saveta* i o tome obavještavaju druge medije.

J. Dulić Bako

Tragom dva dokumenta BNS-a i HNV-a

Probni kamen činjenica



*Zbog čega je BNS odlučio »preduzeti prvi korak u uspostavljanju komunikacije« s HNV-om? * Dokument BNS-a pod nazivom Otvoren poziv HNV-u u Republici Srbiji na uspostavljanje dijaloga i međusobnu komunikaciju, ma koliko god ga puta pročitali, neće nam otkriti što je zapravo osnova koja je dovela do čina pisanja i upućivanja tog dopisa HNV-u * Tek čitanjem odgovora na taj dopis, dakle dokumenta HNV-a, postaje jasno da je suština problema bunjevačko identitetsko pitanje*

Prošle godine, 26. rujna, u Hrvatskom nacionalnom vijeću zaprimljen je službeni dopis Bunjevačkog nacionalnog saveta kojim se poziva na suradnju. Dopis je naslovljen kao »Otvoren poziv HNV-u u Republici Srbiji na uspostavljanje dijaloga i međusobnu komunikaciju«. Ovakav »Otvoren poziv« implicira bar dva pitanja: zbog čega dijalog između ova dva vijeća ne postoji, kako sugerira naslov dokumenta, i što bi bile teme i cilj uspostavljanja dijaloga?

Ovaj dokument je potpisala predsjednica Nacionalnog saveta bunjevačke nacionalne manjine dr. **Suzana Kujundžić-Ostojić**. Na dopis je 27. prosinca 2017. odgovorio predsjednik HNV-a dr. **Slaven Bačić**, no pođimo redom.

»Ekspertska komisija« i »prvi korak«

Svaki poziv na razgovor može zvučati kao dobra namjera, ali što se navodi u dopisu BNS-a nakon obećavajućeg naslova ovog dokumenta? Navodi se kako je BNS odlučio »preduzeti prvi ko-

rak u uspostavljanju komunikacije između ova dva nacionalna saveta«. A što je potaknulo BNS na ovaj poziv? Kako se navodi, taj »prvi korak« je učinjen na »osnovu izveštaja Ekspertske komisije Saveta Evrope u kojem se konstatuje loš odnos između Hrvatskog nacionalnog vijeća i Bunjevačkog nacionalnog savita«. Datum izvješća »ekspertske komisije« se ne navodi. Na stranu sad datum, kada su već europski eksperti zabrinuti, onda valja poduzeti i »prvi korak«, što je eto učinio Bunjevački nacionalni savet ili savit, bez obzira na muke s riječima i skupom pravila koji određuju način pisanja nekog jezika. Mada, ima slučajeva kada ta pravila i nisu utvrđena, gdje se već nalazimo u govoru dijalekata.

U dopisu BNS-a se navodi i kako ta institucija »čvrsto stoji na stanovištu da je izjašnjenje o nacionalnoj pripadnosti po sopstvenom osiđanju lično pravo svakog pojedinca i da je pravo pripadnika svake nacionalne zajednice u Republici Srbiji da se organizuje i ostvaruje prava u skladu sa Ustavom, Statutom APV i Zakonima koji regulišu pitanja i status nacionalnih manjina u Republici Sr-

biji.« Dobro je što BNS »čvrsto« zastupa pravo na slobodno izjašnjavanje pojedinaca o nacionalnoj pripadnosti, a ako je tu netko možda malo labaviji pri tom stavu (možda baš HNV kojemu je dopis upućen) tu su navedeni zakoni, na koje se ukazuje.

Dopis se završava konstatacijom kako bi »dijalog i međusobna direktna komunikacija HNV i BNS na ovim principima značajno doprinela ostvarivanju prava i hrvatske i bunjevačke nacionalne zajednice u Republici Srbiji.«

U odgovoru na ovaj dopis Slaven Bačić prvo pokušava dokučiti o kakvoj se »ekspertske komisiji« radi, čije se izvješće spominje kao »osnova« za »prvi korak« u nastojanju BNS-a za uspostavom dijaloga s HNV-om.

»Najprije bih želio istaknuti kako mi je nejasno na koje se izvješće Stručnog povjerenstva ('Ekspertske komisije') Vijeća Europe referirate u dopisu, jer ne znam da takvo tijelo postoji. Ukoliko ste, ipak, mislili na Stručno izvješće o stanju manjinskih prava u Republici Srbiji iz rujna 2015., koje su sastavili Anastasia Crickley i Rainer Hofmann ispred Stručne misije o zaštiti manjina u Srbiji, u njemu nisam uspio pročitati da se 'konstatuje loš odnos' između HNV-a i BNS-a, kako navodite, a kada je riječ o komunikaciji, preporuke iz izvješća odnose se na vlasti i to u pravcu unaprjeđenja dijaloga s hrvatskom i bunjevačkom zajednicom, uz istodobno nemiješanje i suzdržavanje svrstavanja u identitetski spor«, navodi Bačić u svom odgovoru i precizira u svezi s navedenom bunjevačkom zajednicom kako su u pitanju oni Bunjevci »koji se nacionalno ne čute Hrvatima, jer su polovica vijećnika Hrvatskog nacionalnog vijeća Bunjevci koji se čute Hrvatima.«

Bunjevačko identitetsko pitanje

Sada se vidno polje mijenja i postaje jasno da »Ekspertska komisija«, dakle točno navedeno – Stručna misija preporučuje vlastima unaprjeđenje dijaloga s dvije zajednice, a postaje razvidno i kako postoji činjenica identitetskog spora između te dvije zajednice.

Kako Slaven Bačić odgovara na dopis Kujundžić-Ostojić, koji je naslovljen kao »Otvoren poziv HNV-u na uspostavljanje dijaloga i međusobnu komunikaciju«, predsjednik Vijeća navodi da »HNV u okviru Koordinacije nacionalnih vijeća redovito i na uobičajen način komunicira s predstavnicima svih nacionalnih vijeća, pa tako i s onim čija ste predsjednica, o svim pitanjima koja se tiču manjinskih prava... A kada je riječ o uspostavi dijaloga i izravne komunikacije između HNV-a i BNS-a, na što pozivate u Vašem dopisu, ono je posve protivno učestalim javnim izjavama nekih od članova BNS-a, kojima se praktično zatvaraju vrata bilo kakvom dijalogu, dapače čak i osporava sloboda nacionalnog izjašnjavanja kao bunjevački Hrvat.«

U svom odgovoru Bačić ne zaobilazi ni ranije spomenut identitetski spor: »Niz je primjera, od kojih se jedan i navodi u spomenutom izvješću, kako različite instance vlasti u Republici Srbiji nisu neutralne u odnosu na bunjevačko identitetsko pitanje, već postoji različit politički, stručni, materijalni i medijski odnos vlasti i medija prema onim Bunjevcima koji se ne čute Hrvatima i onima koji se nacionalno čute, dakle, protivno preporukama iz Stručnog izvješća.«

Na koncu odgovora Bačić navodi da »poput svakog vijećnika HNV-a, poštujem pravo svake osobe da se nacionalno izjasni kako to želi.«

Otvorene knjige

Prošlu zbilju, povijest, tumačimo, među ostalom građom, i pomoću dokumenata različitih sadržaja. Dokument, dopis BNS-a, o kojem je ovdje riječ, potvrđuje kako fraza **Dostojevskog** da »ništa nije fantastičnije od stvarnosti«, nije tek doskočica. Dokument BNS-a pod nazivom »Otvoren poziv HNV-u u Republici Srbiji na uspostavljanje dijaloga i međusobnu komunikaciju«, ma koliko god ga puta pročitali, neće nam otkriti što je zapravo osnova koja je dovela do čina pisanja i upućivanja tog dopisa HNV-u, osim što neupućene može navesti na pomisao kako je u pitanju ispravan »prvi korak« od onih koji nose bijele šešire, u nadi da će oni, kojima je inicijativa upućena, skinuti crne šešire.

Tek čitanjem odgovora na taj dopis, dakle dokumenta HNV-a, postaje jasno da je suština problema bunjevačko identitetsko pitanje. Bit će slobodan precizirati: identitetsko pitanje onih Bunjevaca koji se nacionalno ne osjećaju Hrvatima, ali eto izražavaju želju da uspostave dijalog i komuniciraju s onim Bunjevcima koji se izjašnjavaju da su pripadnici hrvatskog naroda.

Držeći se pravnog poretka Srbije, uključujući i sustav manjinskih prava, za razmisliti je u čemu bi se takva uspostavljena suradnja, dijalog i komunikacija u širem smislu ogledali? Možda u organiziranju zajedničkog kuhanja tradicionalne tarane, bečar paprikaša ili spravljanja čvaraka, krvavice i kobasice. Ili da se možda zapleše bunjevačko *Momačko kolo*?

Postojale su i ranije razne inicijative za dijalog i komunikaciju. Primjerice, početkom 2015., vođeni su razgovori između Pučke kasine 1878. i Bunjevačke matice o mogućnostima zajedničkih aktivnosti prilikom obilježavanja značajnih jubileja, »kako za hrvatsku tako i za bunjevačku nacionalnu zajednicu«, iste godine je objavljen molitvenik *Čovik s Bogom* u zajedničkoj nakladi Bunjevačke matice i Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost *Ivan Antunović*, a svojedobno je započela i izrada Platforme hrvatsko-bunjevačkog suživota, na kojoj su radili Pučka kasina 1878., Bunjevačka matica i Hrvatsko-bunjevačko-šokačka stranka.

Većih napredaka u svezi uspostave dijaloga i komunikacije nije bilo, a nije ni moglo biti, jer nije rješavano ono osnovno pitanje – bunjevačko identitetsko pitanje. A kako ga riješiti? I ima li volje za takvo što? Ako ima, za početak bi morali imati u vidu **Rembrandtovu** sliku *Sat anatomije dr. Nicolaeusa Tulpa*. Zbog čega? Zbog dva važna detalja na toj slici. Dok profesor drži sat, jedan od učenika drži u ruci knjigu, a u desnom uglu slike se nalazi još jedna otvorena knjiga. U tim knjigama su sažeta ranija anatomska istraživanja i rezultati, po čemu je jasno da na Rembrandtovoj slici nije prikazan prvi sat anatomije, nego se slijede već otkrivene, utvrđene stvari, suma iskustava koja su dostupna, ali se i saznaju stvari novim praksom i na tom satu anatomije. Jasno nam je kako je prošlost i dimenzija naše sadašnjosti i zbog toga treba imati u vidu, i ne samo u vidu, nego i imati znanje o povijesti, jezikoslovlju, etnologiji, folkloristici, glazbenoj kulturi, književnosti... Dakle, otvoriti knjige, pa da se bunjevačko identitetsko pitanje stavi pred probni kamen činjenica, što jest jedina i dobra osnova za rješavanje tog pitanja, a bez uplitanja dnevnog politikanstva, pa bi »Otvoreni pozivi« postali suvišni, zar ne?

Zvonko Sarić



Robert Čoban, novinar i nakladnik, ravnatelj *Color Press Group*



Inovacije neophodne za opstanak

***Vjerojatno i dalje nekim ljudima smeta što sam Hrvat, ali – što da im radim? *
Hrvatska zajednica ovdje, što su protekla stoljeća pokazala, ima mnogo toga
da doprinese društvu i cijeloj Vojvodini i Srbiji. No, mora biti dio javnog mainstreama***

»**M**oj prvi novinarski zadatak je bio istražiti cijene štofova u dvije najveće robne kuće u Novom Sadu. Ubrzo je uslijedio rat, a sa njime su došle na red mnogo tragičnije i ni malo banalne informacije». Tako priču o svojoj novinarskoj karijeri i javnom angažmanu počinje **Robert Čoban**. U međuvremenu se, od te 1990. godine dogodilo puno toga zanimljivog, a Čoban je danas na čelu najvećeg nakladničkog magazina u regionu bivše Jugoslavije – riječ je o 84 naslova, uz 15 internetskih portala i preko 80 konferencija godišnje. Sve je počelo u Baču, gdje je, u obitelji **Josipa i Lujze** 1968. godine Robert rođen. Srednju školu završio je u Bačkoj Palanci, a pravo studirao u Novom Sadu. Ispočetka je bio dopisnik *Večernjih novosti*, zagrebačke *Arene* i sarajevskih *Naših dana*, a surađivao je i s *Vremenom* i *Stavom*. Godine 1992. s kolegama obnavlja izlaženje studentskog mjesečnika *Index*. Nakon dva broja, a iz razloga nikada skrivane hrvatske nacionalne pripadnosti urednika, slijedi smjena cjelokupne redakcije i pokretanje *Nezavisnog indexa* koji će kasnije promijeniti ime u *Svet* iz kojeg nastaje nakladnička kuća *Color Press Group*.

U osvrtu na vrijeme od prije 28 godina, kada je započinjao karijeru, Čoban zaključuje da se još nismo vratili u fazu »dosadnoga društva« iz koje smo tada iskočili u mnogo »uzbudljiviju« – ratnu stvarnost. Danas vjerojatno nema u Srbiji osobe koja je bolje upućena u značajke, trikove i aktere javne scene u Srbiji od njega.

Izjavili ste da je nakladnička industrija jedna od onih čija se ponuda brzo mora mijenjati, a da novinarima koji rade u Vašoj kompaniji nije uvijek lako te promjene pratiti i na njih adekvatno odgovoriti. Što uvjetuje promjene ukusa čitateljske publike i kako novinarska profesija treba na njih odgovoriti?

Upravo sam potpisao diplome mladim novinarima koji su bili na dodatnoj obuci u našoj novinarskoj školi. Tom obukom novinare pripremamo za naš način rada, te se većina polaznika i zaposli kod nas. Sve industrije su danas podložne tehnološkim promjenama i utjecajima ekonomske krize. U medijskoj industriji te promjene su najbrže. Često citiram devizu »change or die« (promijeni se ili umri), s kojom se mi nakladnici magazina susrećemo svakodnevno. Može se dogoditi da se magazin koji su uređivali prestane objavljivati, jer ga tržište više ne traži. To se dogodilo sa svim muškim magazinima koji su publicirani kod nas, ali se zato otvorilo puno novih niša. Zato stalno radimo inovacije.

Kako danas izgleda uspješan novinar iz perspektive nekadašnjeg novinara, a današnjeg poslodavca novinarima?

Godina 1990. bila je jedna od najboljih iz moje perspektive. Još uvijek nije počeo rat, postojala je ekonomska stabilnost, a već je počelo višestranačje i sloboda pisanja o svemu. Primjerice, ja sam napisao prvi tekst u Jugoslaviji o stradanju njemačkih civila nakon Drugog svjetskog rata u Vojvodini, u studentskom časopisu *Index* 1990. godine. Tada je već bilo moguće da se to dogodi. Financijski gledano, za svega nekoliko mjeseci uspio sam prestati biti ovisan o roditeljskoj pomoći jer sam se mogao sam izdržavati od novinarskih honorara. Ne vidim kako bi to bilo moguće ostvariti danas, kada je većina novinskih kuća u teškom položaju. U istom položaju je i novinarska profesija, te je jako teško definirati »foto-robota« uspješnog novinara. Pretpostavljam da je to novinar koji voli posao koji radi. I danas imate ljude koji novinarstvo vole, bez obzira što to nije najplaćeniji posao. Ukoliko je plaća redovita, ukoliko kroz taj posao stiču poznanstva i iskustva koja će im sutra, njihovom spretnošću, možda otvoriti neke nove putove, oni ne odustaju.

Dobar dio magazina koje izdajete pripada grupi lifestyle periodike. Pod pretpostavkom da kultura čitanja tjedne i mjesečne periodike u našem podneblju jača, u čemu je privlačnost izgrađivanja određenog životnog stila?

Bolje sugovornice o ovome bile bi neke od mojih urednica. Kada je počela ekonomska kriza i kada su pametni telefoni prešli u masovnu uporabu (i čitanje vijesti putem njih), bilo je veliko pitanje što će se dogoditi s dnevnim novinama, tjednicima i mjesečnicima. Mi dnevne novine ne objavljujemo. Ono što od mjesečnika i tjednika nije išlo smo ugasili, pokrenuvši ono što smo smatrali da će tržište željeti. Lifestyle nisu samo mlade žene od 32 godine koje idu na yogu i jedu chia sjemenke, već i bake od 60 godina koje kuhaju po receptima iz naših specijaliziranih magazina jela koje su kuhale neke druge bake u nekom drugom selu. Čitanje na elektroničkim zaslonima ne stvara istu vrstu iskustva i ugođaja kao držanje magazina s velikim fotografijama u rukama, kada imate taktilni ugođaj tiskovine. Važno je da se nakladnici, osim onlinea, i dalje fokusiraju na kvalitetu tiskanog materijala. Napraviti ću banalnu usporedbu: glumci i redatelji nisu odustali od kazališta nakon pojave filma. Kazalište i dalje funkcionira, inovira se i ima svoje trendove. Inovacije su, dakle, neminovne u svim segmentima. Nikada ne treba napu-

štati neku platformu ukoliko ona ima potencijala. Ja to svakako neću učiniti s tiskanim magazinima.

HR Teme koje pokrivete u magazinima koje izdaje Vaša kompanija imaju odnedavno snažnu podršku i dubinsko razlaganje na konferencijama koje organizirate. Kome su namijenjene poruke panelista na konferencijama, s obzirom na ograničeni broj sudionika koje konferencije ugošćuju?

Konferencije se organiziraju u realnom prostoru i vremenu, gdje u dvorani može sjediti ograničen broj ljudi. Mi naše panele snimamo, postavljamo na Youtube kanal i dajemo zadatak našim novinarima da preslušaju svaki panel i izvade iz svakog po nekoliko interesantnih sekvenci. Iz cijelog materijala onda dobijemo oko 20 vijesti s udarnim naslovima, koje postavljamo na naše portale s pripadajućim snimcima. Tako stvaramo novi sadržaj. Iz realnog događaja, gdje su ljudi u interakciji, stvaraju se nove informacije. Nije dovoljno da održite samo konferenciju i da ona ode u etar. Prava stvar je kada vam konferencija služi kao platforma za interakciju iz koje će se stvoriti vijesti.

HR Iako živimo usred vrlo dinamične društvene scene, pune antagonizama, događaje koje organizirate u Srbiji redovito posjećuju političari suprotstavljenih pogleda na svijet, najuspješniji poduzetnici, umjetnici i diplomate? Što spaja interese svih ovih ljudi?

Nedavno smo imali najveću konferenciju koju na godišnjoj razini radi *The Economist*, pošto izdajemo njihovo izdanje *Svijet u....*. Posljednjih šest godina uz magazin radimo i konferenciju na temu pregleda situacije u svijetu u godini na izmaku. Posljednje dvije godine ih je otvarao tadašnji premijer **Aleksandar Vučić**, a ove godine je to bila sadašnja premijerka **Ana Brnabić**. Na konferenciji organiziranoj u beogradskom *Geozavodu* sudjelovali su svi veleposlanici najjačih zemalja, ministri, predsjednica vlade, direktori poduzeća, ljudi koji su često u mišljenjima i djelovanju suprotstavljeni. Svi oni znaju da će mjesto i skup biti reprezentativni, da će oni biti u profesionalnom smislu ispoštovani, te da će ono što kažu biti medijski relevantno proračeno. Našim panelistima i gostima bitno je da ono na čemu se pojave, žrtvujući tako svoje vrijeme, bude relevantno. Pincipijelno ne dopuštam nikome od njih, bez obzira radi li se o vlasti ili oporbi, da nameće svoje uvjete. Ukoliko, primjerice, ispoštujete taj princip prema govorniku koji je u mišljenju ili stavovima u manjinskom položaju, to će biti respektirano. Na kraju, ukoliko je rezultat koji se iporučuje pozitivan, što se vidi kroz preglede medijskih izvješća, oni koji sudjeluju će se tim pravilima povernuti.

HR Veliki ste promicatelj europskog lica Srbije, a zimski sajmovi na glavnim trgovima ili drugim važnim lokacijama u gradovima Srbije postaju obična pojava. Jeste li zadovoljni kako su oni primljeni od strane posjetitelja, posebno u Novom Sadu?

Nedavno sam čuo tvrdnju kako se percepcija Novog Sada u protekle tri godine poprilično promijenila. Samo prije dvije ili tri godine imali smo u Novom Sadu stranke, članice koalicije na vlasti, koje su zagovarale opskurne projekte i ispoljavale u najmanju ruku čudno javno djelovanje. Danas imamo grad koji je dobio titulu Europske prijestolnice kulture, Europske prijestolnice mladih, u kome se održava *Oktobarfest* koji otvara zamjenik njemačkog veleposlanika u bavarskoj narodnoj nošnji, zajedno s gradonačelnikom Novog Sada. Imamo *Winter Fest* tijekom koga se 40 dana na Trgu slobode promoviraju europske vrijednosti.

Ne postoje dobri i loši ljudi. Postoje oni koji će sudjelovati u dobrim stvarima i oni koji u njima neće sudjelovati. Ukoliko gradonačelnik Novog Sada, predsjednik Pokrajinske vlade, predsjednik države, tko god, želi s nama sudjelovati u stvarima za koje smatramo da su pozitivne i dobre za građane, koje im čine život normalnijim i ljepšim, oni će biti naši saveznici bez obzira na sve. To je moja politika. Danas imamo Novi Sad takav kakav jest, sa svim svojim manama, ali mislim da se atmosfera u gradu pomjerila u »zapadnom pravcu« u odnosu na ono što smo imali prije nekoliko godina. Manifestacije radimo promovirajući vlastitu kulturu i svoje ljude. Svjetske vizualne trendove pakiramo uz domaću sadržinu. Dobar glas se prenio i na Beograd. Tamo događaj tog koncepta nikad nije organiziran. Od 4. do 28. siječnja 2018. godine, na poziv Uprave hrama Svetog Save, organizirat ćemo program primjeren tom prostoru. Ne može nam nitko ništa zamjeriti. Svi znaju iz kojeg miljea mi dolazimo. Podržao nas je gradski menadžer, a manifestaciju otvara srpski patrijarh **Irinej**. Eto dokaza da, ukoliko radite dobre i ispravne stvari, ljudi to cijene. Ideološke kočnice i taština postoje, ali, ukoliko ste uporni i dosadni kao ja, na kraju one popuste.

HR Oponenti festivalskog načina predstavljanja kulture smatraju brojne festivale, da rezimiramo, površnim i banalnim uništavačima kulture i autentične ponude sredina u kojima se organizuju. Kakvo je Vaše mišljenje – kako izgleda festivalska scena u Srbiji?

Podržavam kritičare koji misle da nije normalno da ogromni postotak sredstava iz javnih proračuna za kulturu ide na manifestacije, a da na stvaralačku kulturu ide minorni dio. Tu je napravljena neravnoteža. Govorim izravno protiv onoga što mi radimo, ali se slažem da je previše manifestacija. Ono što nas razdvaja od većine ostalih organizatora je što naše manifestacije ne baziramo samo na javnom proračunskom novcu. Sve što radimo, radimo kao da nikada nećemo dobiti proračunski novac. Među dobitnicima natječaja na raznim razinama su manifestacije za koje nikada niste ni čuli. Koliko god događaji koje mi organiziramo bili komercijalni, trudimo se da svuda provučemo općecivilizacijsku, humanitarnu ili edukativnu notu. Primjerice, humanitarnu kućicu na zimskim sajmovima smo dali *Caritasu* i u Novom Sadu i na obje lokacije sajмова u Beogradu.

HR Vaša kompanija nedavno je objavila knjigu *Izgubljeni u ravnicima* – zbirku od 20 priča o narodima koji obitavaju u Vojvodini. Ima li u psihozi suvremenog egzodusa iz ravnice u kojoj živimo načina da ni jedan narod u njoj ne bude više izgubljen?

Autor knjige tijekom predstavljanja često kaže da Vojvodina, bez obzira na sve egzoduse, i dalje ima magičnu privlačnost. Kada dođete, vrlo se lako uklopite i sakrijete u moru različitosti. To je sredina koja je, bez obzira na sve promjene koje su se dogodile u posljednjih 30 godina, još uvijek izrazito višenacionalna i privlačna. Knjiga *Izgubljeni u ravnicima* govori o narodima koji su potpuno nestali (kao banatski Francuzi i Španjolci), o onima koji su, kao Armeni i Židovi, gotovo nestali, te o onima koji su se nacionalno kamuflirali. Postoji inicijativa koja ima kapacitet da, ako se ostvari, bude civilizacijski najznačajnija na ovom prostorima. U II. svjetskom ratu i nakon njega, naime, Vojvodina je izgubila tri svoja, u tom momentu, tehnološki i civilizacijski najnaprednija naroda: Nijemce, Židove i Bijele Ruse. Njihova groblja su rasuta po Vojvodini. U mjestima kakav je, primjerice, Bač grobovi pri-

Nije poanta da turisti dolaze samo na Kalemegdansku i Petrovaradinsku tvrđavu. Treba ih povesti i u Bač i treba s pokrajinske i republičke razine mnogo više promovirati i ulagati u promidžbu i u održavanje sredina kakav je Bač.

padnika ovih naroda su skupa s hrvatskim i mađarskim grobovima, i to groblje izgleda dobro. U nekadašnjim čisto njemačkim mjestima ta groblja djeluju sablasno. Predsjednica Parlamenta **Maja Gojković** je nedavno također skrenula pažnju na to i inicijativu podržala. Ukoliko budemo dovoljno uporni da se napravi radno tijelo predstavnika svih razina vlasti u Vojvodini koje će se baviti ovim pitanjem, moći ćemo očistiti sva njemačka, židovska i ruska groblja i zadužiti lokalne samouprave da ih održavaju. Tako će naša generacija, koja nije sudjelovala u uništavanju ili protjerivanju ovih naroda, moći reći: mi dokazujemo da želimo živjeti u sredini u kojoj se poštuju i oni koji više nisu s nama. Vojvodina je, dakle, riznica neispričanih tema. One koje smo u knjizi predstavili su značajne upravo zbog ljudi koji danas žive u Vojvodini i to je razlog zašto knjiga ima veliki broj predstavljanja. Želimo imati svijest o tome tko je tu živio prije nas, a tko se možda utopio u nas, te da to budući život čini normalnijim.

Pratite li kulturnu produkciju hrvatske zajednice u Srbiji? Ako da, kako je ocenjujete?

Ne mogu reći da pratim onoliko koliko bih trebao, ali putem *Hrvatske riječi* uspijevam vidjeti što se događa u hrvatskoj zajednici. Ono što nedostaje cijelom korpusu naše zajednice, a često sam razgovarao na tu temu s mnogima, jest izlazak iz getoa u koje je bila na silu gurnuta, ali u koje se i sama zatvorila. Hrvatska zajednica ovdje, što su protekla stoljeća pokazala, ima mnogo toga da doprinese društvu i cijeloj Vojvodini i Srbiji. No, mora biti dio javnog mainstreama. Ponekad pogledam emisije RTV-a na hrvatskom jeziku. Mislim da je vrlo važna stvar da RTV ima program na hrvatskom, kao i da njeguje višejezičnost, no pripadnici hrvatske zajednice u Vojvodini moraju mnogo više sa svime što rade da istupaju i u ostalim, mainstream medijima. Znam da to nije lako i da ti mediji često nisu spremni to podržati, ali mislim da sama činjenica da svi govorimo sličnim jezikom može biti od koristi. Živimo u digitalnom dobu, gdje nisu više važne nekadašnje podjele i predrasude. Ukoliko želimo da Hrvati koji danas žive u Vojvodini nastave tu živjeti i da razvijaju svoju kulturu i tradiciju, mislim da ona mora izići iz getoa i postati dio mainstreama.

Mnogi su oponenti toga, i smatraju da je ključna povezanost s institucijama Hrvatske.

To je sasvim logično i legitimno, ali nisam primijetio toliko intenzivnu brigu Hrvatske za ovdašnje Hrvate. Osobnim pri-

mjerom pokazao sam da, ukoliko vjerujete u ono što radite, uspijevate. Moja karijera je prolazila u proteklih 30 godina kroz razne izazove. No, preživio sam i nastavio se baviti onim čime se bavim.

Kako je bilo na početku Vaše karijere, a kako je danas biti Hrvat na čelu jednog veoma uspješnog biznisa u Srbiji?

Svoju nacionalnu pripadnost nikada nisam tajio, no nisam nikada ni mahao njome kao svojim jednim svojstvom. Prije svega sam čovjek, sa svim onim što radim i stvaram. Naravno da je 1992. bilo najteže. Tri godine kasnije, za vrijeme *Oluje* i događaja u Srijemu, nisam imao nikakvih nepravilnosti, jer sam tada već bio dovoljno etabliran. Godine 1992. moja nacionalna pripadnost je iskorištena da bi se smijenilo cijelo uredništvo *Indexa*, student-skog časopisa koji sam uređivao. Jedne noći se, naime, emitirala na trećem programu TV Novi Sad emisija u kojoj je iznijeta gomila optužbi na račun mene i moje obitelji. Uslijedila je bomba koja je postavljena i eksplodirala u dvorištu obiteljske kuće u Baču, u kojem su tada gorjele kuće, staje i sijeno, u isto vrijeme kada se dogodilo etničko protjerivanje Hrvata u Srijemu. Bio je to dramatičan početak moje novinarske karijere. Ako taj događaj mjerim s nedaćama kroz kakve smo kasnije prolazili, to je bio najtraumatičniji dio. Bez obzira na promjene vlasti, nakon toga nisam imao nikakvih problema. Vjerojatno i dalje nekim ljudima smeta što sam Hrvat, ali – što da im radim?

Izgleda da se kulturna i arhitektonska baština Bača počinje konačno vrednovati i na kvalitetniji način obnavljati. Kako vidite mjesto Bača u ponudi za turiste i što je potrebno učiniti da on zablista?

Draško Ređep je u jednom svom tekstu pomenuo kako je na moje odrastanje i stasavanje u ono što jesam utjecalo djetinjstvo ispod zvonika stare Franjevačke crkve i samostana i nešto mlađe Tvrđave. Nije isto otići iz nekog mjesta koje to nema i nekog koje to ima. Igrao sam se u dvorištu kod bake **Marije** doslovce u sjenci tog zvonika. Bač ima ogroman potencijal povijesnog turizma. Moj brat od strica drži *Didinu kuću*, koja promovira šokačku kulturu i tradiciju. Na Svisvete smo bili na groblju, gdje sam sreo župnika i momke koji sviraju puhačku glazbu u vatrogasnom društvu. Bilo je dirljivo što to društvo već više od 130 godina svake godine održava vatrogasni bal. Nevjerojatno je da ih nikada ništa nije u tome omelo, kao ni da sviraju na Svisvete *Bliže, o Bože moj*. To je vanvremenski i moguće je iskusiti samo u Baču. Ja ću to uvijek podržati. Mislim da je odlično što je Bač zadržao Dane europske baštine. Prošle godine smo predsjednicu Parlamenta povelu u Bač da sve to vidi i bude tamo. Vide se pomaci i u uređenju Tvrđave i obližnje Provale. Ono što je problem cijele Srbije je infrastruktura. Treba vam dosta da dođete, primjerice iz Beograda u Bač zbog loših cesta. Mislim da je općina mala i siromašna i znam da nema proračun da se dovoljno promovira. Apeliram kod pokrajinskih i državnih vlasti da prepoznaju takve sredine. Nije poanta da turisti dolaze samo na Kalemegdansku i Petrovaradinsku tvrđavu. Treba ih povesti i u Bač i treba s pokrajinske i republičke razine mnogo više promovirati i ulagati u promidžbu i u održavanje sredina kakav je Bač. Ukoliko tog razumijevanja bude bilo, za desetak godina dobar dio stanovništva Bača, to malo ljudi koliko je ostalo živjeti tamo, moći će živjeti od turizma, što smatram budućnošću i dobrog dijela Vojvodine.

Marko Tucakov



»Šabačka škola« u *Pešćari*

Stara fotografija, sačuvana u školskom ljetopisu, prikazuje ruševnu kuću na području Mjesne zajednice *Pešćara*, na čijem mjestu je 1982. godine nikla »Šabačka škola«, kao istureno odjeljenje i dio velike centralne Osnovne škole *István Széchenyi*, tada još naziva *Ivo Lola Ribar*. Eto jednog od načina kako nastaju lokalni toponimi: školski objekt izgrađen je u Šabačkoj ulici, u čemu je razlog što su ga još tad prozvali »Šabačka škola«. Taj je naziv široko prihvaćen tijekom prošlih desetljeća i traje i danas.

Zajedno sa starom zgradom tada je kupljen i veliki plac, kojim se proteže neuobičajeno veliko školsko dvorište.

Neobičan je nastanak »male škole« (od prvog do četvrtog razreda) na području Mjesne zajednice *Pešćara*. A neobično je što se događalo i prije njene izgradnje. Naime, zbog tijesnih kapaciteta centralne škole na Karađorđevom putu i velikog područja koje je obuhvaćala, za nastavu se dugo koristio i jedan stari objekt uz tvornicu *Zorka*. Sve dok sanitarna inspekcija nije zabranila daljnji školski rad u takvim uvjetima. Dobro rješenje nađeno je u izgradnji nove zgrade u Šabačkoj ulici. Temeljni kamen položen je u proljeće 1982., a svečano otvorenje nove školske zgrade bilo je već 30. listopada iste godine. Tijekom gradnje mali učenici pohađali su nastavu u improviziranom montažnom objektu privremene namjene. Bilo je neophodno ubrzano izgraditi odgovarajući prostor za učenike, tj. ovu školu.

»Šabačka škola« s lijepo održanim i uređenim učionicama i dalje služi za nastavu nižih razreda osnovne škole. Ima šest učionica i produženi boravak.



Olako ETIKETIRANJE

S tara latinska izreka kaže: »No-men est omen« što znači ime je znak, sudbina. Prema tom uvjerenju roditelji su birali imena djece, npr. Srećko – da bude sretan, Zdravko – da bude zdrav, tako nastaju i tzv. zaštitna imena npr. Vuk – da se zaštiti od bolesti itd. Dati nečemu ime ima i simbolično značenje, npr. božansku moć. Biblija počinje: »Zemlja bijaše pusta i prazna; tama se prostirala nad bezdanom, i Duh Božji lebdio je nad vodama. I reče Bog 'Neka bude svjetlost'. I bi svjetlost. I vidje Bog da je svjetlost dobra; i rastavi svjetlost od tame.« U *Rječniku simbola* piše: »vjerovanje u moć imena... je karakteristična za primitivni mentalitet. Poznavati ime, izgovarati ga ispravno, znači moći imati moć nad bićem ili predmetom«. Tko daje ime zadobit će moć nad nekim.

Sve ovo palo mi je na pamet jedno jutro uz obvezno ispijanje kave slušajući razgovor između voditeljice i gosta, nekog mladog visokog dužnosnika vladajuće stranke. Da budem potpuno iskren, ovakve razgovore slušam »s pola uha« ili uopće ne slušam. TV mi služi samo kao neka »zvučna kulisa« ali jedna sintagma mi je zaokupila pažnju. Tema razgovora bila je oko budućih, još neraspisanih lokalnih izbora u Beogradu. Sugovornik je upotrebio izraz »tajkunsko-lopovska koalicija« koja se sprema da od sadašnjih »nepobjedivih« na vlasti, preotme vođenje glavnog grada naše lijepe domovine. U stvari, taj mladi jurišnik vladajuće stranke, sebi je pripisao božansku moć i u službi birača »odvojio je svjetlost od tame«; zna se tko u ovoj priči predstavlja tamu – ta »tajkunsko-lopovska koalicija«. Tko ima volje, strpljenja ili dozu humora na sjednicama raznih skupština, koji se prenose preko TV-a, svaki put može čuti ovakvu vrstu etiketiranja.

Bit demokracije

Svidjelo nam se to ili ne, zasad je demokracija »najbolji društveni sustav« u kojem vlada većina uz obvezno poštovanje mišljenja manjine. Ovo je, naravno, samo teorijska pretpostavka jer su npr. pred zakonom svi jednaki, ali neki neregulirani problemi odredit će se »po podzakonskim aktima« i tu počinju problemi. Svaki zastupnik je dužan poštovati dostojanstvo drugih zastupnika i same Skupštine, ali nažalost događaju se i ispadi i »pozicije i opozicije«, pa se naravno događaju – opet etiketiranja. Što zapravo znači etiketiranje? Naravno, ne mislim doslovce na lijepljenje etikete. »Etiketa (je) neargumentiran, obično negativan sud o kome (npr. prilijepiti kome etiketu izdajnika)« a »etiketirati (je): neargumentirano iznijeti, iznositi sud, mišljenje o kome ili o čemu«. Ovako definira *Rječnik stranih riječi* ove pojmove.



Ne trebate misliti da je ovo novina naše još nerazvijene tranzicijske demokracije. Svojevremeno su studente, koji su 1968. godine sudjelovali na demonstracijama u Beogradu, nazivali »anarho-liberalnim snagama, koji imitiraju studente u europskim zemljama«. Naravno, ovu besmisleni etiketu možemo shvatiti tek u kontekstu tadašnjeg socijalističkog režima, koji je zazirao od liberalizma, a pogotovo od anarhizma, ideje koju su svi tadašnji režimi osuđivali. Tadašnje naše vođe su uprostiti stvar: od dva »đavola« napravili su jednog. To se i danas radi: ili je netko tajkun (ma što to značilo) ili je običan (istina nedokazan) lopov. Što se tiče etiketiranja, stvar je još gora: kada se razilaze politički istomišljenici (što ni danas nije tako rijedak slučaj), onda se naveliko lijepe etikete tipa: »izdajnik i špijun«; »strani agent i plaćenik«; »karijerist svih boja«; »hladni i bezdušni intelektualac«... Istina, ove kvalifikacije su se pojavile u listu *Borba* 1948. godine, ali čini mi se da i danas zvuče poznato. Pregledajte samo naslovnice tabloida.

Privatno etiketiranje

Mada se suvremena porodica mijenja, »osnovi lijepljenja etiketa« ipak počinju u njoj. Komentari tipa: ti si lijen, ništa ne radiš, ne zarađuješ dovoljno itd. često se čuju u obiteljima. A »samo« smo lijepili etikete jedan drugome. Takva praksa se nastavlja i u »društvu« među prijateljima ili prijateljicama. Često se tema razgovora svodi na lijepljenje etiketa, najčešće na onog tko trenutno nije prisutan. To se obično zove ogovaranje. Većina ljudi je sklona da na bazi nepotpunih saznanja donese »konačni sud« o nekom ili nekom događaju(n)ju. Time se oblikuje i javno mnijenje, koje istražuju razne agencije, ali suština je ista: lijepimo etikete i često nasjedamo na zalijepljenu etiketu. Političari raznih orijentacija upravo na to i računaju i zato su tako vrijedni u etiketiranju.

Prioriteti: školski centar i lektorat

Kako je i sam predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić** izjavio u prošlotjednom intervjuu za naš list, obrazovanje je područje djelovanja Vijeća za koje su rezultati i više nego vrijedni spomena. Kompletirani su udžbenici za osnovnu školu, izrađeni su prvi autorski udžbenici, započelo se s izradom nacionalnih dodataka, proširena je mreža škola u kojima se uči na hrvatskome, kao i vrtića, povećan je broj prvašića u odnosu na prethodnu generaciju te mnoge druge stvari.

A da će i godina pred nama biti puna uspjeha na području obrazovanja svjedoče savjetnica predsjednika HNV-a za razvojne projekte **Jasna Vojnić** i dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Margareta Uršal**.

Još ekskurzija

Vojnić kaže da je prije svega plan za sljedeću godinu pratiti *Strategiju obrazovanja na hrvatskome jeziku*, a kao najveći projekt ističe školski centar.

»Elaborat za izradu školskog centra započeli smo krajem prošle godine, a bit će završen do kraja ovoga mjeseca. Potom krećemo u njegovu provedbu i to ćemo raditi tijekom čitave godine«, kaže ona.

Na području podizanja jezičnih kompetencija Vojnić ističe da će se raditi na uspostavi lektorata za hrvatski jezik na Sveučilištu u Novom Sadu, te da su to i srbijanski i hrvatski ministar prosvjete izdvojili kao prioritet. Ove godine HNV u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata organizirat će nekoliko akreditiranih stručnih skupova, što Uršal smatra da će biti korisno i motivacijsko za prosvjetne radnike koji rade na hrvatskome.

Svečana akademija za najuspješnije učenike i nastavnike bit će u sklopu proslave praznika hrvatske zajednice na dan rođenja biskupa **Ivana Antunovića**, čime će se, kako Vojnić ističe, dati veće priznanje nagrađenima nego prethodnih godina kada su akademije bile razdvojene.

Osim ustaljenih izleta, učenike hrvatskih odjela čekaju dva nova – bit će organizirana maturalna ekskurzija za srednjoškolce koja će biti izvan Hrvatske, najvjerojatnije kod gradišćanskih Hrvata (Austrija), a učenici šestih razreda preko razmjene učenika boravit će tjedan dana u Žrnovici kraj Splita.

Vojnić kaže da se nada kako će ove godine biti potpisane i kvote za prekobrojni upis studenata Hrvata iz Srbije u Hrvatskoj, te da se svi ostali poticaji preko organiziranih prijevoza učenika, financijske potpore, osiguravanja udžbenika, raznih kvizova itd. nastavljaju i dalje. Ističe ona i da će HNV za sve prosvjetne radnike koji rade na hrvatskome organizirati prvi puta bal, na dan prosvjetnih radnika u studenome.

Proširenje mreže škola

Uršal kaže da će na području podizanja kvalitete akcent biti na izradi srednjoškolskih udžbenika: »Kao što je i srbijanski ministar prosvjete **Šarčević** najavio, ući će se u proceduru izrade digitalnih udžbenika za srednju školu.«

Osim toga, navodi ona, uskoro će biti gotovi svi nacionalni dodaci za osnovnu školu, slat će se zahtjevi za akreditacijom pojedinih udžbenika za gimnaziju, a u planu je i izrada radnih bilježnica za predškolski program.



»Skupina odgojitelja koji rade u vrtićima na hrvatskome jeziku voljna je izraditi bilježnice za djecu u vrtiću, a planiramo ih završiti do rujna. S obzirom na to da bilježnice nisu ove godine Ministarstvu prioritet, a nama jesu, morat ćemo pronaći nekoga tko će nam financijski pomoći da ovu ideju provedemo u djelo«, navodi Uršal.

U skladu s reformom obrazovnog sustava u Srbiji radit će se i na izradi programa za hrvatski jezik i hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a, kao i prethodnih godina, bit će organizirana ustaljena natjecanja i aktivni odgojitelja, učitelja, profesora i ravnatelja.

Planova ima i za proširenje mreže škola na hrvatskome. Što se tiče srednjoškolskih profila, ići će se k otvaranju odjela u Srednjoj medicinskoj školi i Tehničkoj školi u Subotici, u planu je otvoriti i odjel u Sonti, vrtić na hrvatskome u Žedniku i Monoštoru, a predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture uvesti u škole u Beočinu i Srijemskoj Kamenici ukoliko se stvore uvjeti za to.

J. Dulić Bako

Dom kulture

Drugo lice Subotice



Najveći broj danas postojećih domova kulture u Vojvodini nastao je nakon Drugog svjetskog rata, u razdoblju od 1945. do 1950. godine, a imali su ulogu zadružnih domova. U

prostora otkako je izgrađen do prije nekoliko godina uz postupno gašenje funkcija bila je knjižnica s 5.000 knjiga, trgovina mješovite robe, tekstila i alata, mesnica, banka, pekara, dvorana za kino projekciju i predstave s 250 mjesta te disco klub u koji su dolazili i najpoznatiji pjevači toga doba poput **Safeta Isovića, Lepe Lukić, Miroslava Ilića, Predraga Živkovića Tozovca...**



Od zadružnog doma ovaj dom kulture je svojevremeno pripao u vlasništvo *Nove brazde* koja je privatizirana 2004. te je s njom nov vlasnik dobio i dom. Od 2009. godine nova firma je otišla u stečaj, a Dom kulture je ostao prazan i zaključan. Sve do danas polako propada, a najveći problem predstavlja mu krov.

No, u Novu godinu Đurđinčani su ušli s lijepom viješću. Grad je za 3 milijuna dinara kupio dom. Iako je i dalje bez funkcije i svakim danom sve više ruiniran, bar se zna tko je vlasnik. Bit ćemo optimistični i vjerovati da Grad nije uložio toliki iznos kako bi dopustio da zgradu samu od sebe sruši zub vremena, već da ju imaju u planu renovirati i vratiti u funkciju, a samim time i konačno učiniti nešto po pitanju toliko medijski izreklamirane revitalizacije sela.

Na nedavno usvojenom proračunu Grada za 2017. godinu određena sredstva namijenjena su za završetak novoizgrađenog (!) Doma kulture u Nosi. Nadajmo se da će prilikom rebalansa ili u proračun za sljedeću godinu ući obnova i nekog doma kulture s ove druge strane Subotice. Ako ne to, onda da će se netko sjetiti da im bar promijeni ime, npr. u »dom ničega« da se ne vidi baš na prvu da nam kultura prokišnjava, da je zarasla u korov i da ima razlupane prozore, propali parket i pokidana kino sjedala.

J. D. B.

okviru zgrada organizirane su večernje škole za opismenjavanje stanovništva, otvarane su knjižnice, amaterske predstave, radio-nice, folklorne, zbarske i tamburaške sekcije. Prostor Doma bio je namijenjen i za kino projekcije kao i komercijalnim i trgovačkim sadržajima.

Ovo je vrijedilo za sve domove pa tako i za đurđinski koji je izgrađen radom i sredstvima mještana 1949. godine kao prvi zadružni dom na teritoriju Srbije. U tih 700 četvornih metara

noć (!) Doma kulture u Nosi. Nadajmo se da će prilikom rebalansa ili u proračun za sljedeću godinu ući obnova i nekog doma kulture s ove druge strane Subotice. Ako ne to, onda da će se netko sjetiti da im bar promijeni ime, npr. u »dom ničega« da se ne vidi baš na prvu da nam kultura prokišnjava, da je zarasla u korov i da ima razlupane prozore, propali parket i pokidana kino sjedala.

Đaci ponovno u školskim klupama

Od ponedjeljka, 15. siječnja, počinje drugo polugodište za sve osnovce i srednjoškolce na teritoriju AP Vojvodine. Iako je prvotno u planu bilo da polugodište počne 10. siječnja, pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice **Mihály Nyilas** izmijenio je Pravilnik o školskom kalendaru za školsku 2017./18. godinu. Prema njegovim riječima, nekoliko je povoda za ove izmjene, kao što su izjednačenje datuma završetka nastavne godine pokrajinskih i republičkih osnovnih i srednjih škola, te se produžetkom zimskog raspusta smanjuju siječnjaški troškovi vođačkih srednjoškolaca. U drugom dijelu školske godine održat će se dvije nastavne subote, 14. travnja i 5. svibnja. Posljednji nastavni dan školske 2017./18. godine za maturante osnovnih škola je 31. svibnja, dok je za učenike od prvog do sedmog razreda to 14. lipnja. Maturantima gimnazija nastava se završava 24. svibnja,

učenicima završnih razreda trogodišnjih stručnih i četverogodišnjih srednjih škola 31. svibnja, dok će svim ostalim srednjoškolcima posljednji nastavni dan biti 21. lipnja 2018. godine.

Ž. V.

Zabrana posjeta Općoj bolnici u Subotici

Od srijede 10. siječnja, u skladu s aktualnom epidemiološkom situacijom vezanom za sezonsku gripu, te drugim akutno-respiratornim infekcijama i aktualnom situacijom morbila, u Općoj bolnici Subotica uvodi se mjera zabrane posjeta pacijentima. Također su zabranjena i druga okupljanja osoba koje nisu uposlene u ovoj zdravstvenoj ustanovi. Prema izvještaju *Instituta za javno zdravlje Vojvodine* aktivnost virusa je i dalje niskog intenziteta i ispod epidemijskog praga, ali se bilježi porast broja oboljenja sličnih gripu. Ova odluka je na snazi sve do opoziva.

Ž. V.

Dr. med. **Nebojša Bohucki**, epidemiolog iz Zavoda za javno zdravlje Subotica



Šarlatani govore protiv cijepljenja!

»Ukoliko pojedinci i dalje odbijaju cijepljenje djecu pedijatar je dužan prijaviti ih i tada sanitarna inspekcija izlazi na teren, a kazne su i do 150.000 dinara«, kaže Bohucki

Iako cjepivo postoji više od pola stoljeća i zahvaljujući njemu zaustavljene su, a neke i potpuno iskorijenjene, mnoge bolesti i epidemije, danas pojedinci ipak ne cijepuju svoju djecu. Tako se u posljednjih nekoliko mjeseci u Europi javila epidemija malih boginja, morbila, koja je zahvatila i Srbiju, a zabilježen je i jedan slučaj u Subotici. O malim boginjama i cjeplivu razgovarali smo s epidemiologom iz Zavoda za javno zdravlje u Subotici dr. med. **Nebojšom Bohuckim**.

U Srbiji ima dva smrtna slučaja od malih boginja, ima li razloga za strah?

Kada govorimo o malim boginjama, mogući ishod je da netko umre. Na svakih 500 oboljelih jedan umre, a u Srbiji od početka ove godine imamo 800 prijavljenih slučajeva tako da je nekako i očekivano da će ih dvoje umrijeti. Kažem »očekivano«, jer lijeka protiv ove bolesti nema. Nevjerojatno je da se u 21. stoljeću misli za male boginje da su laka bolest. U 38 slučajeva pojave se komplikacije kao što su upala pluća, upala srednjeg uha, težak proljev, zapaljenje mozga i smrtni ishod. Znači, 30 posto. Od deset njih troje će imati komplikacije i to ozbiljne.

Kako to da u 21. stoljeću ljudi umiru od morbila?

Zato što ima onih koji se ne cijepuju, jer medijima imaju pristup neodgovorni pojedinci koji govore loše o cjeplivu i da je opasno. Mediji kod nas takvima daju otvorena vrata, dok se lekari slabo zovu u emisije na tu temu. Puštamo neke šarlatane u emisije i one kojima to uopće nije struka da govore protiv cjepiva i onda ljudi to gledaju i kažu: »Bravo, dobro govori« i ne cijepuju djecu. U Europi imamo u posljednjoj godini preko 10.000 slučajeva morbila. U Rumunjskoj 7.000, U Italiji 5.000... To su ti necijepljeni pametni Europljani. Ovdje smo doživjeli da imamo te stare bolesti, a recimo novi kontinent Amerika je postigla da nema niti jednog zaraženog stanovnika malim boginjama, osim ako ih netko ne donese iz drugih dijelova svijeta.

Postoje li znanstveno dokazane tvrdnje da je cjepivo opasno?

Ne! Tu ideju o štetnosti cjepiva je '98. izmislio jedan čovjek i sada se ona raširila u mnogim državama, pa tako i našoj. U Srbiji

ima nekoliko pojedinaca koji govore loše o imunizaciji. Neću ih imenovati jer su me jednom i tužili kad sam bio u emisiji i govorio o njima. A ja se pitam tko će biti tužen sad kad imamo dvoje mrtvih, kad imamo opet morbile u Srbiji!

Kakva je svijest Subotičana o cijepljenju?

Da nema zakonske obveze, jedva da bi netko cijepio djecu. Nemamo gotovo nikakve svijesti jer bolesti nema nekoliko desetljeća i zašto bi se onda cijepili? Zaboravili smo koliko su to opasne bolesti. E, zbog toga je cijepljenje zakonom obvezno, a kad bismo apelirali na zdrav razum ljudi se ne bi se cijepili. Iako je imunizacija obavezna, neki to odgađaju uz izlike da je dijete bolesno, nabavljaju lažne potvrde... Na kraju ukoliko pojedinci dalje odbijaju cijepljenje djecu pedijatar je dužan prijaviti ih i tada sanitarna inspekcija izlazi na teren, a kazne su i do 150.000 dinara. To je kao pranje ruku koja je prosta i jeftina aktivnost, a mnogi je ne prakticiraju. U Subotici je cijepljeno 95 posto stanovnika, što je dobro. Od listopada prošle godine kod nas je zabilježen jedan slučaj malih boginja, isto tako i u Rumi, a u Novom Sadu je bilo zaraženo šest ljudi. To su podaci što se tiču Vojvodine.

Jesu li osobe koje nisu cijepljene prijetnja cijepljenima?

Od 95 do 98 posto njih odgovori na primljeno cjepivo, a od 2 do 5 posto ne. To se nikad ne provjerava ni kod jedne zarazne bolesti, a ako smatramo da je bolest baš smrtonosna kao što je tetanus, onda dajemo i antitijelo uz cjepivo, pa ukoliko netko nije odgovorio, antitijelo će ga zaštititi. Ako je netko cijepljen, a u kontaktu je s necijepljenim bit će potencijalno zaštićen, ne 100 posto. Problem je što bolest može mutirati ukoliko se dugo ne iskorijeni, tako da će možda ova višedesetljetna kampanja protiv morbila biti uzaludna i morat ćemo krenuti s drugim tipom cjepiva. Uklanjanje se postiže masovnom imunizacijom. Kad bi se svi cijepili, za manje od godinu dana bi morbili nestali sa zemlje. A ovako... Ukoliko se jedan ne cijepi, on će biti bolestan prije ili kasnije. Priča o morbilama nije plašenje ljudi uzalud, nego to jeste ozbiljna bolest.

J. Dulić Bako

Veliko prelo 2018

Tradicija u novom ruhu

Božićno vrijeme je završeno, započele su poklade, vrijeme druženja, zabava, prela, sijela, maškara i balova. Jedna od najstarijih i najznačajnijih manifestacija bunjevačkih Hrvata u pokladno vrijeme jeste *Veliko prelo*. Tim povodom razgovarali smo s predsjednikom Organizacijskoj odbora *Velikog prela* 2018. godine **Denisom Lipozenčićem**.

Ovogodišnje *Veliko prelo* bit će održano u subotu, 27. siječnja, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici s početkom u 19.30 sati, a organizator je i ove godine Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo*. Goste *Prela* će zabavljati dva benda: ansambl *Ruže* iz Subotice i tamburaški sastav *Harmonija* iz Zagreba.

Tradicija i noviteti

»S obzirom na to da nas je sve manje, moramo raditi na tome da se približimo jedni drugima. Na ovakav način želimo pokazati ljudima s kojima živimo tko smo, što smo, na koji način živimo, na koji se veselimo, a da smo ujedno otvoreni prema svima i da to nije nemoguće ostvariti. *Prela* je naša tradicija kojom se dičimo. Kada smo analizirali prijašnja prela i sagledali mogućnosti, što možemo učiniti kako bi *Prela* ostalo i postalo aktualno, složili smo se oko toga da moramo unijeti neke novine. Tu ne mislimo mijenjati bit i tradiciju *Prela*, nego ga približiti današnjem čovjeku. Osvježiti ga i učiniti manifestacijom na koju ćemo svi biti ponosni. Želja nam je iz godine u godinu povećavati broj gostiju koji će doći na *Prela* i otići zadovoljni. Za dvije godine imat ćemo velike i nama važne jubileje, bit će 50 godina HKC-a *Bunjevačko kolo*, koji je nositelj organizacije i 140 godina *Velikog prela*. Ti jubileji su za nas izuzetno važni i već ovogodišnje *Prela* je priprema za taj jubilej. Prošle godine smo imali oko 500 gostiju skupa sa sudionicima programa, ove godine planiramo imati nekih 20 posto više ljudi«, kaže Lipozenčić i dodaje: »pokušavamo biti objektivni s prošlogodišnjim *Prelom*, i uglavnom su ljudi zadovoljni, bar imamo takve informacije. Nama je to pokazatelj da idemo u dobrom smjeru. Bilo je ljudi koji su se pribojavali da ne izgubimo tradicijski element i da ne odemo previše u neku modernizaciju. Ali, kad realno sagledamo prošlogodišnje *Prela*, mislim da su svi tradicijski elementi prela ispoštovani.«

Organizacija posla

Organizacijski odbor *Velikog prela* 2018. godine, uz predsjednika čine: **Lazar Cvijin**, koji je ujedno i predsjednik Centra, **Tanja Dulić**, **Ivan Piuković**, **Davor Šimić**, **Emil Hanak** i **Martjan Vojnić**. Svi poslovi su razdijeljeni, a u organizaciji pomaže i veliki broj drugih ljudi, među ostalim to su **Dajana Šimić**, **Jelena Lipozenčić**, **Ana Ivanković Radak**, **Darko Šimić**, **Goran Fračišković**, **Mario Dulić**...

Kao i prijašnjih godina raspisan je natječaj za najbolju *preljsku pismu* a bit će izabrana i *najlipča prelja*. Jedna od novina koja je



vezana za izbor *najlipče prelje* i čime organizator želi animirati djevojke, jest to da će izabrana djevojka, osim već ustaljenih darova dobiti i dukat s likom **Franca Jozefa**.

U cijenu karte (2.400 dinara) uračunato je sve tijekom večeri, a na meniju će se naći neizostavna krumpirača i *fanki*, kao i domaće vino, rakija...

»I ove godine zadržavamo isti ambijent i enterijer. Kao i prošle godine. u suradnji s hotelom *Galleria*, imat ćemo kompletno njihov inventar, dakle okrugli stolovi, escajg, usluga... Također, bitno nam je da sportsku dvoranu preuredimo u svečanu dvoranu kakva dolikuje Velikom prelu. Naša misija je da svaki gost bude zadovoljan, kako ambijentom i hranom tako i cjelokupnim ugođajem i doživljajem *Prela*«, kaže Lipozenčić te dodaje »veliki je posao ono što se ne vidi. Sve te stolove, stolice, treba donijeti, postaviti i na kraju rastaviti. Mi dvoranu zakupljujemo na 24 sata, dakle kada završi *Prela*. Do osam sati ujutro dvorana mora biti ponovno u prvobitnom izdanju. Upravo zbog svih tih troškova je cijena takva kakva jeste. Vodili smo računa o cijeni, možda to nekom zvuči puno, ali jako su veliki izdaci zakupnine dvorane, inventara, prijevoza istog, uređivanja dvorane, ozvučenja, rasvjete, snimanja, sve su to izdaci o kojima gost ne razmišlja i ne treba razmišljati. Organizacijski odbor nema nikakvu dobit, niti ljudi koji su u organizaciji rade da bi imali koristi, naša nagrada je da *Prela* bude uspješno«, kazao je Lipozenčić.

Kao i prijašnjih godina organizatori pripremaju bogatu tombolu, gdje će po riječima predsjednika OO *Velikog prela* 2018. i ove godine glavna nagrada biti ljetovanje na Jadranskom moru. Nagradu daruje Hrvatska turistička zajednica iz Mađarske. Osim tradicijske uspomene *maramice* na kojoj je naznačena godina *Prela*, i ove godine će gosti za uspomenu dobiti fotografiju s ove manifestacije. Na ulasku u dvoranu gosti se mogu fotografirati, a tijekom večeri će na dar dobiti svoju fotografiju. Karte za *Veliko prelo* mogu se nabaviti u uredu HKC-a *Bunjevačko kolo* na adresi Preradovićeve 4. u Subotici od 8 do 14 sati ili rezervirati na telefon 024/555-589.

Ž. Vukov

Marin Gorjanac, povrtlar iz Berega

Marinu Gorjancu iz Berega 22 su godine, ali ni godine ni nedostatak iskustva nisu bili prepreka da krene u povrtlarsku proizvodnju. Poslije dvije godine rada i učenja ima sedam plastenika, a plan mu je da taj broj uskoro bude i dvostruko veći

I kada fali zemlje može se zaraditi

Marina Gorjanca iz Berega upoznala sam prije nekoliko godina i to prilikom pripreme teksta o uličnom vježbanju, ili kako se to u svijetu zove street workout, koje je Marin pokrenuo u ovom mjestu. Poslije tri godine novinarski posao ponovno me je doveo do ovog mladog Berešca, ali ovoga puta tema nije bilo ulično vježbanje već poljoprivreda kojom se Marin bavi posljednjih godinu-dvije. Pomalo čudno, jer su mu samo 22 godine. No, on kaže da je poslije smrti oca bio primoran da počne raditi. Ali, umjesto stočarstva, čime se njegova obitelj do tada bavila, Marin se odlučio za plasteničku proizvodnju i povrtlarstvo. Dovoljno zemlje za klasično ratarstvo nije imao, pa je njegova procjena bila upravo proizvodnja u plastenicima. Krenuo je skromno, s dva plastenika, a sve što je zaradio ulagao je u proširenje proizvodnje. Trenutačno ima sedam plastenika, a u planu mu je da ih bude dvostruko više.

Paprika i maline

Najznačajniji dio Marinove proizvodnje prošle godine bila je paprika za ajvar i maline. Bila je ta godina specifična i zahtjevna za proizvodnju, ali se ipak radilo s profitom.

»Zima je bila s ekstremno niskim temperaturama, a onda je došlo ljeto s nekoliko vrelih valova. Upravo te visoke temperature razlog su sušenja plodova, truleži, pucanja plodova. Zaštita se nije mogla primjenjivati jer nismo mogli odlagati berbu, a kada se koriste zaštitna sredstva u vrijeme karence berbe nema. Mislim da će ova godina biti još problematični-

ja, jer barem za sada nije bilo pretjerano niskih temperatura, što znači da zemlja nije izmrzla, kukci nisu izmrzli tako da će se ove godine puno izdvajati za zaštitu. To će poskupjeti proizvodnju«, kaže Marin.

Ipak, on je zadovoljan prošlogodišnjim urodom paprike za ajvar, jer je po prosječnoj cijeni od 60 dinara prodao sve što je rodilo.

Osim paprika, Marin je prošle godine proizvodio i maline i to tri različite sorte – vilamet, polanu i heritidž.

»Vilament prvi dolazi, na otvorenom oko 15. lipnja, a u plasteniku već krajem svibnja. Poslije vilameta dolazi polana na otvorenom i na kraju heritidž. Prošle godine maline su bile na otvorenom, a po aru je rod bio 75 kilograma. Najveći dio roda prodavao sam na tržnicama u okolici, a cijena je u prosjeku bila 200 dinara po kilogramu. Ja nisam imao velike količine da bih mogao prodavati na veliko, već kažem na tržnicama. Malina nešto lošije kvalitete je išla za naš domaći džem. Preostali rod od 480 kilograma maline uspio sam prodati zamrznut, na veliko dvojici kupaca«, kaže Marin.

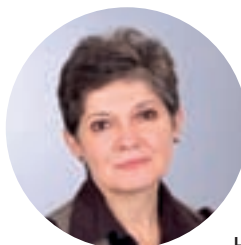
Ove godine planira sadnju malina u plastenicima kako bi rod stigao ranije kada je i cijena bolja. Želja mu je i izgradnja male hladnjače kapaciteta barem tisuću kilograma.

Poslovi već počeli

Prvih dana poslije praznika Marin je već izašao na svoje plastenike, jer je počela sjetva paprika.

Tjedan u Somboru

Krov nad glavom



»U tijeku je sjetva paprike babure za našu plasteničku proizvodnju, slijedi zatim sjetva ajvarke i rajčice, kako za našu proizvodnju tako i za prodaju rasada«, objašnjava on.

Sve što je do sada uradio financirano je vlastitim sredstvima, jer Marin drži da su krediti nepovoljni i rizični u poljoprivrednoj proizvodnji. No, želja mu je da na neki način dođe do bespovratnih poticaja koje bi uložio u novi bunar, mreže za zaštitu, mikroraspršivače...

Ne zaustavlja se ovaj mladi proizvođač iz Berega na ovome, jer planira i podizanje šume bagrema i paulovnije. Prve sadnice paulovnije već su stigle iz Trstenika i spremne su za sadnju.

»Plan mi je i hektar bagrema, što je 10.000 komada. Svjestan sam da se za punu eksploataciju mora čekati šest-sedam godina«, kaže Marin.

O svemu ovome što je pričao uči svakodnevno. Sluša savjete agrotehnika i zaštitara, čita stručnu literaturu, prati forume, poljoprivredne emisije. Kaže, više uči nego dok je bio školarac.

»Pored imanja koje imam ja ne planiram napustiti selo, a ako sam već odlučio tu ostaniti, onda moram i raditi. Ne može ništa preko noći. Volim ovaj posao i uživam kada vidimo da napreduje i rađa ono što sam posijao i posadio«, kaže Marin.

Ono što će iz njegovih plastenika i povrtnjaka prvo stići ove godine do tržnica su paprike babure, poslije toga rajčica i ajvarka.

Najveći dio posla obavljaju članovi Marinove obitelji. Ono što je problem to su radnici koje je teško naći, pa Marin strahuje da će kada obim proizvodnje bude zahtijevao veće angažiranje radnika to biti jedan od teško rješivih problema.

Z.Vasiljević

Po mnogo čemu ova zima (barem njen dosadašnji dio) nije pravoj zimi ni nalik. Ugrijalo sunce, nabujali jesenski usjevi na njivama, kažu negdje već i procvjetala uljana repica, zabijelile se visibabe u vrtovima. Hvataju se ratari već pomalo i za glavu i sa zebnjom gledaju posijane njive, jer znaju da bi prerasle usjeve lako mogao izlomiti neki veći snijeg, a neizmrla zemlja raj je za kukce i bolesti, a sve to u konačnici poskupljuje proizvodnju.

Mjesta zabrinutosti nema kod onih koji su se latili isplativijeg posla – stanogradnje. Vrijeme im ide na ruku, pa građevinsku sezonu pratički ni prekidalu nisu. Ili se raščičavaju placevi za gradnju, ili se zida, podiže krov ili već useljavaju i prvi kupci. I dok se na novim višekatnicima žbuka još suši već investitori mjerkaju nove lokacije na kojima će, koliko za godinu dana, umjesto stare kuće s velikim dvorištem nići katnica s nekoliko stanova i garaža, a nekada tipična somborska ulica u zavučenom centru dobiti novi izgled. A kada se gradi, onda se valjda i kupuje. Jer, tko bi ulagao i gradio stanove i lokale koje će držati prazne i pod ključem. Zdrava logika onda kaže da novca u Somboru ipak ima, što onoga u kešu, što onih koji su se, ako je krov nad glavom u pitanju, spremni i debelo zadužiti. Izračunali su investitori da bi čak malo mogli i podići cijenu. Barem za 20-30 eura po četvornom metru, pa bi cijenu zgodno zaokružili na 700 eura (ili približno tome). Naravno, po četvornom metru. I tako gledano tržište nekretnina u Somboru vrlo je živo i dinamično.

Međutim, oni koji se godinama bave prometom nekretnina reći će drugačije – prodaja stanova i kuća iz godine u godinu je manja. Usprkos tome što se polovan stan može pazariti po cijeni od 350 do 420 eura po četvornom metru, a pristojne kuće već od 30.000 eura. Kolika će biti cijena i koliko brzo će ići prodaja ovisi od lokacije i katnosti stana, odnosno od materijala od koga su kuće građene. Međutim, i ovdje važi isto pravilo kao i kod kupovine novih stanova – više je onih koji se kuće uz pomoć bankarskih kredita nego li slamarice.

I još jedno zanimljivo zapažanje. Kažu iskusni agenti nema više onih koji rade u inozemstvu, a zarađeni novac ulažu u kupovinu nekretnina u zavičaju. Čak je sve više onih koji prodaju svoje kuće i stanove, jer odlaze. Bez povratka.

Z.V.

Da živimo kao normalan svijet

»Mislim da će realizacijom ovog projekta naš problem konačno biti riješen *

Zahvaljujem se svima koji su nam izašli u susret, kako Pokrajini tako i Općini Šid koji su pomogli da mi u Sotu konačno dobijemo vodu i živimo kao sav normalan svijet«, kaže Goran Olujić

Nepostojanje vodovodne mreže u fruškogorskim selima šidske općine: Sotu, Bikić Dolu, Privinoj Glavi, Ljubi i Molovinu desetljećima je bio gorući problem. Godinama se samo pričalo i obećavalo da će izgradnja vodovodne mreže početi, no uvijek je problem bio nedostatak financijskih sredstava. Mještani ovih sela godinama su se opskrbljivali vodom za piće s javnih česmi, a uglavnom svako kućanstvo ima svoj bunar iz kojeg preko hidrofora crpe vodu za svakodnevne životne potrebe.

U Sotu su postojala četiri klasična seoska bunara preko kojih su se mještani opskrbljivali vodom za piće. S obzirom na to da u tom selu nije izgrađena kanalizacijska mreža, često se događalo da usljed pojačane razine podzemnih voda pitka voda uslijed miješanja s fekalijama ne bude upotrebljiva čak ni za tehničku uporabu. Radovi na izgradnji vodovodne mreže u Sotu konačno su se počeli realizirati u srpnju prošle godine. Sredstva za ove radove, u iznosu preko 16 milijuna dinara, osigurana su iz pokrajinskog proračuna, a dodatna sredstva izdvojena su iz proračuna lokalne samouprave Općine Šid. Koncem 2017. godine prvo kućanstvo u Sotu priključilo se na vodovodnu mrežu, a prema obećanjima nadležnih uvođenje ovog sustava vodoopskrbe u naredne dvije godine bit će završeno i u ostalim fruškogorskim selima.

Olakšana proizvodnja

Mještani Sota se uglavnom bave stočarstvom i poljoprivredom. Nedostatak vode često im je predstavljao problem u obavljanju svakodnevnih poslova. Za pojenje stoke, navodnjavanje vrta, voćnjaka, kao i povrća u plastenicima, vodom su se uglavnom opskrbljivali sa svojih bunara.

»U našim plastenicima proizvodimo salatu i rajčicu kao i rasadu. Trudimo se da naši proizvodi budu maksimalno zdrava hrana, s obzirom na to da se većina povrća na tržnicama dovozi s različitih plantaža i u njima može biti dosta herbicida i kemije. U zaštićenom prostoru to je mnogo zdravije i mi nastojimo da herbicide koristimo u najmanjoj mjeri. Dok nismo imali svoju vodu,

za potrebe plastenika koristili smo bunarsku vodu. Često se događalo da je bio nedovoljan kapacitet, što nam je predstavljalo veliki problem. Njivu smo navodnjavali vodom iz kanala koja ide iz našeg jezera. Voda će nam puno značiti i olakšati naše poslove, a vodu koju imamo u bunarima sada ćemo koristiti samo kao tehničku vodu«, ističe **Snježana Olujić**.



Obitelj Olujić iz Sota prvo je kućanstvo koje je priključeno na novoizgrađenu vodovodnu mrežu.

»Mislim da će realizacijom ovog projekta naš problem konačno biti riješen. Za mene priključak na vodu znači mnogo, s obzirom na to da godinama uzgajam povrće u plastenicima. Za nas je to velika stvar. Zahvaljujem se svima koji su nam izašli u susret, kako Pokrajini tako i Općini Šid koji su pomogli da mi u Sotu konačno dobijemo vodu i živimo kao sav normalan svijet«, kaže **Goran Olujić**.

Uspješna suradnja

Ukupna dužina novoizgrađene vodovodne mreže u Sotu iznosi 8 kilometara. Kako ističu čelnici šidske Općine, izgrad-

njom vodovodne mreže u Sotu završen je jedan od najvažnijih komunalnih infrastrukturnih projekata u ovoj općini.

»Mi smo veoma ponosni što je Sot konačno u 21. stoljeću dobio vodu. Posebno se zahvaljujem Pokrajinskom tajništvu za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo, Upravi za kapitalna ulaganja, pokrajinskoj Vladi, jer da nije bilo njihove potpore ovaj projekt ne bi bio realiziran. Nadamo se da će u 2018. godini i mještani Bikić Dola i susjednih sela također dobiti vodu«, istaknuo je predsjednik Općine Šid **Predrag Vuković**.

Kako navode predstavnici pokrajinske vlasti koji su prisustvovali prvom priključenju vodovodne mreže na kućanstvo u Sotu, ovaj projekt je samo jedan u nizu planiranih u šidskoj općini.



Snježana Olujić

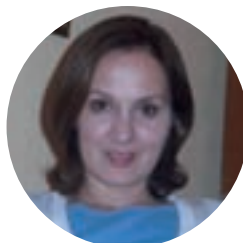
»Ovaj primjer izgradnje vodovodne mreže u Sotu jest najbolji pokazatelj okupljanja oko projekata. Na ovaj način smo pokazali da udruživanjem zajedničkih finansijskih sredstava u interesu i potrebi prioriteta lokalne samouprave, možemo doći do rezultata koji je vrijedan pažnje. Nažalost, u prethodnim desetljećima nije bilo razumijevanja da se ovakav značajan projekt realizira. Pokrajinska Vlada je uz proaktivnu ulogu Općine Šid prepoznala ovaj problem kao jedan od prioriteta i opredijelili smo se da podržimo ovaj projekt zajednički. Naše tajništvo osiguralo je 8 milijuna dinara, Uprava za kapitalna ulaganja također oko 8 milijuna dinara i Općina Šid određena finansijska sredstva. Na ovaj način želimo realizirati i druge slične projekte širom Vojvodine i u interesu će nam biti da ih, prepoznavajući prioritete lokalnih samouprava, finansijski i podržimo. Ove godine smo s lokalnom samoupravom ovdje u Šidu u prilici realizirati investicije u vrijednosti od 45 milijuna dinara. Za uređenje kanalske mreže, početak komasacije u K.O. Morović, kao i sva druga ulaganja u registrirana poljoprivredna gospodarstva. Zadovoljstvo mi je što smo u prilici u Sotu otvoriti vodovodnu mrežu i istovremeno pozvati poljoprivrednike iz općine Šid da aktivno prate natječaje kod Pokrajinskog tajništva za poljoprivredu i da iskoriste pogodnosti koje im stoje na raspolaganju«, istaknuo je pokrajinski tajnik za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo mr. **Vuk Radojević**.

Za održavanje vodovoda u Sotu nadležno je JKP *Vodovod*. Naknadu za priključenje na vodovodnu mrežu mještani Sota moći će platiti u nekoliko rata, što će im u velikoj mjeri olakšati priključenje na vodovodnu mrežu.

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

Nova godina, novi problemi



Razdoblje iza nas obilježili su praznici, a samim tim i veći izdaci za blagdansku trpezu i darove. Praznična euforija još uvijek se osjeća, iako smo se svi već posvetili novim radnim obvezama i razmišljanjem o tome (s obzirom na to da su nam izdaci u

ovom mjesecu znatno veći), kako ćemo do kraja mjeseca sastaviti kraj sa krajem? A s prvim radnim danom u 2018. godini na snagu su stupili mnogi zakoni koji sa sobom donose novine koje će svakako utjecati na život svih nas. Zaposlenima u javnom sektoru prve uplate u siječnju bit će uvećane za 5 do 10 posto, a povišicu za prosinac od 5 posto, dobit će i umirovljenici. Novine stižu i u oblasti oporezivanja koje donose izmjene Zakona o porezu na dohodak građana, kao i nova pravila o odlasku u mirovinu, veće kazne u prometu... Uz sve to, početak godine donosi nam i nove cijene cigareta i kave. A uskoro nam stižu novi računi za struju, vodu, odnošenje smeća, kao i ostali redoviti izdaci. Kako preživjeti ovaj mjesec, pitanje je koje nas sve muči ovih dana. Osim toga natprosječno visoke proljetne temperature u siječnju, koje nam, priznat ćete, svima gode, ali koje mogu prouzrokovati niz zdravstvenih tegoba, prouzrokovale su strah kod mnogih zbog već prisutnih virusnih bolesti u okruženju. Ono što itekako zabrinjava, a sada i Srijemce, to je epidemija malih boginja čiji su se prvi slučajevi pojavili i u Staroj Pazovi. Kako prenose mediji, zaražena je beba iz Vojke i žena iz Stare Pazove. Prema izvještaju epidemiološke službe pazovačkog doma zdravlja, od ukupnog broja djece rođene od 2003. do do 2016. godine, cjepivom protiv rubeola, zaušnjaka i malih boginja nije zaštićeno oko 4 posto djece. Zdravstveni radnici ukazuju da su male boginje jedna od najzaraznijih bolesti i nivo otpornosti populacije mora biti izuzetno visok, čak 95 posto. Nažalost, djeca koja imaju imunološke poremećaje ne mogu se cijepiti, a jedini način da takva djeca budu sigurna je da okruženje bude imuno. Sve u svemu, Nova godina donijela nam je i nove obveze, nove probleme s kojima se već polako hvatamo u koštac. Ne preostaje nam ništa drugo nego da se, kao i u većini slučajeva do sada, suočimo sa svim problemima i krenemo dalje, s nadom da ćemo se, unatoč svemu, uspjeti izboriti sa svim.

S. D.

Mali proizvođači legalno na tržištu

Prije nekoliko tjedana na stranicama *Hrvatske riječi* pisali smo o problemima proizvođača tradicijskih proizvoda koji zbog krutog pravilnika koji ne prepoznaje specifičnosti tradicijske proizvodnje sa svojim proizvodima ne mogu u trgovine, niti ugostiteljske objekte. Međutim, početak ove godine treba donijeti i značajne izmjene kada je riječ o prodaji poljoprivrednih proizvoda s obiteljskih gospodarstava, pa i za one proizvođače koji se drže tradicijske proizvodnje. Te promjene sadržane su u Pravilniku o malim količinama primarnih proizvoda koji služe za opskrbu potrošača, području za obavljanje tih djelatnosti kao i odstupanja koja se odnose na male subjekte u poslovanju hranom životinjskog podrijetla. Iz tog poduzeć i pomalo kompliciranog naslova Pravilnik je na 18 stranica s 31 članka koji točno definira koju količinu prehrambenih proizvoda i kome može prodavati poljoprivredno gospodarstvo. Usvojen je početkom prosinca prošle godine, a njegova primjena počela je prvog dana 2018. godine.

Od lokalne tržnice do kućnog praga

Uvjet svih uvjeta, odnosno početak priče o prodaji prehrambenih proizvoda s obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava je registracija poljoprivrednog gospodarstva i uvođenje u registar. Ako je vjerovati Ministru poljoprivrede **Branislavu Nedimoviću**, i izgradnja i opremanje objekata bit će olakšani s 50 posto poticaja koje će dotirati država. U devastiranim područjima taj poticaj bit će 65 posto.

Prema novom Pravilniku gospodarstva registrirana za određenu proizvodnju, ili kako se u Pravilniku zovu: mali subjekti pro-

daje, moći će svoje proizvode prodavati na gospodarstvu, lokalnoj tržnici, dostavom na kućnu adresu kupaca, u lokalnim maloprodajnim objektima. Iznimka su male klaonice i male mljekare koje sirovo mlijeko, meso i poluproizvode i proizvode od mesa mogu prodavati na teritoriju cijele države.

Mjesečno, odnosno godišnje količine su različite ovisno o vrsti proizvoda, ali ono što je zajedničko jesu propisani uvjeti koje mora imati svaki objekt za proizvodnju bez obzira bila ona za lokalnu tržnicu ili kupca stotinama kilometara dalje od mjesta proizvodnje. Jedan od uvjeta za proizvodnju na gospodarstvu je da sve ono što ide u proizvodnju i krajnju prodaju bude proizvedeno na tom gospodarstvu. Ili, na jednom primjeru jasnije rečeno: pilići i druga perad koja se kolje mora biti s gospodarstva koje ga i prodaje. A to kako objekt mora biti izgrađen i opremljen i koji se higijenski uvjeti moraju ispoštovati precizno je dano za svaku vrstu prerade i proizvodnje.



Malim proizvođačima i onima koji se bave tradicijskom proizvodnjom od prvog siječnja omogućena je legalna prodaja u trgovinama, tržnicama, pa i na kućnom pragu

Rješenje i za tradicijsku proizvodnju

Produžetak ovog podnaslova mogao bi biti konačno, jer je novi Pravilnik konačno riješio i problem proizvodnje i prodaje tradicijskih proizvoda koji se proizvode u specifičnim uvjetima koji odstupaju od suvremene tvorničke tehnologije. Takva proizvodnja do sada nije bila prepoznata pa su se takvi proizvođači u silu Boga pokušavali natjerati da ono što se radi po recepturama starima stoljeće-dva proizvode u radionicama s keramičkim pločicama, čuvaju u posudama od *rosfraja* ili suvremenim komorama s klima uređajima.

Novi Pravilnik dozvoljava odstupanja, kako u određenim fazama proizvodnje i prometa tako i u izgradnji, opremanju i uređenju objekta u kome se ta proizvodnja organizira. Također, dopuštena su i odstupanja od općih i posebnih uvjeta higijene hrane. Ta odstupanja mogu biti u veličini i rasporedu prostorija, u pogledu korištenja materijala za zidove, stropove i podove, alata, pribora i opreme za proizvodnju, te u načinu održavanja higijene opreme i pribora i načina dezinfekcije. I sve ono što je godinama mučilo proizvođače tradicijskih proizvoda stalo je u jedan članak s pet stavki koje rješavaju velike muke onih koji se u proizvodnji pokušavaju držati tradicije. S razlogom, svaki takav proizvođač danas će pitati zar su za to trebale tolike godine?

Primjer Hrvatske

I dok su u Srbiji olakšice za male proizvođače koji proizvode na svojim obiteljskim gospodarstvima u primjeni manje od tjedan dana, Hrvatska je tu oblast regulirala još 2014. godine također posebnim pravilnikom, a pun naziv mu je *Pravilnik o prodaji vlastitih poljoprivrednih proizvoda proizvedenih na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima*. Vlastite poljoprivredne proizvode obiteljsko gospodarstvo može prodavati fizičkoj ili pravnoj osobi. Prodaja na veliko može biti na samom gospodarstvu, na mjestu

predviđenom za otkup i na tržnici koja je namijenjena prodaji na veliko. Prodaja manjih količina prehrambenih proizvoda može biti na štandovima i klupama na tržnicama, na štandovima unutar trgovačkih centara, na sajmovima, putem automata, dostavom na adresu kupca, putem oglasa, a može se prodavati i na samom gospodarstvu. Obiteljsko gospodarstvo je dužno voditi evidenciju o prodaji vlastitih poljoprivrednih proizvoda koja najmanje treba sadržavati podatke o datumu prodaje, vrsti i količini prodanih vlastitih proizvoda, a ta evidencija mora se čuvati godinu dana.

Uz ovaj Pravilnik može se dodati i Pravilnik o dopunskim djelatnostima na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Dopunskim djelatnostima smatraju se one djelatnosti koje su povezane s poljoprivredom i koje omogućavaju bolje korištenje proizvodnih kapaciteta, kao i bolje korištenje rada članova gospodarstva. U dopunske djelatnosti spada proizvodnja poljoprivrednih prehrambenih proizvoda, izrada neprehrambenih proizvoda i predmeta opće uporabe kao što su proizvodi od drveta ili slame, te pružanje usluga poljoprivrednom mehanizacijom, pružanje ugostiteljskih i turističkih usluga na gospodarstvu kao i drugih vrsta usluga kao što su primjerice tečajevi ili radionice. Prema ovom Pravilniku, u dopunske djelatnosti spadaju proizvodnja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, njihovo pakiranje, zamrzavanje, sušenje, konzerviranje uz mogućnost da do 50 posto sirovina bude proizvedeno na drugom gospodarstvu.

Zlata Vasiljević

Vrsta i djelatnost	Maksimalna količina		Područje direktne prodaje
	tjedno	godišnje	
sirovi mlijeko (l)	200		općina i susjedna općina
jaja (komada)	500	10.000	općina i susjedna općina
riba(kg)		1.000	općina i susjedna općina
klanje i prodaja mesa pilića (kom)	100	5.000	općina i susjedna općina
klanje i prodaja mesa gusaka, plovki i purica (kom)	20	1.000	općina i susjedna općina
proizvodi od mesa (kg)	100	1.000	općina i susjedna općina
klanje i prodaja mesa u malim klanicama (kom)	od 10 do 2.000	od 500 do 100.000	Republika Srbija
prerada sirovog mlijeka u malim mljekarnama (l)	5.000	250.000	Republika Srbija



Zemunski zborovi na Božiću u Ciboni

ZAGREB – Dva zemunska zbora – župe Uznesenja Blažene Djevice Marije – *Sveta Cecilija* i *Odjek Zajednice Hrvata Zemuna Ilija Okrugić*, sudjelovali su skupa na glasovitom, 29. po redu koncertu *Božić u Ciboni* koji je održan 26. prosinca u Zagrebu. Na koncertu je nastupilo oko 1.500 izvođača – od poznatih pjeva-



ča, preko kulturno-umjetničkih društava do pjevačkih zborova. Cijeli advent zemunski zborovi su se zajednički pripremali, pod vodstvom **Mine Bošnjak**, kako bi se što bolje predstavili zagrebačkoj publici. Gradonačelnik Zagreba **Milan Bandić** je ovaj koncert nazvao svehrvatski i posebno se zahvalio zemunskom župniku vlč. **Joži Duspari** i dirigentici Mini Bošnjak što su i Zemunci sudjelovali na ovoj svečanoj manifestaciji.

S. D.

Digitaliziran Subotički športski list

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata digitalizirao je *Subotički športski list* koji je sada u ovoj verziji dostupan na sajtu ZKVH-a – www.zkvh.org.rs. List je raritetan, kako po tome što je specijalizirani sportski list tako i po tome što je izlazio na hrvatskom jeziku. Njegova internetska dostupnost ima veliku važnost za povijest sporta ali i povijest općenito. U razdoblju od 1935. do 1940. godine bački nogometni savez i kuglaški podsavez imali su vlastito glasilo, *Subotički športski list*. Uredništvo su u početku sačinjavali odgovorni urednik **Ladislav Marković** i vlasnik lista **Franjo P. Bašić**, a od kolovoza 1936. izdavač je postao Ladislav Marković i to sve do lipnja 1939. kada izdavač i odgovorni urednik postaje **Franjo Kujundžić**. List je izlazio svakog ponedjeljka sve do kraja studenog 1937. godine kada se povremeno pojavljuje i drugim danima, nekada utorkom, nekada srijedom ili četvrtkom, a od kolovoza 1938. godine javlja se kao dvotjednik. Tiskan je u tiskari *Braće Fischer* u Subotici. (ZKVH)

Veliko prelo u Subotici

SUBOTICA – *Veliko prelo 2018.* u organizaciji HKC-a *Bunjevačko kolo* bit će održano u subotu, 27. siječnja, u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici, s početkom u 19.30 sati. Cijena ulaznice je 2.400 dinara. U cijenu je uključena večera (krumpira-

ča....), piće tijekom večeri i za desert – *fanki*. Sve informacije u svezi kupnje karata se mogu dobiti u Uredu HKC-a (Preradovićeve 4) ili na telefone: 024/55-55-89 ili 064/659-06-35 i 064/659-06-37.

U povodu ove manifestacije organizatori su raspisali natječaj za najbolju »preljsku pismu« *Velikog prela 2018.* Pjesme je potrebno dostaviti u Ured HKC-a osobno, putem pošte ili na e-mail adresu: hkcunjevacokolosubotica@yahoo.com, s naznakom »za Veliko prelo 2018. – natječaj za Preljsku pismu«. Uz prijavu je potrebno napisati tko je autor pjesme i kontakt telefon. Pjesma treba biti napisana na hrvatskom jeziku ili na bunjevačkoj ikavici. Natječaj je otvoren do 19. siječnja.

Organizatori su također raspisali i natječaj za izbor najljepše prelje *Velikog prela 2018.* Prijavu za natječaj je moguće predati osobno u Uredu HKC-a u Subotici ili putem e-mail adrese hkcunjevacokolosubotica@yahoo.com, s naznakom »za Veliko prelo 2018. – natječaj za prelju« ili putem Facebook stranice HKC-a *Bunjevačko kolo* (u inbox). Uz prijavu je potrebno dostaviti: ime i prezime, mjesto stanovanja, godište i kontakt telefon. Prelja mora biti odjevena u bunjevačku narodnu nošnju, a za sve zainteresirane organizatori mogu pomoći oko izbora nošnje. Natječaj je otvoren do 22. siječnja.

Gupčev bal u Tavankutu

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* organizira jubilarni X. *Gupčev bal*, koji će biti održan 10. veljače u sportskoj dvorani Osnovne škole *Matija Gubec* u Donjem Tavankutu. Za dobru zabavu pobrinut će se tamburaški ansambal *Biseri* iz Subotice. Cijena ulaznice, u koju su uračunati večera i neograničena konzumacija pića je 1.800 dinara. Ulaznice za bal se mogu rezervirati na broj +381 64 201-52-74. Početak bala je u 19 sati.

Šokačko prelo u Beregu

BEREG – HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* organizira *Šokačko prelo* u Beregu. Prelo će biti održano 10. veljače. Za dobru zabavu pobrinut će se tamburaški sastav *Čokanj*. Cijena ulaznice u koju su uračunati večera (prasetina i salata) i piće u neograničenim količinama je 1200 dinara.

Šokačka večer u Vajskoj

VAJSKA – Prošloga tjedna održan je radni sastanak članova hrvatske udruge *Antun Sorgg* iz Vajske. Tema sastanka bila je *Šokačka večer* koja će u organizaciji udruge biti održana 10. veljače u restoranu *Bački dvor* na jezeru Provala, s početkom u 19 sati. Na večeri će svirati tamburaški sastav *Dike* iz Vinkovaca. Najavljena je i tombola. Cijena ulaznice 2000 dinara (u što su uključeni večera i neograničeno piće), a informacije o prodaji možete dobiti na telefone: 062/775-194 i 069/721-796.

Na sastanku se razgovaralo i o dramskoj sekciji koju ova udruga planira osnovati. Među ostalim, dogovoreno je kako bi dramska sekcija trebala pratiti liturgijsku godinu i da se po tome biraju igrokazi i recitacije.

A. Š.

O Književnom klubu HKUPD-a *Stanislav Prepek* iz Novog Sada

Očuvanje i širenje hrvatskog jezika i kulture

Klub ima dvadesetak aktivnih članova, književnih autora, koji skupa imaju preko četrdeset objavljenih knjiga * U 2018. godini planiraju objaviti pet novih knjiga

Nekoliko članova Literarne sekcije Hrvatskog kulturno-umjetničko-prosvjetnog društva *Stanislav Prepek* iz Novog Sada objavilo je 2009. zbirku svojih pjesama pod nazivom *Prepekovo proljeće*. To su: **Jelisaveta Buljovčić Vučetić, Branka Dačević, Bosiljko Kostić, Mladen Franjo Nikšić, Marijan Piljić i Mladen Šimić**. Zbirka je imala skromnih četrdesetak stranica, ali je bila prvi veći korak i začetak onoga u što su se danas pretvorile i zbirka i sekcija. Sekcija je prerasla u Književni klub *Stanislav Prepek*. Klub danas ima dvadesetak aktivnih članova, književnih autora, koji imaju skupa preko četrdeset objavljenih knjiga.

Prepekovo proljeće

Književni klub je svake godine tiskao novu zbirku pjesama *Prepekovo proljeće* (dosad ukupno osam) sa sve većim brojem autora i većom kvalitetom glede sadržaja, grafičke opremljenosti i vizualnog identiteta. Prve tri zbirke uredio je Marijan Piljić, druge tri **Marija Lovrić**, a od 2015. godine to čini peteročlano Uredništvo, kojem se 2016. priključila dr. **Dragana V. Todoreškov**, povjesničarka književnosti i književna kritičarka.

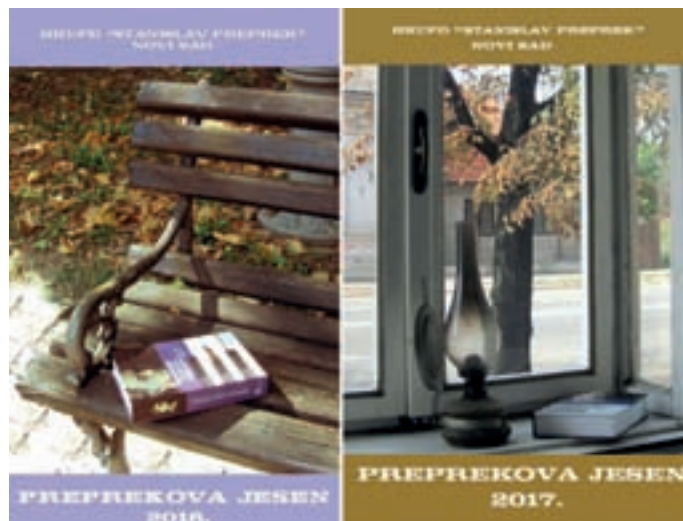
Počev od druge zbirke, grafiku za naslovnu stranicu dao je **Mladen Franjo Nikšić**, a počev od treće, **Branimir Miroslav**

Cakić vrši računalnu pripremu knjiga i uvodi odjeljak *Bilješke o autorima*, u kojem su prikazani kratki životopisi autora i njihove fotografije. Od 2016. godine računalnu pripremu obavlja **Ivan Dermanov**.

»Od 2015. Uredništvo uvodi novu koncepciju zbirke. U prvom, glavnom dijelu knjige, zastupljeni su članovi Književnog kluba, a u želji da uspostavimo suradnju s našom maticom, odnosno s poznatim imenima hrvatske poezije, u drugom dijelu knjige su tri afirmirana autora iz pojedinih gradova ili dijelova Hrvatske. U zbirci *Prepekovo proljeće 2015.* to su tri pjesnikinje iz Rijeke, u zbirci *Prepekovo proljeće 2016.* troje pjesnika iz Slavonije, a u pripremi je *Prepekovo proljeće 2017.* u kojoj će biti zastupljeno troje pjesnika iz Drenovaca, odnosno kraja u Hrvatskoj koji nosi naziv Cvelferija. Promocija zbirke pjesama prerasla je u kulturnu manifestaciju Hrvata u Novom Sadu pod nazivom *Prepekovo proljeće* i održava se svake godine na dan rođenja **Stanislava Prepeka**, 16. travnja«, kaže voditelj Književnog kluba *Stanislav Prepek* **Branimir Miroslav Cakić**.

Prepekova jesen – natječaj za kratku priču

Udruga, odnosno Književni klub, od 2016. raspisuje i natječaj za kratku priču na koji svoje radove može slati svatko tko piše na standardnom hrvatskom jeziku. Prva zbirka kratkih priča kao re-





zultat tog natječaja je *Prepekova jesen 2016.*, sa 16 priča, a zbirka kratkih priča *Prepekova jesen 2017.*, za koju je prispjelo preko četrdeset radova iz cijele Vojvodine i Hrvatske, sadrži 22 priče.

Promocija prve zbirke kratkih priča upriličena je na jedanaestogodišnjicu osnutka njihove udruge, 10. listopada 2016. godine, u Kulturnom centru Novog Sada. Tako je »rođena« još jedna kulturna manifestacija ove udruge pod nazivom *Prepekova jesen*.

»U teškim uvjetima rada članovi Književnog kluba samo svojim entuzijazmom postižu onaj najvažniji cilj, a to je očuvanje i širenje našeg jezika i kulture, uz druženje i suradnju sa svim ljubiteljima lijepe pisane riječi. Time ujedno ukazujemo da na ovom prostoru živi i hrvatski živalj, te tako doprinosimo multi-

kulturalnosti. A hrvatsko kulturno društvo u Novom Sadu, gradu koji je proglašen za Europsku prijestolnicu kulture u 2021. godini, je jedan od segmenata svega toga«, kaže Branimir Miroslav Cakić.

Edicija *Peprekovi pjesnici*

Uredništvo Književnog kluba 2017. godine počinje rad na ediciji *Prepekovi pjesnici*, u kojoj će zbirke svojih pjesama imati članovi kluba, a razmišlja se da to bude i šire. Do sada su, u okviru ove edicije, tiskane tri zbirke pjesama: *Refleksija nutrine* Ljerke Radović, *Gdje je moj dom* Branke Dačević i *Pjesme koje treba spaliti* Branimira Miroslava Tomlekina.

Dosadašnja izdanja članova Književnog kluba

Siniša Božulić: zbirka pjesama *Buđenje čoveka* (2013.) i roman *Rat prvi, drugi, treći...* (2016.)

Jelisaveta Buljovčić Vučetić: zbirke pjesama *Život je tajna* (1994.), *San na Moravi* (2009.), *Orfeji mira* (2004.), *Leteća crkva* (2010.), *Draga sićanja* (2010.), *Treći kod* (2012.) i *Vojvođanski vidik* (2013.)

Branka Dačević: zbirka pjesama *Gdje je moj dom* (2017.)

Maja Gračan Livada: zbirke pjesama *Gdje su nestala sva ta nježna osjećanja* (1999.), *Ima tu nešto* (2006.) i *Među nama rečeno* (2016.)

Marija Lovrić: knjige za djecu *Lukava koka* (1998.), *Suncokret* (2003.) i *Galeb* (2011.) i dvojezična monografija *Slovinci u Novom Sadu* (2013.)

Marko Kljajić: zbirke pjesama *U istini trećeg dana* (1994.), *Getsemanski plodovi duše* (1999.), *Jesenja snoviđenja* (2006.) i *Rumeni sutoni* (2014.), monografije *Golubinci kroz povijest* i *Slankamen kroz povijest* (1996.), *Sveti Juraj u Petrovaradinu* (2004.), *Surčin kroz povijest* (2010.) te kronika *Kako je umirao moj narod* (1996.)

Mladen Franjo Nikšić: zbirke pjesama *Pjesme* (1996.), *Poezija trećeg doba* (1997.) i *Pjesme* (2014.);

Marijan Piljić: dnevnički zapisi *Mijovnik* (2013.);

Ljerka Radović: zbirke pjesama *Osmjeh u mokrom kaputu* (2014.) i *Refleksija nutrine* (2017.);

Mladen Šimić: povijesna monografija *Odlazak i povratak Hrvata u Europu* (2009.), pripovijetke *Prohladno vrijeme* (2010.) i zbirka pjesama *Kasno prođoh* (2015.);

Branimir Miroslav Tomlekin: zbirka pjesama *Salauka* (2013.), zbirke satirično-humorističkih priča *Za sve je kriv moj deda*, *Slatko kod Dunje*, *Gaudeamus idi u tur* (2013.) i *Nasukana mornarica* (2014.), ratni roman *Godine zaslepljujućih boja* (2014.) te kronološko-povijesne knjige *Hrtkovci, priče o onom što je nekad bilo*, *Hrtkovci, priče o sudbini jednog sela*, *Hrtkovci, priče o staroj kući i o mladosti* (2015.) i *Srem na vetrometini istorije* (2016.), roman *Kako nastaju anđeli* i zbirka pjesama *Pjesme koje treba spaliti* (2017.)



Predstavljanje na prošlogodišnjem Sajmu knjiga u Beogradu

Nastupi na sajmovima

Književni klub HKUPD-a *Stanislav Prepek* je prošle godine prvi put samostalno nastupio na *Salonu knjiga* u Novom Sadu, kao i prvi put na Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu. Izdanja članova Kluba bila su izložena i na štandu Pokrajinskog tajništva

za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine, a jednosatno predstavljanje najnovijih izdanja Književnog kluba održano je u dvorani *Borislav Pekić*. O knjigama, Književnom klubu i Društvu na Beogradskom sajmu knjiga govorili su: **Krešimir Tkalac**, predsjednik HKUPD-a *Stanislav Prepek*, Branimir Miroslav Cakić, voditelj Književnog kluba i autor zbirke, dr. Dragana V. Todosreskov, povjesničarka književnosti i književna kritičarka te urednica edicije *Prepekovi pjesnici*, mr. **Pavel Domonji**, književni kritičar; preč. **Marko Kljajić**, pjesnik i publicist i Ljerka Radović, autorica zbirke.

Plan za 2018. godinu

*Prepek*ov Književni klub priprema devetu po redu zbirku pjesama *Peprekovo proljeće*, treću po redu zbirku kratkih priča *Prepekova jesen*, za koju je već raspisan natječaj, četvrtu i petu knjigu pjesama iz edicije *Prepekovi pjesnici* ali i prvu knjigu iz nove edicije *Prepekovi prozaisti*. S pet novih izdanja, kako navode, u 2018. planiraju predstaviti se i na sajmu knjiga *Interliber* u Zagrebu.

Rad udruge, pa tako i njihova Književnoga kluba, možete pratiti na internetskoj stranici – www.stanislavprepek.org.

D. B. P.

Knjiga dr. sc. Roberta Skenderovića o povijesti podunavskih Hrvata

Prinos za povijesna istraživanja

U nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatskog instituta za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje krajem prosinca u tisak je ušla knjiga dr. sc. **Roberta Skenderovića** *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevac i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije*. Knjiga izlazi u Zavodovoj Biblioteci Prinosi za povijesna istraživanja, knjiga 2 te Podružnice Bibliotheca Croatica: Slavonica, Sirmiensia et Baranyensia, Studije, knjiga 22.

Autor je na 366 stranica u sljedećih sedam poglavlja prikazao povijest podunavskih Hrvata: Uvod, Migracije iz Dalmacije, Bosne i Hercegovine u Podunavlje u kasnome srednjem vijeku (do Mohačke bitke 1526. godine), Bačka pod vlašću Osmanlija, Društveni život podunavskih Hrvata u 18. stoljeću, Preporodno doba, Subotica – središte bačkih Hrvata i Prvi svjetski rat.



Razloge za objavu knjige autor vidi u sljedećem: »Povijest podunavskih Hrvata imala je sve do danas status marginalne i neistražene teme hrvatske historiografije. Štoviše, vlastita je povijest u velikoj mjeri nepoznata i samim podunavskim Hrvatima. Takva marginaliziranost povijesti podunavskih Hrvata svakako je neopravdana, a njezine uzroke treba tražiti u političkim prilikama u kojima su Hrvati živjeli tijekom zadnja dva stoljeća. Podunavski Hrvati jesu *mala, ali fina* grana hrvatskoga naroda. Osim toga, njihova je povijest zanimljiva i s gledišta općega istraživanja identiteta, modernizacije i nacionalne integracije, kao primjer izgradnje nacionalnoga identiteta u izuzetno nepovoljnim prilikama.«

Izdavanje ove knjige novčano je pomoglo Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

(ZKVH)



Photo: Augustin Juriga

SEOSKI TURIZAM (5)

Kulturni turizam za tri tržišta

Seoski turizam ima ne samo materijalne već i nematerijalne efekte kao što su razvijanje svijesti i briga o vlastitim kulturnim vrijednostima, očuvanje i kreiranje kulturnog identiteta, pozitivnog imidža i afirmacije lokalne zajednice

Profil prosječnog potencijalnog gosta, kojeg smo opisali u prethodnom nastavku ovoga feljtona, je bitna smjernica za određivanje ciljne grupe, jer ukazuje na polje interesiranja, socijalni i materijalni status, sklonosti i navike korisnika usluga seoskog turizma. Ali od turističko-geografskog položaja, prometne povezanosti, pristupačnosti, stupnja razvijenosti turizma odnosno spremnosti lokalne zajednice za bavljenje ovom vrstom turizma ovisi hoće li zamišljena ponuda dotičnog turističkog proizvoda seoskog turizma biti namijenjena lokalnom, regionalnom ili širem tržištu.

Oglašavanje i prodaja

U idealnim uvjetima poželjan je nastup na sva tri tržišta. Na temelju toga osmišljavaju se i provode marketinške aktivnosti i uspostavljaju kanali prodaje. Pri tome posebnu pažnju treba posvetiti oglašavanju (reklamiranju) u medijima masovne komunikacije i sačiniti određene analize kao što su na primjer:

- TV i radio – koji teritorij pokrivaju, gledanost odnosno slušalnost, njihov programski profil;
- dnevne i tjedne novine i časopisi – rasprostranjenost prodaje i naklada, tko ih kupuje i čita, kome su namijenjene (stručnim licima ili široj publici);

- internet – posjećenost web stranice, postoji li link (veza) s drugim web stranicama (preporuka je da se ima vlastita web stranica za prezentaciju);
- razni tiskani (stalni ili prigodni) materijal – način, mjesto i vrijeme distribucije, tiraži.

Ovakvim pristupom efikasnije se može doprijeti do budućeg gosta i uštedjeti značajna novčana sredstva. Najbolji promoter i posrednik u marketingu je zadovoljan gost! Putem pričavanja svojih neposrednih pozitivnih dojmova postaje tzv. živa reklama.



Kulturni turizam

Seoski turizam ima još jedan važan adut. Pomenuto je već da je seoski turizam javni oblik ruralnog turizma, ali ga prožima i kulturni turizam. Svjetska turistička organizacija dala je dvije definicije kulturnog turizma:

- u užem smislu kulturni turizam podrazumijeva kretanje ljudi s jakom kulturnom motivacijom što obuhvaća interesiranje za umjetnost, putovanja na festivalske i druge kulturne događaje, posjet kulturno-historijskim znamenitostima i spomenicima; to označava putovanje ljudi s »visokom« kulturom;
- u širem smislu kulturni turizam obuhvaća sva kretanja ljudi zbog zadovoljavanja ljudskih potreba za raznovrsnošću, usmje-



renim ka povećanju kulturnog nivoa pojedinaca, stvaranju novih iskustava i znanja. Kulturni turizam se može ukratko definirati kao turizam zasnovan na lokalnim i regionalnim kulturnim resursima. Ovo uključuje kulturno naslijeđe i tradiciju, jezik, povijest, pejzaže, izgrađeno okruženje i očuvanu arhitekturu, kulturne aktivnosti poput festivala i običajnih manifestacija, raznih umjetničkih i etnografskih postavki i galerija, ali također i atrakcija vezanih za način proizvodnje, zanate, društvenu povijest i način života.

Seoski turizam ima ne samo materijalne već i nematerijalne efekte kao što su razvijanje svijesti i briga o vlastitim kulturnim vrijednostima, očuvanje i kreiranje kulturnog identiteta, pozitiv-

Skoro svakodnevno, svjedoci smo alarmantnih upozorenja da nam se sela zbog konstantnog smanjenja stanovništva ubrzano prazne i nestaju, naročito ona udaljena od većih urbanih sredina, što stvara brojne demografske, socijalne, sociološke, ekonomske, ekološke, urbanističke, pa i političke probleme. Kako i što učiniti i poduzeti kako bi se ovaj problem prevladao ili bar ublažio, a da devastirana, zapuštena i napuštena sela, seoska gospodarstva i imanja ponovno ožive? Jedan važan i mogući segment rješenja je seoski turizam, jer višestruko pridonosi oživljavanju, unaprjeđenju i razvoju ruralnih sredina.

nog imidža i afirmacije lokalne zajednice. Tako nematerijalni efekti mogu dati i smisao sadržaja načina života – u promatranom slučaju prije svega kao gospodarsku djelatnost, kao važan izvor dopunske zarade uz osnovnu djelatnost, odnosno poljoprivredu. Na taj način očuvanje i unaprjeđenje nematerijalnog (kulturnog) naslijeđa postaje bitan, a ponegdje i glavni potencijal razvoja.



Uvjeti bez kojih se ne može

Ako ne postoje elementarni uvjeti, koji su ništa drugo nego ono što gost u startu pri odluci da posjeti neku destinaciju s razlogom očekuje, nema razvoja turizma! A to su uvjeti bez kojih se ne može:

- sigurnost, kako pri putovanju, tako i tijekom boravka,
- higijena,
- prometna pristupačnost (ne samo u smislu dobrih cesta već i opremljenost putnih pravaca potrebnim sadržajima),
- ugodan doček i boravak (ni pretjerana prisnost, a neljubaznost i bahatost su isključeni),
- osjećaj doživljavanja nečega novog u pozitivnom smislu,
- gostoljubivost bez predrasuda ne samo domaćina već i cjelokupne zajednice i
- primjerena uređenost destinacije.

To je *Conditio sine qua non*, jer turizam je unovčavanje kulture življenja!

Atila Dunderski

Poljički statut

I na kraju, nije na odmet zaviriti u prošlost i citirati jednu od točaka Poljičkog statuta iz davne 1440. godine;

»Onaj tko posjeduje staru baštinu, koja je ostala od predaka, mora je obrađivati i uživati i od nje živjeti. A nije časno da je potraži i potroši bez velike nevolje, već kako nalaže stari zakon i običaj, da je ondje ostavi gdje je i našao.«

Djeluje arhaično, ali pokazuje i ukazuje na visok stupanj, kako pravne tako i društvene svijesti i odgovornosti za tadašnje vrijeme, a može biti poučno i danas.

Blagoslov obitelji – domova

Kršćanski čin vjere



Vrijeme je blagoslova domova, točnije obitelji. Iako se tijekom cijele godine može pozvati svećenika i blagosloviti svoju obitelj – dom, ovo je posebno vrijeme za Božićni blagoslov, kada svećenici po svojim župama redovito obilaze župljane. Ovo je ujedno i prilika za razgovor koji je u današnje vrijeme itekako potreban. Na ovu temu razgovarali smo s vlč. **Željkom Šipekom**, župnikom u župi sv. Marka u Žedniku. Evo nekoliko stvari koje bi svaki vjernik trebao znati:

Koji je smisao blagoslova?

Blagoslov obitelji je jedan od važnih kršćanskih činova, kako bi obitelj prije svega zajedno molila. U obitelji se moli za Božji blagoslov koji silazi na sve članove, koji u tom zajedničkom prostoru žive, obitavaju, dijele i dobro i zlo. Važno je pri tome biti otvoren Bogu, jer zapravo djelotvornost blagoslova ovisi ponajviše o ljudima koji vjeruju u ono što mole. Dakle, osim što se blagoslivlja prostor gdje obitelj obitava, naglasak je na važnosti blagoslova članova koji prebivaju u tom domu. Također, bitno je da je cijela obitelj prisutna, jer tamo gdje nema blagoslova nema ni života. Tamo gdje nema Boga, nema ni ljubavi, a to je jako važno za svakoga čovjeka. Svećenik je samo posrednik u obitelji, koji preko te molitve želi zazvati Božje milosrđe.

Kako se pripremiti za blagoslov?

Vjernici trebaju biti otvorena srca i da vjeruju u ono što mole, da se to ne bi pretvorilo u neki magijski element. Primjerice, do-

šao je svećenik, on će nas malo poškropiti vodicom i sad će se svi naši problemi riješiti. Blagoslov obitelji to nikako nije. Uvijek molimo vjernike da se kod blagoslova upali svijeća, da se pripremi križ, raspelo. Ako netko pripremi i blagoslovljenu vodu, onda možemo i s time blagosloviti dom, a ako ne, uglavnom sada u novije vrijeme svaki svećenik sa sobom ponese blagoslovljenu vodu. Ono što se minimalno očekuje jeste da svaki kršćanin u svojoj obitelji ima raspelo, odnosno križ.

Na koji način se obilaze obitelji?

Kada sam došao u ovu župu, 2001. godine, nije bio običaj da svećenik obilazi i blagoslivlja obitelji. Bio je običaj da kada se izgrade nove kuće svećenik dođe to i blagosloviti. Kad sam počeo s blagoslovom, bilo je stotinjak obitelji, a sada imamo u našoj župi, dakle Stari i Novi Žednik oko 250 obitelji koje redovito obilazim. Porast je vidljiv i ljudi vole da im svećenik dođe u kuću. Možda mi u našoj župi to radimo na drugačiji način, ali gledam da dnevno obiđem oko 25 obitelji i trudim se sa svakom obitelji na kratko porazgovarati, biti s njima, saslušati njihove probleme, potrebe. Ovo je ujedno i razdoblje kada se svećenik može bolje upoznati sa svojim župljanima. Razgovarati s njima, a nekad je dovoljno ljude samo saslušati. U župi sv. Marka u Žedniku postoji stalni popis za blagoslov obitelji koji se po potrebi mijenja i tako vjernici znaju kada mogu očekivati svećenika. Rijetko se dogodi da netko tko je na popisu ne želi primiti svećenika. Osobito mi je drago da i nove obitelji koje su se doselile žele blagoslov. I ove godine ću prvi puta obići neke obitelji.

Dani biskupa Ivana Antunovića

Na blagdan krštenja Gospodinova, 7. siječnja, u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske u Subotici, služena je sveta misa o 130. obljetnici smrti biskupa Ivana Antunovića. Misu je predvodio vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**, predsjednik Katoličkog društva Ivan Antunović u zajedništvu sa svećenicima Subotičke biskupije. Ovo društvo je ujedno i organizator XXVI. Razgovora, koji će biti održan u petak, 12. siječnja, u Pastoralnom centru Augustinianum (Subotica, Trg svete Terezije 2). Tema ovogodišnjih Razgovora je aktualno pitanje iseljavanja i život u iseljeništvu. Predavači će biti msgr. **Stjepan Beretić**, katedralni župnik, i vlč. dr. **Tomislav Markić**, nacionalni ravnatelj dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. Početak je u 19 sati.

Ž.V.



Tko se i što blagoslivlja?

Ne samo da blagoslivljamo obitelji i njihov dom, nego rado idem obići i njihove sporedne prostorije; s obzirom na to da sam župnik na selu, onda i njihove strojeve, stoku... sve što ljudima koristi za njihov rad i od čega žive treba blagosloviti.

Je li potrebno blagoslov »platiti«?

Mnogi danas misle da je svećenik sada došao pokupiti sebi neke novce i samim time se gubi temeljni smisao blagoslova. Blagoslov se naravno niti ne može platiti nikakvim novčanim sredstvima. Dakle, novčani dar je nešto posve drugo i daje se za crkvene potrebe onoliko koliko se može dati. Nije obvezno i nigdje nije propisano koliko se treba dati. Mislim da to u Žedniku ne ide na taj negativni kontekst. Ljudi su naučili da to nije uvjet niti obveza za blagoslov kuće, ono što se prikupi kao novčani dar se koristi za potrebe crkve. Svake godine uložimo u nešto potrebno i ljudi znaju za što su darovali. Evo, mogu i odmah reći kako ćemo ove godine sve što se prikupi uložiti za postavljanje tepiha, odnosno itisona po cijeloj crkvi. Dakle, to je stvar dobre volje. Nakon blagoslova svećenik je nekada kredom pisao po dovratku tri slova G+M+B, a danas se najčešće ostavlja naljepnica, kao vidljivo svjedočanstvo na blagoslov. Prema jednom tumačenju ova tri slova G+M+B označavaju imena, točnije početka slova trojice mudraca, kraljeva (Gašpar, Melkior i Baltazar), dok se u pojedinim mjestima mogu naći i slova C+M+B što su zapravo akronimi latinske blagoslovne rečenice – Krist neka blagoslovi ovaj dom!

Ž. Vukov



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vjera i poslije Božića

Prošlo je božićno vrijeme. Svi smo u tom vremenu bili više pobožni nego inače. Neki, koji kroz godinu gotovo nikad ne dolaze u crkvu, sada su dolazili, svi smo se više molili, pjevali božićne pjesme... Jaslice i mnogi drugi običaji vezani za ovo vrijeme potaknuli su u ljudima osjećaj pobožnosti. Svi su se osjećali isto. I kao da je u to vrijeme lakše vjerovati. Potaknuti tom općevjerničkom atmosferom donijeli smo i neke vjerničke odluke koje smo nastojali provoditi u blagdanskom vremenu. No, to je sve iza nas, započelo je vrijeme kroz godinu. Nestalo je vjerničke razdraganosti, nema simpatičnih običaja koji nam pomažu da se osjećamo više povezani s Bogom. Što sad?

Vraćamo se svojoj svakodnevnoj rutini, pa i u pogledu vjere. Budući da nema više tog općevjerničkog ozračja, postaje nam teže vjerovati, jer nam se opet Bog čini dalek i nedohvatljiv, pa, opravdavajući se tim osjećajem, prestajemo ga tražiti, prestajemo se moliti, ići u crkvu... Ostavljamo svoju vjeru na čekanju do sljedećeg blagdana, kao što smo ostavili blagdanske dekoracije da čekaju sljedeći blagdan. No, čitanja druge nedjelje kroz godinu govore nam o tome da je Bog prisutan i u našoj svakodnevnici, da ga možemo čuti i osjetiti, ali moramo biti otvoreni za taj susret, odnosno naša vjera treba biti živa i aktivna, a ne »na pauzi« do sljedećih blagdana.

Slušati Božju riječ

Put vjere nije jednostavan. Ponekad je teško razlučiti što dolazi od Boga a što ne. O tome nam svjedoči i prvo čitanje (1Sam 3, 3-10.19). Dječak Samuel živi u blizini Hrama, svakodnevno sudjeluje u hramskoj liturgiji, oko nje pomaže, prima pouku od svećenika Elija. Možemo reći da je Samuel svakodnevno bio u Božjoj blizini. Način njegova života povezivao ga je s Bogom. Ipak, kada ga Bog poziva, on ne prepoznaje njegov glas, misli da ga Eli zove.

Situacija u kojoj se našao Samuel događa se i današnjim vjernicima. Mnogi idu svakodnevno u crkvu, mole se, poznaju riječ Božju. No to nije dovoljno. Božja riječ treba odjeknuti u našem srcu. Zato se ona ne sluša samo ušima, nego cijelim bićem. Naravno da to nije lako, osobito što stalno moramo slušati nečije riječi, pa nas to zamara, te često ne slušamo dobro. Tako zamo-

reni od slušanja ljudskih riječi i Božju riječ slušamo površno, ne dopuštajući joj da u nama odjekne. Potrebno se vježbati u slušanju Božje riječi. Zato i Eli poučava Samuela kako treba stati pred gospodina, kako mu otvoriti razum i srce da bi razumio upućenu mu riječ. Mi često mislimo da Bog govori nerazumljivo, da ga je teško shvatiti. Na Samuelovom primjeru vidimo da nije tako, nego mi ne znamo slušati, ili Božji glas pripisujemo nekom drugom. Stoga riječ Božju trebamo slušati pažljivo i cijelim svojim bićem, ali i trebamo se dati poučiti, bez obzira koliko smo stari i što sve mislimo da znamo.

Svjedočanstvo

Ipak, slušanje nije dovoljno, o tome nam svjedoči evanđelje (Iv 1, 35-42). Ivanovi učenici su čuli što on govori o Mesiji, a kada su ga susreli, ne žele više samo slušati, nego ga pitaju: »Učitelju, gdje stanuješ?«, na što ih Isus poziva da dođu i vide. Dakle, za vjeru nisu dovoljne samo riječi nego je potrebno i promatranje. Možemo misliti kako je Isusovim suvremenici bilo lako vjerovati kada su vidjeli njega i sva njegova čudesa i znamenja, a nama je to jako daleko, te nam je mnogo teže sve to prihvatiti vjerom. Ipak, i danas možemo vidjeti Isusa na djelu, i danas nas ono što vidimo može uvjeriti pa da počnemo vjerovati, a to je svjedočanstvo. Kršćanin je pozvan svjedočiti, ne samo riječima, nego djelima, životom. Tako vjera živi i širi se. Ali, ne trebamo samo tražiti tuđa svjedočanstva kako bismo vidjeli da je Krist i danas živ i prisutan, nego mi trebamo biti oni koji ga svjedoče.

Neobičnim pitanjem gdje Učitelj stanuje učenici zapravo žele saznati gdje to uvijek kada im zatreba mogu pronaći Isusa. Isus im ne odgovara, nego ih vodi da vide. Tako im otkriva sebe u potpunosti, pokazuje se tko je i kakav je. Naš stan znači našu najskrovitiju privatnost, u njemu se u potpunosti razotkrivamo kakvi jesmo. Tako Isus učenicima nije samo pokazao gdje ga mogu uvijek naći, nego je i sebe razotkrio. Isto želi i od nas: da se ne pretvaramo, nego da razotkrijemo svoje vjerničko lice pred društvom u kojem živimo.

Isus je danas prisutan svugdje, ako ga želimo susresti to uvijek možemo kroz molitvu i čitanje Svetog pisma. Ipak, povlašteno mjesto susreta je euharistija, to ne smijemo zaboraviti.

Filip Karan, student Likovne akademije u Beogradu

Upiranje prstom

Jedan od redovitih sudionika slikarske kolonije *Ivan Gundić Čiso* koju organizira HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića je i mladi **Filip Karan** iz Beograda. Student je Likovne akademije u Beogradu, na smjeru grafika. Može se pohvaliti da je kao karikaturist osvojio i prestižnu domaću nagradu za karikaturu – *Pjer*, kao najbolji mladi autor. Susret na posljednjoj koloniji u Stanišiću iskoristili smo za razgovor o studijama, stripu, planovima.



Prije upisa na akademiju završio si školu crtanja *Tehno-art* u Beogradu. Je li poslije toga odlazak na akademiju bio logičan nastavak tvoje naobrazbe?

Crtanje je moja ljubav, mogu reći doslovce, od malih nogu, jer sam svojih prvih 20 dinara zaradio crtajući dinosaure, a bilo mi je tada tek tri godine. Kasnije je to postajalo sve ozbiljnije, naročito kada sam počeo čitati *Mikijev zabavnik*. Upoznao sam strip i sve više saznavao o njemu. Da, definitivno grafika je bila moj izbor.

Jesi li već negdje objavljivao svoje radove?

Tek sam počeo s objavljivanjem radova i to putem raznih sajtova. Što se tiče nagrada bilo ih je, a posebice bih izdvojio *Pjerovu* nagradu iz 2016. godine. Dobio sam je kao mladi autor za karikaturu **Picassa** koji pravi selfi u kubističkom stilu. To je bilo upiranje prstom u ono što nam internet radi danas. Već sedam godina u Dječjem kulturnom centru u Beogradu pohađam kreativnu radionicu koju vodi poznati karikaturist **Milutin Miloradović** koji nas potiče da sudjelujemo na natječajima za karikature koji se objavljuju širom svijeta. Natječaja je toliko da prosto crtate rad za radom, tako da me je *Pjer* iznenadio. Na *Pjeru* nema zadane teme, već prosto šaljete svoje radove, najbolje koje imate. Nagrada mi je dodatni poticaj da i dalje nastavim s karikaturom. Izazov u karikaturi je biti što glasniji u poruci koja se šalje i izazov je kroz karikaturu pokušati ispraviti neke nepravde. Kao neki super heroj. S obzirom na to da sam na smjeru grafike, volio bih da poslije nagrade za karikaturu osvojim neku nagradu za grafiku.

Koliko dnevno provodiš vremena crtajući, jer uz nesporni talent uvijek je potrebno i mnogo rada, truda i upornosti?

Trudim se da svaki slobodan trenutak iskoristim za crtanje, jer ne prestaje naobrazba kada izađemo iz zgrade fakulteta i završimo sve fakultetske obveze. Glede karikature dosta vremena potrošim smišljajući ideje, koje možda i ne iskoristim odmah, ali uvijek se pojavi neki natječaj ili se neka druga prigoda od prijašnjih ideja i realizira.

Čitaš li stripove i koliko su stripovi drugačiji od onih iz tvojih dječjačkih dana?


Mogu vam reći da se strip mnogo promijenio i da uspješno prati današnje vrijeme i nova saznanja. Nove tehnologije omogućuju mnogo toga, ali ja više cijenim i kod karikature i kod stripa tradicionalan način crtanja. Između digitalne opcije i opcije crtanja rukom ja uvijek prednost dajem ovome drugome. Danas su dostupna predavanja koja se čak i ne plaćaju, ali to nije to. Ja ipak želim ovladati tradicionalnom tehnikom. Da probam i u toj tehnici

izvesti nešto što je lakše, ali manje izazovno i kreativno, uraditi u digitalnoj tehnici.

U Stanišiću su tvoji korijeni, jer tu su ti živjeli djed i baka, ali ti si rođen i živiš u Beogradu. Koliko često dolaziš u Stanišić?

Uvijek se ovdje vrte lijepa sjećanja na djeda i baku i volim doći u Stanišić. Razlika između Beograda i Stanišića je velika i baš mi je ponekad potreban mir kakav je očuvan još samo u ovako malim mjestima. Ne planiram za sada otići izvan granica Srbije, ali tko zna što donose godine koje dolaze.

Z.V.



Blaise Cendrars – Sve do Srca svijeta – izabrane pjesme, izbor Tomica Bajsić

Pjesnik neprekidne mladosti

Cendrars ne samo da u svijetu nikada nije bio primjereno priznat, on to nikada nije bio niti u rodnoj Francuskoj, premda ga je Cocteau smatrao piscem i pionikom nove ideje u književnosti

Francuski pjesnik **Blaise Cendrars** rođen je kao **Frederic-Louis Sauser** 1887. u Schau Des Fonesu u Švicarskoj, u obitelji urara. U 15. godini bježi od roditelja. Tako se zbilo prvo (pseudo)bjekstvo iz obiteljskog doma. Potom odlazak za Rusiju, pa Kinu, Nizozemsku, Ameriku. Eto kako se mladi Sausers pripremao postati Cendrarsom.

Uz *Legendu Novgorod* i *Sekvence* napisane 1907., odnosno 1912., dugo ostaje relativno nepoznat čitateljskoj publici i kritici. Ova se djela tiskaju tek kasnije i napokon otvaraju vrata njegovom genijalnom stvaralaštvu i književnu opusu. Poema *Uskrs u New Yorku*, objavljena 1912., već nagovještava Cendrarsov književni karakter i profil. On se oslobađa svih nezgoda i zamki simbolizma, priklanjajući se suvremenom modernizmu u djelima *Dubine današnjice* i *19 elastičnih pjesama*.

Pjesnikov usud

Usud Cendrarsov ležao je u tomu da nije nikada uspio naći svoje mjesto na književnoj sceni i radi toga će nositi u sebi izvesnu gorčinu. U nemogućnosti da sebi osigura mjesto među

novim pjesnicima koji su bili u sukobu sa simbolizmom – primjerice **Max Jacob**, **Andrais Salmon** i **Guillome Apollinaire** – on nije imao sreće ni s **Dadom**, niti s nadrealistima, koji mu nisu otvorili svoja vrata. Tako ostaje izvan vremena kao usamljena zvijezda u egzilu iz svoje konstelacije.

Kako smatra pisac **Nino Frank**, rat 1914. je u neku ruku ubio pjesnika u Cendrarsu. Očigledno je bilo da poezija za njega više nije imala privlačnosti, niti potrebe. Poslije tiskanja *Elastičnih pjesama*, 1919. godine, Cendrars je okrenuo leđa ne samo poeziji, već i književnosti u cijelosti, da bi se sav predao velikim reportažama, filmu i drugim poslovima (nalik svojem kolegi pjesniku **Arthuru Rimbaudu**). Tada je obišao gotovo cijeli svijet, da bi posljednje godine života proveo živeći u Baskiji s Romima.

Povratak stroju

I tu se ponovno vraća piscem stroju: pojavljuju se famozne rapsodije (*Zgromljeni čovjek*, *Odsječena ruka*, *Burlingiers*, *Raspo-djela neba...*), koje mu donose uspjeh bez presedana kojega će primati s gorkim osmijehom.

Cendrars je, uistinu, u svojim knjigama, rađenim u tišini, pravio poetsko djelo, vršeći preobraćenje sjećanja u lirska otjelotvoravanja, ne samo našega planeta, već i Kozmosa. Njegove poeme u prozi su *kozmos-drame*.

Putnik i promatrač

Cendrars se otrgnuo od jednoga svijeta, koji ga je vrlo malo poznavao, još manje razumio, iz sredine koja ga je potcjenjivala i nerijetko prezirala; iz jedne epohe kojoj je prethodio, novim naraštajima, stoljeću, stoljećima, bolje sazdanima da ga shvati. Cendrars ne samo da u svijetu nikada nije bio primjereno priznat, on to nikada nije bio niti u rodnoj Francuskoj, premda ga je **Cocteau** smatrao piscem i pionikom nove ideje u književnosti.

Cendrarsova dubina, značaj i invencija kao da nikada neće biti pojmljeni u svoj svojoj veličini i ozbiljnosti. On je bio putnikom i upornim promatračem, koji je uvijek htio otkrivati, i to ono neizmjerljivo, a uvijek, opet, promjenljivo vrijeme naše duboke današnjice.

Književna ostavština

Premинуo je 1961. u Parizu. Godine 1960. je odlikovan ordenom Viteza francuske legije časti, a 1961. bio je laureatom Francuske akademije za svoje životno djelo. Godine 1978. utemeljena je, njemu u čast, međunarodna asocijacija »Blaise Cendrars«.

I nakon njegove smrti eto njega gdje nastupa u našem stoljeću, među ostalim, i ovom (inače elektroničkom) knjigom – *Sve do Srca svijeta – izabrane pjesme* postojan u svojoj osamljenosti, u svojoj legendi, u svojoj stvarnosti... Obuhvaćajući značajan dio njegova opusa, knjiga je sažela veličinu giganta povijesti svjetske poezije. Poeme i pjesme, koje su okupljene u ovoj knjizi, žive su tvari. One pronose iznad vremena glas, dah, misli i životni ritam jednog pjesnika neprekidne aktualnosti. Otuda, on, svjedok svih mladosti, bio je, jest i bit će u stalnom dodiru s »dubokom sadašnjicom«. Blaise Cendrars tek počinje.

Robert Tilly

Idemo li večeras u kazalište? (94)

O jednom repertoarskom viđenju

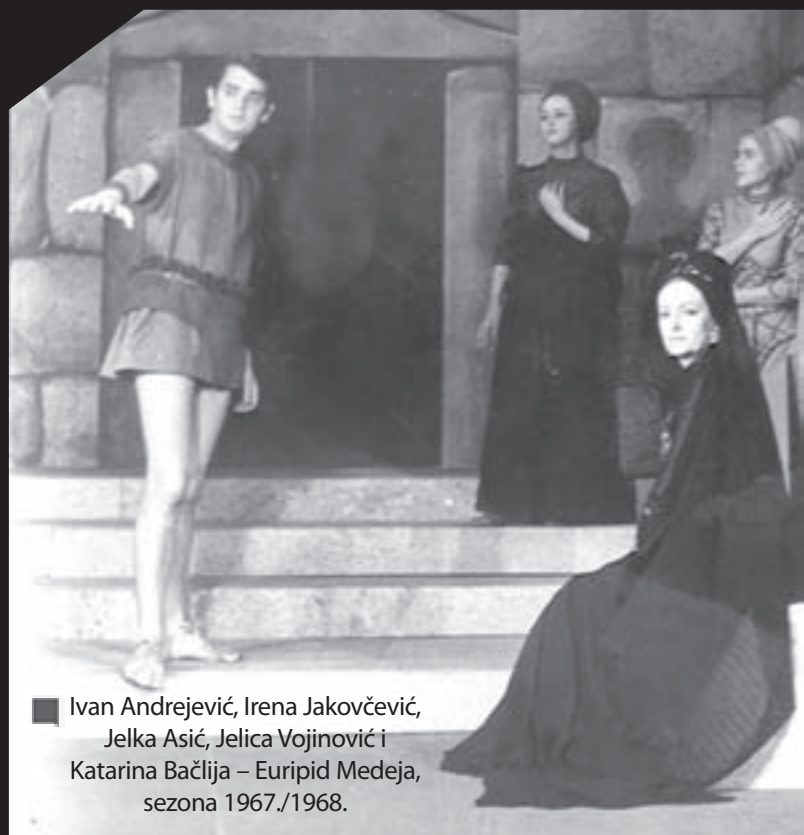
Sve češće i žešće društvene turbulencije, u dobrano već uzavreloj političkoj atmosferi izazvanoj očitovanjem potpisnika hrabre, ali razložno i odmjereno sročene *Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika*, dvojica istaknutih teatarskih znalaca – redatelj **Petar Šarčević** i profesor književnosti **Josip Buljovčić**, dugogodišnji lektor i ravnatelj Drame (svojedobno, glede svih scenskih funkcija zamišljene i pokrenute, kao cjelovito subotičko Hrvatsko narodno kazalište) – odlučio se načiniti za sezonu 1967./68. vlastiti repertoarski prijedlog, u ponekim elementima i oglednog karaktera.

Sljedom njihove zamisli [*Rukovet*, 10, 1967.], na subotičkoj sceni, u okviru redovite djelatnosti bilo bi izvedeno osam premijera na velikoj sceni, dok bi se »u okviru tzv. izvanredne djelatnosti izvela tri programa na maloj ili bilo kojoj drugoj, te jedan revijalno-humorističko-satirički program ili cjelovečernje djelo koje bi uključivalo u svojoj dramaturškoj strukturi elemente te vrste«.

Prema tom prijedlogu na velikoj sceni bila bi izvedena sljedeća djela: **Euripidova Medeja**, **Katica Antuna Karagića**, **Nemirna starost Leonida Rahmanjinova**, **Vjetar u granama Sasafresa Renea de Obaldija**, **Građanin-plemić J. B. Molièrea**, **Koštana Bore Stankovića** i **Korijenje Arnolda Vesjera** – u alternativni su predloženi *Posjeta stare dame Friedricha Dürrenmatta*, ili *Tango Sławomira Mrożeka* – te *Mačak u vreći Georgesa Feydeaua*. Prva četiri djela trebala su biti izvedena do kraja 1967. godine, a preostala četiri u 1968. godini.

Tri repertoarske cjeline

U okviru izvanredne djelatnosti subotičkog kazališta autori prijedloga redatelj Šarčević i prof. Buljovčić predvidjeli su pripremu tri specifična programa koja su, u prvom redu, trebala biti namijenjena školskoj mladeži, što dakako nije isključivalo ni drugu publiku. Prvim programom trebala je biti obrađena *Antička tragedija*, predstava u pripremi Petra Šarčevića, uslijedili bi recital pjesama pod naslovom: *Subotički pjesnici od starine do danas* i *Scenski prikaz bunjevačkih narodnih pripovjedaka*, koji su trebali pripremiti **Matija Poljaković**, **Blaško Vojnić Hajduk**, **Balint Vujkov** i **Petar Šarčević**, a kao treći program predviđen je recital poezije i proze pod naslovom *Zapisi sa lirskom diskusijom* koji je trebao pripremiti prof. **Sava Babić**. Vrijeme pripreme navedena tri programa nije bilo utvrđeno, izvedbe su trebale biti



Ivan Andrejević, Irena Jakovčević, Jelka Asić, Jelica Vojinović i Katarina Bačlija – Euripid Medeja, sezona 1967./1968.

upriličene u ono vrijeme kad bi to bilo najpogodnije za cjelokupan rad kazališta.

U okviru dopunske djelatnosti bila bi izvedena komedija **Pavla Bačića** *U rukama tašne, a pod vratom mašne*, djelo koje u sebi sadrži revijalno humorističke elemente koji pretendiraju na širok auditorij i osim toga omogućuju angažiranje širokog kruga izvođača – naveli su u Prijedlogu kazališnog repertoara za 1967./68. godinu njegovi sastavljači redatelj Petar Šarčević i prof. Josip Buljovčić. Predloženim repertoarom trebala bi se ostvariti ideja o kazalištu kao narodnom u punom značenju te riječi. Stoga ni jedno djelo nije slučajno dospjelo na repertoar, niti je on zbir proizvoljno odabranih tekstova koji zajedno ne znače ništa. Svjesni da repertoar u ovakvom kazalištu mora biti eklektičan, dakle obuhvaćati raspon od drame do komada s pjevanjem, predlagачi su nastojali udovoljiti publici do koje im je stalo, a dalje opravdanje ovoga repertoara leži u vrijednostima izvedbi. Drugim riječima, vodilo se i te kako računa da prijedlog repertoara ne podbaci, ali ni ne prebaci izvođačke mogućnosti glumaca i redateljske nakane i ambicije. Isto bi se moglo reći i za tzv. dopunsku i izvanrednu kazališnu djelatnost. U okviru prvog programa pod nazivom *Antička tragedija*, autori su željeli ponuditi, u prvom redu, školskoj publici ulomke iz raznih antičkih tekstova s osnovnim odlikama antičke dramske književnosti i kazališta, što je trebalo biti popraćeno prigodnom projekcijom slika i potrebnim komentarima. Drugi program imao bi dva dijela. U prvom bi se izveo recital pjesama čiji autori su Subotičani i obuhvatio bi raspon od prvih poznatih do suvremenih pjesnika, a pjesme bi bile povezane prigodnim komentarom, a drugi dio sadržavao bi scenski prikaz izbora bunjevačkohrvatskih



narodnih pripovjedaka sabranih u knjigama Balinta Vujkova. Treći program bio bi zapravo kolaž ulomaka iz različitih tekstova: romana, putopisa, pisama, dnevničkih zabilješki, pjesama, ljetopisa, memoara i dr. koji bi trebao povezati suvremenu literaturu sa starim, često posve nepoznatim tekstovima što bi prije svega moglo biti od koristi mladima školskog uzrasta u svladavanju programa iz jezika i književnosti. Glede izvanredne djelatnosti kazališta dvojica sastavljača repertoara navode kako komedija Pavla Bačića *U rukama tašne, a pod vratom mašne*, djelo koje slijedom duhovitog i sočnog dijaloga, te dobro koncipiranih likova, izvođačima i redatelju pruža mogućnost da naprave »komercijalni šlager sezone«, budući da je ono u neku ruku nastavak Bačićeva već izvođenog komada *Salašari silom varošani*, koji je naišao na dobar prijem kod ovdašnje kazališne publike.

In memoriam

Lazar Baraković

(1941. – 2018.)

Nakon duge bolesti u 77. godini života u Subotici je 5. siječnja preminuo **Lazar Baraković**.

Lazar Baraković bio je ugledni privatni poduzetnik, dugogodišnji član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, od 2004. do 2006. godine bio je član Predsjedništva DSHV-a, od lipnja 2005. do prosinca 2007. je bio predsjednik Upravnog odbora Novinsko-izdavačke ustanove *Hrvatska riječ*, od 2007. dopredsjednik Demokratske zajednice Hrvata. Bio je vijećnik u Skupštini grada Subotice, te dogradonačelnik grada Subotice. Dobitnik je *Oktobarske nagrade* grada Subotice i *Prvomajske nagrade*. Promicao je zajedništvo hrvatske zajednice u Srbiji, podupirao hrvatske manifestacije *HosanaFest*, *Dužijanica*, *Veliko prelo*...

Sahranjen je 6. siječnja na Bajskom groblju u Subotici.

In memoriam

Br. Stipo Doboš OCD

(1946. – 2017.)

Nakon šest godina borbe s opakom bolešću, u Institutu za onkologiju u Srijemskoj Kamenici 6. siječnja preminuo je karmelićanin br. Stipo od Presvetog Trojstva Doboš. Stipo je rođen u Monoštoru od oca Adama i majke Marte. Oce karmelićane u Somboru upoznao je još kao dječak na hodočašću Godine Karmelske. U samostan je primljen kao mladić, a vječne zavjete položio je 1965. godine. Boravio je i radio kućanske poslove vrtlara, sakristana, kuhara, najduže u karmelskoj zajednici u Somboru, ali i u Splitu, u generalnoj kući Karmelskog reda u Rimu, te u Sofiji u Bugarskoj. Bio je uvijek na raspolaganju svima koji su iz bilo kog razloga svratili u somborsku karmelsku crkvu, sve vrijeme kada je bila otvorena. Blag pogled, misli i riječi upućene svima – to je bio brat Stipo. Dobar i voljeni brat i prijatelj u i izvan karmelske zajednice – izvanredno vrijedan i barem isto toliko u pojavi skroman. Misa zadušnica održana je u karmelskoj crkvi u Somboru 9. siječnja, a nakon nje i sprovod u Kapeli karmelićana na Velikom katoličkom groblju u Somboru.

Zimski oratorij

Ovogodišnji zimski *oratorij* trajao je od 3. do 6. siječnja, a djeca su se okupljala u župi sv. Roka gdje je *oratorij* održan. Posljednjeg dana, 6. siječnja, djeca su sudjelovala na zajedničkoj sv. misi, a nakon toga su imali završnu priredbu, na kojoj su prikazali samo djelić onoga što su radili tijekom tri i pol dana. Zajedništvo, smjeh, radost, molitva, radionice, igre, kuhanje, pjevanje, plesanje, prijateljstvo... krasili su ovaj zimski *oratorij*.

Po riječima **Vedrane Cvijin**, studentice u Zagrebu i organizatorice subotičkih *oratorija* ove godine održan je drugi zimski *oratorij*.

»U župi kod salezijanaca u Zagrebu, gdje sam aktivna, vidjela sam kako oni po uzoru na sv. **Don Bosca** rade puno s mladima i djecom. I sama sam se uključila u rad, pa sam htjela isti taj model, koji me oduševio tamo i koji sam vidjela da je dobar, prenijeti i ovdje u Suboticu. Okupila sam ekipu izvrsnih animatora i počeli smo s radom. Prvi *oratorij* u Subotici započeo je 2016. godine, u desetom mjesecu u župi sv. Roka, kada smo se počeli okupljati subotom. Kasnije su nam se pridružili i animatori iz župe Isusova Uskrsnuća i tako smo skupa započeli zimski i ljetnji *oratorij*. Nakon toga počeli su se uključivati i mladi animatori drugih župa, a želja nam je da se i broj djece s drugih župa poveća, što nam je dodatni izazov radi prostora« pojasnila je Vedrana Cvijin.

Na ovogodišnjem zimskom *oratoriju* okupilo se oko 70 djece, no zbog bolesti svaki dan je aktivno sudjelovao njih 60. S njima su radili mladi koji su svoje slobodno vrijeme žrtvovali za dobrobit drugih. Uz brojne radionice, neizostavni dio *oratorija* je molitveni, kao i duhovne radionice u kojima su sudjelovali gosti fra **Danijel Maljur**, vlč. **Marinko Stantić**, vlč. **Andrija Anišić** i s. **Silvana Milan**. Kako je bilo i kako su ova tri dana protekla najbolje govore fotografije i mišljenje djece.





– Sve mi se sviđelo na oratoriju, a posebno zajednička igra *Baze* – **Marta Vukmanov Šimokov**, 7 godina.

– Dobro mi je bilo na oratoriju, družili smo se, a najviše mi se sviđalo kad smo pravili medenjake i ukrašavali ih jestivim bojama – **Matija Merковиć**, 7 godina.

– Dolazila sam i prije na subotnje oratorije, a sada sam prvi puta na zimskom. Najzanimljivija mi je bila glavna igra *poštara* i glumačka sekcija u kojoj sam sudjelovala – **Katarina Ivanković Radaković**, 13 godina.

– Već sam bila na ljetnom oratoriju i subotom također dolazim. Ovoga puta mi se najviše sviđela igra *baze*, jer dvije protivničke ekipe se moraju boriti i tu su se istakli oni mudri i brzi. Bilo je jako zanimljivo. I ubuduće želim dolaziti i družiti se – **Ana Rukavina**, 11 godina.

Ž. Vukov





**ZIMSKI
VAŠAR**

Tooth optika

SUBOTICA
024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člana ili studenta. Lokacija Zemun. Tel.: 011 3077036.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310

Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m². Tel.: 069 2887213.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 14 88

Ozbiljan muškarac, Hrvat iz Hrvatske, umirovljenik, želi upoznati ozbiljnu ženu do 55 godina. Tel.: 099-1958-444 (HR) i 064-041-5760 (SRB). Pošaljite za početak SMS.

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupaone, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolini Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta ONDAPLAST BALKAN PROPERTY DOO Beograd, Savski venac, Pivljanina Baja br. 9., podnio je dana 27. 12. 2017. pod brojem IV-08/I-501-465/2017, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: REKONSTRUKCIJA I PROMJENA NAMJENE POSTOJEĆEG POSLOVNOG OBJEKTA U POGON ZA PROIZVODNJU OSTALIH PROIZVODA OD PLASTIKE, na k.p.14729/1 KO Novi Grad, adresi Segedinska cesta bb u Subotici (46.1029604⁰; 19.7270034⁰),

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, (Gradska kuća, Trg slobode br.1, I. kat soba 129) svakog radnog dana od 10 do 12 sati od 9. 1. do 31. 1. 2018.godine, a javna prezentacija Studije bit će održana 2. 2. 2018.godine u 12 sati u prostorijama Službe.



Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 17. 1. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din



SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Generalni tajnik *Sportskog saveza* Apatin Slobodan Bačić



Najljepše je igračko doba

Nogomet je moj život

Bačić je u nogometnom smislu odrastao u Apatinu, u NK *Mladost*. U zrelijim igračkim godinama nastupao je i za druge klubove, ali i danas su mu najdraže uspomene vezane za matični.

»Imao sam sreće igrati za *Mladost* u vrijeme kad je ovaj klub postizao najveće uspjehe u povijesti. Bilo je puno lijepih trenutaka. Kroz nogomet sam dosta prošao, puno proputovao, upoznao puno dobrih ljudi. *Mladost* je ostala dio mog srca i uvijek će to i biti. Žao mi je jedino zbog krize u koju je zagazila. S druge strane, možda je i bilo potrebno da pođe od ništice i da opet pripada Apatincima. Raduje me plejada mladih igrača poniklih u klupskoj nogometnoj školi, čije vrijeme tek dolazi i zbog njih moramo učiniti sve da *Mladost* na proljeće izbori opstanak u Vojvođanskoj ligi *sjever*«, kaže Bačić.

Sa svoje sadašnje pozicije na sport gleda pomalo drugačijim očima. Raduje ga, ali i plaši što u obitelji, po svemu sudeći, ima i nogometnog nasljednika.

»Prije svega, nogomet je moj život. Veći dio proveo sam na travnjaku, manji na klupi i sada, evo, na mjestu sportskog operativca. Poslije svega odgovorno tvrdim da je najljepše biti igrač. Nekada smo mislili da je to najteže, međutim, odigraš svoje, daš sve od sebe i miran si. Sjediti na klupi je druga situacija. Za mene i to ima svoje draži, ali uz puno veći dijapazon obveza nego kod igrača. Igrač mora misliti o sebi i svojim zadacima na travnjaku, trener mora voditi brigu o svakom igraču, mora prije utakmice znati za svakog pojedinca je li dobro spavao, što je jeo, je li stopostotno zdrav i o cijelom nizu sitnica koje mogu utjecati na njegovu igru. Da ne govorimo o konkretnom radu na taktici i ostalim elementima igre. Sadašnja dužnost je za mene nešto novo, nešto prolazno, jer sigurno je da nikada neću odustati od nogometa, nogomet je moj život. Kako mi se čini, u obitelji imam i nasljednika. Stariji sin **Jovan** sve slobodno vrijeme provodi na travnjaku, posve posvećen nogometu. Ne bih mu preporučio da ide mojim stopama. No, u tom pogledu neću utjecati na njega, to je životna odluka koju mora sam donijeti. Jedino mu stalno govorim da kruh nogometaša nije lako zaraditi. Ipak je drugačiji osjećaj, ali i obveze, kad se na travnjaku amaterski zabavljaš, nego kad igraš za plaću. Odigrao sam 115 utakmica Super lige SCG, pa s punim pravom sve ovo govorim. No, sigurno je, koliko je taj kruh težak, toliko je i sladak. Svakako, ukoliko Jovan krene putem nogometnog profesionalca, sigurno je da će imati moju najveću podršku«, završava priču Bačić.

Ivan Andrašić

Jedna od živih legendi apatinskog nogometa, **Slobodan Bačić**, nakon prestanka karijere aktivnog sportaša uplovio je u trenerske vode, a od listopada 2016. godine na dužnosti je generalnog tajnika *Sportskog saveza* općine Apatin.

Klubovi u 2017. godini

Nakon godinu dana na ovoj dužnosti Bačić je stekao puni uvid u rad sportskih klubova općine Apatin.

»U početku mandata riješili smo mnoge zaostale probleme, prije svega, uskladili smo sustav financiranja s važećim zakonskim normama. U 2017. godini sredstva su dijeljena po natjecanjima, u svakom polugođu raspisan je po jedan. Na našu radost broj polaznika sportskih škola u klubovima bilježi stalni rast. Dosta djece se okreće i individualnim sportovima, pa i to moramo financijski podupirati. Sredstva su isključivo namjenska, a korisnicima će biti doznavačavana kvartalno«, pojašnjava trenutačnu situaciju Bačić.

Bačić ima odličan uvid u rad sportskih klubova općine Apatin kroz cijelu 2017. godinu.

»U početku je bilo poteškoća u komunikaciji s pojedinim klubovima, vremenom je i to nadvladano. Prije svega, vrata *Sportskog saveza* uvijek su im otvorena, u svakom momentu mogu dobiti odgovor na svako njihovo pitanje. Stavili smo im na raspolaganje i besplatne termine u sportskim dvoranama u Apatinu, Sonti i Prigrevici. Potrudili smo se da svima osiguramo najbolje moguće uvjete za rad, a njihova prioritarna zadaća je okupljanje što većeg broja djece i omladine. Za ocjenu rada nisu bitni samo natjecateljski rezultati. Očiti primjer je Sonta. NK *Dinamo* i ŽRK *Sonta*, koji su u krizi rezultata, donedavno i rukovođenja, pozitivni su primjer svima. Po mojoj procjeni na putu su potpunog oporavka. Pozdravljam riješenost sončanskih sportskih radnika da odgajaju vlastiti igrački kadar, pa u oba kluba igraju isključivo djeca iz mjesta. Vjerujte mi, osim njih, ne znam niti jedan klub u ligama u kojima se natječu, a osobito u višim, bez igračkih pojačanja sa strane«, kaže Bačić.

Klubovi koje smo pratili u 2017. godini (II.)

Nogomet
PFL Sombor

ŽAK na niskim granama

SOMBOR – Ekipa somborskog ŽAK-a ostavila je iza sebe godinu koju bi trebalo što prije zaboraviti. Proljetni dio prvenstva 2016./17. *željezničari* su završili na neslavnom 12. mjestu. Dobru seriju rezultata zabilježili su u razdoblju od 8. do 16. kola, kad su



se navijači ponadali visokom plasmanu, jer je ŽAK skočio na 3. mjesto. Umjesto slavlja, uslijedila je serija loših rezultata i srozanje na prvenstvenoj ljestvici. Navijači su čak posumnjali da je u pitanju rasprodaja bodova. Ljeto je iskorišteno za dovođenje pojačanja, međutim vrijeme je pokazalo da dovedeni to nisu. Ili se, možda zbog tradicije i reputacije kluba, nisu ostvarile njihove nade i razmišljanja o nekom izdašnom plaćanju njihovih loptačkih usluga. Početak jesenske sezone i nije bio tako loš, kriza rezultata nastupa poslije 6. kola, kad je ŽAK zauzimao 6. mjesto na ljestvici. Već od 7. kola, pa sve do konca jesenskog dijela prvenstva *željezničari* su neplanirano gubili bodove, a zimsku pauzu dočekali su na 13. mjestu sa svega 11 bodova, 3 više od fenjeraša *Borca*. »Zimsku pauzu moramo iskoristiti za rekonstrukciju ekipe, pa tko god želi, može otići iz kluba. Po igrama i zalaganju većine igrača rekao bih da su nezadovoljni. Stav UO kluba je da ukoliko igrači žele igrati za novce, neka potraže jače i bogatije klubove. Mi želimo zadržati one koji su pokazali borbenost i kojima je klub u srcu«, rekao nam je član uprave **Vladimir Jovanović**.

PFL Subotica

Od fenjera Vojvođanske lige sjever do fenjera PFL Subotica

SUBOTICA – Nogometaši *Subotice* 2017. godinu su dočekali na posljednjem mjestu Vojvođanske lige sjever. U cijeloj jesenskoj polusezoni osvojili su svega 3 boda, a u proljetnoj još 12 i tako kao posljednjeplasirani ispali u PFL Subotica. Rezultatski nisu



bolje prošli ni u novom, nižem rangu natjecanja. U jesenskoj polusezoni osvojili su svega 4 boda i čvrsto prigrllili fenjer, s 5 bodova zaostatka za pretposljednjim *Horgošem 1911* i 10 za trinaesto i četrnaestoplasiranim *Napretkom* iz Nadalja i *Proleterom* iz Ravnog Sela..

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Teška godina za *Dunav*

MONOŠTOR – Nedostatak igrača iz mjesta, pa i odlazak **Mladena Vakoša** s dužnosti predsjednika, sve zbog iseljavanja u inozemstvo, izbor novoga rukovodstva na čelu s **Damirom Šimunovim**, neplanirani porazi i jedva izborni opstanak u 1. razredu



MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci, karakteristika su rada NK *Dunav* iz Monoštora u 2017. godini. Monoštorci su sve teže okupljali ekipu, pa su na neka gostovanja putovali s jedva okupljenom ekipom, u jednom navratu i sa svega desetericom igrača. U

klubu su vrlo nezadovoljni dijeljenjem pravde na njihovim utakmicama, ali je i činjenica i da je njihova legija stranaca na utakmicama vrlo nedisciplinirana, pa su poznati kao ekipa s najviše žutih i crvenih kartona. Zbog toga su dobar dio prvenstva odigrali nekompletni, jer je enormno veliki broj igrača propuštao utakmice zbog kazni. Na ljestvici će prezimiti u skupini klubova koji dijele 9., 10. i 11. mjesto, s bodom više od fenjeraša *Jedinstva* iz Ribareva. »U velikoj smo igračkoj krizi. Sve više mladih, među njima i dobar dio naših bivših igrača, pa i sportskih radnika, iseljava se iz Srbije, poglavito u Njemačku. Nije nam sretno rješenje dovođenje igrača sa strane, to je za financijski stabilnije, a i puno ambicioznije klubove od našega. Nitko od iole kvalitetnijih nogometaša neće ti danas igrati samo za putne troškove. Sada u Monoštoru imamo 5-6 vrlo solidnih mladih igrača poniklih u našoj nogometnoj školi, koji još nisu nastupali za seniorsku ekipu, pa se nadam da će na proljeće debitirati i kvalitetno pojačati naš domaći igrački fond. Samo, plaše me ova iseljavanja, stalno strepimo da će nam otići još poneko od igrača«, rekao je za *Hrvatsku riječ* predsjednik *Dunava* Damir Šimunov.

U skupini ugroženih

BEREG – Iza ekipe *Dinama 1923* iz Berega ostala je dijelom uspješna, ali i vrlo teška 2017. godina. U proljetnom dijelu prvenstva zauzeli su 4. mjesto na ljestvici 2. razreda MNL Sombor – Apatin – Kula – Odžaci i plasirali su se u 1. razred. Sada su u



skupini klubova sa svega bodom više od posljednjeplasiranog *Jedinstva* iz Ribareva, pa su u velikim brigama glede opstanka u ovom rangu natjecanja. »Od završetka jesenskog dijela prvenstva do danas svi smo na pauzi, jer je veći dio igrača, ali i ljudi iz upravnih struktura kluba, odsutan iz Berega. Na okupu ćemo biti nakon svih ovih blagdana, pa ćemo za desetak dana imati i rješenja za naše goruće probleme, prije svega za osvježanje igračkog kadra. Nadam se da će nam proljetna polusezona biti uspješnija i da ćemo ostati u ovom rangu natjecanja«, kaže tajnik *Dinama 1923* **Darko Ilić**.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Europsko prvenstvo

Stigao je i taj dan. Točnije večer, jer će večerašnjim susretom protiv Srbije (20.30) Hrvatska započeti svoj nastup na 13. Europskom prvenstvu u rukometu za muškarce. Na jedinom velikom natjecanju s kojeg još uvijek nema zlatnu medalju, a evo već drugi puta ga organizira (prvi puta 2000.) Osim brojnih zanimljivosti vezanih uz jednu od najboljih rukometnih nacionalnih vrsta svih vremena, svakako treba istaknuti raritetan podatak kako su *kauboji* na posljednjih 7 EP-a uspjeli izboriti plasman u polufinale. Nažalost, samo su upravo pod vodstvom starog-novog izbornika **Line Červara** (koji je 160. puta sjedio na trener-

skoj klupi) uspjeli 2 puta proći u finale (2008. i 2010.) i srebro je bio konačan domet. Hoće li ples brojki donijeti 8. polufinale i 3. finale, a treće sreća i konačno najsajnije odličje saznat ćemo na koncu ovoga mjeseca.

A do tada...

Do tada prvo slijedi grupna faza u kojoj će Hrvatska igrati u skupini A (Split) skupa sa Srbijom, Islandom (14. siječnja, 20.30) i Švedskom (16. siječnja, 20.30). Tri prvoplasirane momčadi izborit će nastavak natjecanja u skupini I (Zagreb) u kojoj će se naći i tri prvoplasirane reprezentacije iz skupine B (Poreč) u kojoj se nalaze: Bjelorusija, Austrija, Norveška i Francuska.

Osim brojnih najboljih svjetskih rukometaša, točno tako jer je rukomet jedini sport u kojemu je Europsko prvenstvo jače od Svjetskog ili Olimpijskog turnira, na 13. euro summitu zaigrat će i 38 godišnje islandsko krilo **Sigurdsson**, najefikasniji reprezentativni igrač svih vremena s dosad 1798 postignutih golova.

S obzirom na još minimalno 3 susreta u skupini A, ovaj čini se nedostižni rekord će još biti uvećan za nekoliko ekstra pogodaka. Da ne bude mnogo uvećavan protiv Hrvatske brinut će se povratnik na gol **Mirko Alilović**, koji je skupa s **Jakovom Gajunom** igrao već u *Spaladium Areni* prije 9 godina na SP-u kojemu je također bila Hrvatska domaćin.

Riječi su riječi, brojke su brojke, ali su djela ipak ono što će poslije ostati zauvijek upisano u povijesti.

Kauboji, vrijeme je ponovno za velika dijela i velike pobjede...

M. D.



U NEKOLIKO SLIKA

Proljeće u siječnju



Iz Ivković šora



Sićanj

piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Eto, sve nam poprolazilo od svetaca, sad još Marīn da nam dođe pa da idemo digod prelit malo. Već sam se zaželio dobrog prela di se divani piva i šali nuz kaki poso, jal mrvljenje kuruza na stočić; žene su štogod štrikale, pravile kojikake čipke jal šlingovale. To su bila prela, zabave za nas običnu salašarsku čeljad a ne ovo sad... Dođe se na prelo u kaku modernu salu jal dom, sve moderno lipo, svi dođu dotirani ko klingerske bebe, ta diš onda radit? Kako se mož latit na priliku plect kudeljaške štrange, jal mrvit kuruza u odilu lipčim neg vinčano? A i gospoje, nako naperlicane, pa s namazanim i ušaranim noktima kugod uskršnje jaje, kako se mogu latit stana jal vretena, jal sist za razboj? Ta skroz će se izgužvat, a i pokvariće njim se onaj »mej ap«, kako sad zovu ta kojikaka mazala za obraze, obrve, oči, uši i šta ti ja znam šta već sve ne mažu. Ta lipo vam pripovidadam da se s tim ne mož ništa radit, a kad se ne radi, čeljadi, to nije prelo. Srdite se koliko očete al to nije prelo, skupština jal druženje jal bal, nek zove ko kako mu volja al prelo nije i gotovo. Huuu, da imam većma kada sad bi vam ja ispriporovido kaka su kadgod bila prela borme, ta i onda su se pravila, samo na salašima. Mi smo, kad sam ja bio momčuljak, išli uvik čak iz Ivković šora skroz u Lamićov šor na prelo. Bačo moj uzme lipo višnjovac, vašaka je bilo fala Bogu koliko voliš, a svi bome u buretu odranjeni, bisni kugod vragovi. Imali smo i mi taki, jedan zeljov je bio taki bisan kad ne mož ništa, sam sebi grize rep. No, tako mi lipo krenemo još s večeri priko, Koncovim putom, bačo prti a mi za njim, snig meni do struka, nije onda bilo kec-mec, zime bile zdravo jake. Da vam ne slažem, išli smo pišće do Poljakovog salaša dobri četiri kilometera. Kad se stiglo, niko se otrkravit. Nuz peč se poslaže-mo i jedva se raskravimo. Kad se ispozdravlja, poželi jedni drugima dobro zdravlje. Oma se sidalo za astal pa se malko divanilo, popilo vina i radilo štogod. Naš svit nije naviko bresposlen sidit. Dok divani, štogod je moro radit, makar se kartat ako ništa drugo. Divanilo se to, doduše, da se ima ko i huncucki iskorištavo s preldžijama. Kažu da je u davna vrimenta jedan gazda imo dvi al zdravo lipe čeri. One zovu na prelo, al uvik one momke za koje znadu da nisu prema njima ravnodušni pa bačo pripravi lipo dva-tri stočića i dvajst trist košara kuruza, oni veliki kirdžijaški pa dok se divojke i njeve druge kikoću i smiju radeći šlingeraj ovi momci vrući glava za čas to smrve i popakuju u čivucke džakove. Još i odnesu oma pod šupu i poslažu na paorska kola tako da ne mora bačo ni tovarit za pecu, samo upregne konje i gasa. Med tima je bio i moj Ranko Lazo, on mi i divanio, zato je i osto neženja. Kaže da su jednu zimu čitav čardak omrvili nadajući se da će se kojoj čeri omilit. Al vraga, one se na kraju poudavale u varoš i to za nike učene ljude i eto ti zabadavad paštrenja. E, to su bila prela, čeljadi moja. Zbogom.

Bač Ivin štodir

Do 300 se došlo,
daće Bog vada
i dalje



piše: Ivan Andrašić

Rode moj šokački, čitam vo, u naši novina natrukovano danas, puno mi srce. Kako sapim, Bač Ivini štodira se nakupilo okruglo tri stotine. Isprva sam mislijo da trukujem samo za vas, al u posljednje vrime primetim da to čitu i drugi, najviše Bunjevci. Istina, malo težje neg mi Šokci, al ka dobro proštodiru, sve razumu. Po tomu vidim da se mi svi možemo razumit. Samo akoćemo. Bunjevci su mi u srcu ko i Šokci, vada smo mi dvi grane istoga drveta. Jedino ne razumim što nismo svi. Vidim da se polak Bunjevaca pravi da njeva grana jal raste iz nikakoga drugoga drveta, jal su drvo za se, al slabašno, pa se naslanju na drugo. Al to sve ošlo tako daleko, da ću prija umrit, neg to razumit. Mislim da sve vo nisam trukovo zabadva, puno vas, ka bi se trefili, nako bi mi se lipo, široko nasmijali i krupno mi gledali dok se divanimo. I još bi znali kazat Bač Ivin štodir pročito i cili komšiluk. A bome, ne gledu svi krupno. Ima i vas, što mi ispod oka gledate, pa ka vas drugi gledu i rukujete se samnom, al nikako mlitavo, pa se još potrudite da mi se i naškobite. Ne ispade to uvijek kako triba. Vamo bi usta, da vam ni ušiju, razvukli skroz oko glave, al vas poizdaju oči, gledate mi ladno ledeno. A imade i vas, što dobro pogledate jal nas kogod sluša, pa ako ne, znadete mi i priprtit. A niste zabardali ko vam je pružijo ruku i pomogo da se popnete dovede di ste danas, nikada se niste sitali ni reć baram jedno obično fala. Puno vas misli da sam ja bač Iva. A nisam. Bač Iva je jedan starovirci, zadrti Šokac, u kojemu je skupita narav jedno sedamosam ljudi. Temelj toga lika je moj pokojni dida, **Ivan Domić**, po kojemu sam i ja dobijo ime, a stariji ljudi kažu da sam po ćudi svaj na njega. To mi najveća radost, jal ljude ko što bijo on, jako poštivam. U taj lik sam umetnijo i ćudi i proživito i moje i o mojega pokojnoga dade i o još trojčeteroj ljudi, kako ni što su još živi, tako i već davno pokojni. Isto tako je stvorit i kum Tuna i bač Ivina i većina ostali likova. Sve radnje iz Bač Ivinoga štodira su stvarne, samo malo stirički dotirane. Imade tu i političke, al i socijalne satire, al po mene, sve je to povezano. Zoto se dosta vas znade koidi i pripoznat, pa jednima pravo i zdravo se nasmiju, a bome, bude i taki što se baš razbisu, pa bude i grdodbe, a bome, znadu mi i ozbiljno priprtit. Mene drago i brog jedni i brog drugi, baram sam ciguran da ništa nisam trukovo zabadva i da se uvijek niko pripozno. Najdraže mi što se taj naš starovirci divan trukuje u novina. U svagdanjemu životu polagano nestaje, jal vi što ste ga zaboravili oma šćim ste se najili varoškoga kruva i tako ćudno mi gledate kad kažem da niko ide i ništa nosi. Nestaje i ko nas doma, jal ka se dva Šokca trefu digod u selu i ako se sami divanu, divanu se gospocki. Š drugima, da ne divanim. Šćim se kakigod doselu u naše selo, Šokci oma divanu po njegovomu, pa makar i kako ne triba. A svi se otrani u starovirci divanu. Možda nećete oma razumit ni vo što sam vaj put natrukovo, probajte pročitat još nikoliko put, možda će se makar samo malo promeškoljit i vaša starovirci duša.

RECEPT NA TACNI



DALMATINSKI BRUDET

Volim kad mi se dogodi da saznam za neki novi recept, probam ga i oduševim se. Još kada je u pitanju jelo od ribe, oduševljenje dobiva veće razmjere. Kuhali smo već riblji paprikaš, pekli ribu u foliji i predlagat ćemo još mnogo ribljih recepata ali prvo moram predstaviti veličanstvo po imenu dalmatinski brudet. I tek sad kad sam otkrila brudet i započela istraživanje i proširivanje znanja, uvidjela sam da, naravno, ima nekoliko načina pripreme. Izvor mog je mamina drugarica čiji je muž Dalmatinac. Znači, izravna veza.

Potrebno: 1 kg morske ribe (bar tri vrste) / 2 srednja poriluka / 4-5 srednjih rajčica / 2 dl ulja maslinovog / vezica peršinovog lista / 6-8 zrna papra / 2 dl bijelog vina / sol / voda / brašno

Postupak: Ribu narezati na komade, uvaljati u brašno i popržiti na ulju. Izvaditi ribu, te u istoj posudi popržiti poriluk, dodati rajčicu, ribu, peršin, papar i ostale sastojke i sipati vode toliko da svi sastojci budu prekriveni. Kuhati na tihoj vatri dok ne bude gotovo. Važno je ne miješati brudet tijekom kuhanja, nego samo malo protresti posudu.

Sastojak koji također možete koristiti i koji odlično ide uz brudet je krumpir ali je to na vama da odlučite želite li ga ili ne. U slučaju da želite krumpir, narežite tri krumpira i dodajte ih kada i ostale sastojke i kuhajte u brudet, a ukoliko ste odlučili da ga ne stavite, onda će odličan prilog brdetu biti palenta.

Napomena: vojvođanski pristup dalmatinskom brdetu koristi one vrste morske ribe koje se mogu naći ovdje kao što su skuša, oslić, nekad tuna (i to ovisi od opskrbljenosti tržnice) i zato mnogo zavidim Dalmatincima, čiji je izbor morske ribe mnogo veći i koji imaju velik izbor bijele i plave ribe. Svakako, okus je fantastičan, a samo ga pojačava čaša domaćeg bijelog vina servirana uz jelo.

Gorana Koporan

**PETAK
12.1.2018.**


06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Dr. Bergmann, seoski liječnik
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:26 Zaljubljena u Ramona
13:13 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Daj pet!
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Harry Potter i zatočenik Azcabana, američko-britanski film
22:40 Dnevnik 3
23:15 Hrvatska za 5
00:05 Noćna smjena, američki film
01:50 Detektiv Murdoch
02:40 Don Matteo
03:30 Dr. Bergmann, seoski liječnik
04:15 Dr. Oz
05:00 Kod nas doma
05:45 Zaljubljena u Ramona, telenovela



05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Prvi svjetski rat
09:30 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija za mlade
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu, serija za mlade
11:05 Paul O'Grady i ljubav prema psima
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:25 Hestonova fantastična jela, dokumentarna serija
13:15 Kratki dokumentarni film
13:30 Kako postati popularna u četiri koraka, američki film
14:55 Dizajn interijera u

rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Idemo na sjever s Goranom Milićem: Slovačka
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 Glazba, glazba... Glazbeni spotovi
20:05 Maigret, serija
21:45 Dolina sreće
22:35 Ubojičin kod, serija
23:45 Stipe u gostima
00:20 Seks i grad
00:50 Tornado nad New Yorkom, američki film
02:15 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
13.1.2018.**


06:55 Klasika mundi: Julian Rachlin i Vadim Rjepin uz Izraelsku filharmoniju pod ravnanjem Zubina Mehte, 1. dio
07:55 Metalna zvijezda, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma, multinacionalni magazin
15:10 Svijet aplikacija
15:40 Zdrav život
16:05 Bonton
16:15 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Sefi - dobri duh Zadra
17:40 Lijepom našom: Tovarnik, 2. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Prave mučke, američki film
21:35 Uzvišenost, američko-britansko-kineski film
23:35 Dnevnik 3
00:10 Užas iz rijeke, australsko-američko-britanski film
01:40 Metalna zvijezda, američki film - Ciklus klasičnog vesterna

03:10 Moje najdraže čudovište, američki film
04:35 Deliverance Creek, američki film
06:00 Veterani mira
06:45 Prizma



05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
09:00 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
09:30 Glee
10:30 Lidijina kuhinja
11:05 Vrtlarica
11:35 Tajni svijet ljekovitog bilja: Balkan, dokumentarna serija
12:30 Špica, riva, korzo
13:30 Kokice
14:25 Maigret, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija
17:00 Košarka, Premijer liga
19:00 Crtani film/serija
19:15 RockOff
20:05 Medvjeda družina - U skandinavskim šumama, dokumentarni film
21:30 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bearom Gryllsom: Wales, dokumentarna serija
22:20 Motel Bates
23:10 Anđeo iz pakla, serija
23:40 Životne priče
00:05 Životne priče
00:30 Seks i grad
01:00 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
13.1.2018.**


07:45 Strateška zračna obrana, američki film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Lipik: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 100 godina medicinskog fakulteta, dokumentarni film
16:30 Sigurno u prometu
17:00 Vijesti u 17
17:30 The Good Witch's Wedding, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45

20:05 'ko te šiša, humoristična serija
20:40 Mistika uspjeha: Nikola Bašić
21:40 Nova prapovijest: Od čega su izumrli golemi kukci?, dokumentarna serija
22:35 Dnevnik 3
22:50 Sportske vijesti
23:15 Psi od slame, film
01:10 Nedjeljom u dva
02:05 Strateška zračna obrana, američki film
03:55 The Good Witch's Wedding, američki film
05:20 Reprizni program
06:05 Split: More



06:05 Regionalni dnevnik
06:30 Džepni djedica
07:00 Juhuhu
08:30 Artur
09:00 Čudovišta iz ormara
10:29 Poirot
12:03 Luka i prijatelji
12:56 Indeks
13:21 Nećemo reći mladenki
14:09 Vrtlarica
14:39 A strana
16:20 Pobjednica, dokumentarni film
17:15 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Innsbruck
17:30 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Innsbruck, prijenos
19:45 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Innsbruck
20:05 Viktorija, serija
21:00 Razarajući Harry, američki film
22:35 Graham Norton i gosti
23:25 David Bowie - The Last Five Years, glazbeno-dokumentarni film
00:25 Seks i grad
00:55 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
15.1.2018.**


06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska

15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Maslenica, dokumentarni film
20:50 Počivali u miru 3, dramska serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:05 Detektiv Murdoch
00:55 Don Matteo
01:45 Dr. Bergmann
02:30 Dr. Oz
03:15 Labirint
03:40 Reprizni program
03:53 Treća dob
04:18 Dobar dan, Hrvatska
05:13 Kod nas doma
05:58 Zaljubljena u Ramona



06:00 Riječ i život
06:30 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 U drugom svijetu, serija za mlade
11:05 Indeks
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova fantastična jela, dokumentarna serija
13:25 Mame u top formi, kanadski film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Velika gužva u prirodi, dokumentarni film
17:42 City Folk 2017 Best of
18:07 Dokumentarna emisija/film
18:20 TV Bingo
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
20:05 Stadion, studijska emisija
21:00 Gospodin Schmidt, američki film
23:05 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:55 Brooklyn 99
00:25 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:45 Seks i grad
01:15 Zaseda, američki film
03:10 Noćni glazbeni program

**UTORAK
16.1.2018.**



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Znanstveni krugovi
14:25 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Invazija na Zemlju, dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Dobra žena
00:10 Detektiv Murdoch
01:00 Don Matteo
01:50 Dr. Bergmann
02:35 Dr. Oz
03:20 Reprizni program
03:30 Glas domovine
03:55 Znanstveni krugovi
04:20 Koktel-bar
05:10 Kod nas doma
05:55 Zaljubljena u Ramona



05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Teletubbyj
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi

10:30 Vremeplov, serija
11:05 kreativac
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova fantastična jela, dok. serija
13:25 Ljubav iznova, američki film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Obitelj polarnog vuka i ja, dokumentarna serija
17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 Glazbeni spotovi
20:05 Koktel-bar
21:00 Step Up 3D, film
22:50 Zločinački umovi
23:45 Brooklyn 99
00:15 Stipe u gostima
00:50 Seks i grad
01:20 Krivotvoritelj, austrijsko-njemački film
02:55 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 17.1.2018.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Potrošački kod
14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Granice: Velika iluzija?, dokumentarni film
20:58 Marko Antun de Dominis: Lomača na Trgu cvijeća, dokumentarna serija
21:28 Pola ure kulture
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Dobra žena
00:10 Detektiv Murdoch
01:00 Don Matteo
01:50 Dr. Bergmann
02:35 Dr. Oz
03:20 Eko zona
03:45 Potrošački kod
04:10 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
04:35 Reprizni program
04:45 Pola ure kulture
05:12 Kod nas doma
05:57 Zaljubljena u Ramona



05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Teletubbyj
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova fantastična jela, dok. serija
13:25 Tatice sponzori, film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Obitelj polarnog vuka i ja, dokumentarna serija

17:35 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 Glazbeni spotovi
20:05 Vjerujem u anđele
21:00 Čelična pravda, američko-britanski film
22:55 Zločinački umovi
23:50 Brooklyn 99
00:20 Stipe u gostima
00:55 Seks i grad
01:25 Tatice sponzori, film
02:50 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 18.1.2018.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Dr. Bergmann
11:10 Svi putevi vode u Radošić, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:23 Zaljubljena u Ramona, telenovela
13:10 Dr. Oz
14:00 Sigurno u prometu
14:25 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra
20:55 Milijarde, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Dobra žena
00:05 Detektiv Murdoch

00:55 Don Matteo
01:45 Dr. Bergmann
01:45 Dr. Oz
03:15 Reprizni program
03:50 Svi putevi vode u Radošić, emisija pučke i predajne kulture
04:20 Žene, povjerljivo!
05:10 Kod nas doma
05:55 Zaljubljena u Ramona



05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Teletubbyj
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Čudesne pustolovine
Julesa Vernea, serija
10:00 Degrassi
10:30 Vremeplov, serija
11:05 Pozitivno
11:35 Ubojstvo, napisala je
12:30 Hestonova fantastična jela, dok. serija
13:25 Ubojstvo na krstarenju, američki film
14:55 Dizajn interijera u rukama amatera
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Obitelj polarnog vuka i ja, dokumentarna serija
17:37 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Pustolovine Prudence Petitpas, crtana serija
19:30 Glazbeni spotovi
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Ustav RH, hrvatski film
22:40 Zločinački umovi
23:35 Brooklyn 99
00:05 Stipe u gostima
00:40 Seks i grad
01:10 Uzbuna na krstarenju, američki film
02:35 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

U društvu putopisaca

Priroda i društvo na dopingu

Siječan uvijek malo uspori. Kažu da vrijedi za depresivniji mjesec u godini, koji najduže traje i kada imamo najmanje novca. U želji da zanemarimo te statistike, obilježavanja, a i momente u kojima smo iscrpili zalihe i nemamo za neka velika putovanja usmjerit ćemo se na punjenje baterija i potragu za nadahnućem. Čitanje putopisa umnogome pomaže u tome, a danas ćemo navesti nekoliko prijedloga vrijednih čitanja i istraživanja. Riječ je, naravno, o pričama ljudi koji su u fokus svog postojanja stavili putovanja i izazove. Neki putuju vlakom, kamionom, avionom, automobilom, dvokotačima, ali ima i onih koji putuju nogama i izdignutim palcem. A kako je to postao i trend u svijetu i mnogo je takvih, odabrat ćemo nekoliko Hrvata kako bismo poticaj učinili opipivlijim i realnijim.

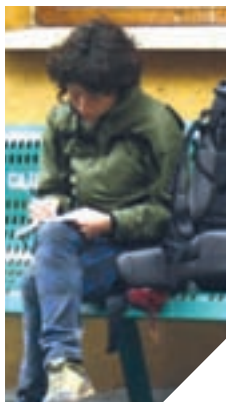


Ljudi koji inspiriraju

U Hrvatskoj riječi smo u rubrici *Preporuka iz prve ruke* pominjali knjigu *1000 dana proljeća*, koju je napisao **Tomislav Perko**, mladi autor hrvatske putopisne scene i baš njom ćemo otpočeti niz nadahnjujućih putopisaca. Priču o tome kako je mladog uspješnog brokera kriza na tržištu odvela u dugove i zauvijek mu promijenila život, kako sada živi život o kakvom mnogi maštaju, kako je odstopirao 50.000 kilometara, bio na pet kontinenata, posjetio preko 40 zemalja i sve to s jako malim budžetom, a s puno avanture, ljubavi, novih susreta i prije svega odvažnosti, pročitat ćete u dahu. Ovakav način života daje mnogo sadržaja i kvalitete, pa je Tomislav Perko napisao i nastavak gorepomenute knjige i nazvao ga *1000 dana ljeta*. Kada budete nabavljali knjige, nabavite i dobar ruksak, kako biste odmah iskoristili polet i želju za putovanjem koju ćete dobiti čitanjem.

Put i pjesme

Neobičniji stil putopisa nudi **Maja Klarić** koja koristi pretežno poeziju za svoje izražavanje. Ova mlada *putopisnikinja*, rodom iz Šibenika, uspjela je svoje dvije strasti, putovanje i pisanje, spojiti u životni poziv. Proputovala je većinu zemalja Europe, bila i u Aziji i Južnoj Americi. Objavljivala je u brojnim časopisima, a zastupljena je i u antologijama u Hrvatskoj, Srbiji, BiH, Španjolskoj i Italiji. Njezin *putopisnički* prviijenac *Život u ruksaku* objavila je 2012. godine i ta zbirka poezije donosi putovanje po Europi. Druga zbirka *Quinta Pintanga* je nastala na rezidencijalnom programu u Brazilu u kom je Maja Klarić sudjelovala zahvaljujući stipendiji UNESCO-Aschberg. Za razliku od prve dvije zbirke pjesama, treća zbirka, *Vrijeme badema*, je zbirka eseja, a na-



stala je na putovanju Camino de Santiago, hodočasničkom putu koji je popularan među ljubiteljima putovanja i boravka u prirodi. Kao što je i svaka zemlja, svaki grad poseban, tako je i svako putovanje jedno novo iskustvo, a o tim iskustvima, doživljajima, susretima sa samom sobom na vrlo interesantan način *piše i inspiriše* Maja Klarić.

Ceste leda

Svakog nešto izdvaja i svatko je jedinstven na svoj način, a **Hrvoja Jurića** svakako izdvaja njegovo bicikliranje u ne baš svakidašnjim uvjetima. Obožava putovati biciklom, a vrlo često njegova putovanja dobiju i humanitarnu notu. Njegova knjiga *Cestom leda do kraja svijeta* najbolje predstavlja ono što ga privlači, a opisuje njegovo putovanje biciklom od juga do sjevera Norveške, dugo 2000 kilometara, upakirano u 36 dana, voženo po 11 sati dnevno na temperaturi od -6 do -20 stupnjeva Celzija. Divljenje se povećava saznanjem da mu je ovo bilo drugo bicikliranje na ovaj dio svijeta. Hrvojev prvi putopisni roman je *Marijanov put* i ako uspijete doći do njega, pročitajte ga.



Polarni san

Kada smo kod ekstremnih uvjeta, velikih izazova i niskih temperatura, ovaj niz ćemo završiti jednom aktualnom pričom koja nosi naziv *Polarni san* i čiji je glavni akter poznati hrvatski istraživač, putopisac, fotograf i avanturist **Davor Rostuhar**. Davor se upravo nalazi u šestom tjednu hrvatske ekspedicije na Južni pol, ekspedicije koju Hrvati još nisu napravili, prelazeći put od obale Antarktika do Južnog pola, dug 1200 kilometara, a što je još interesantnije to radi sam, bez dostavljanja hrane i bez ičije pomoći, tako što sav teret vuče sam na sanjkama. Ovakvu ekspediciju do sada je napravilo samo 23 ljudi iz 9 država. Događanja možete pratiti na internet stranici Kluba za ekspedicionizam i kulturu, čiji je osnivač Davor Rostuhar, a ukoliko niste ljubitelj čitanja na internetu možete potražiti neku od šest knjiga koje je Davor napisao i sačekati da i *Polarni san* nađe mjesto u nekom tiskanom izdanju. Nabranje destinacija koje je obišao ovaj zaljubljenik u prirodu i zabačene i nepristupačne dijelove svijeta oduzelo je puno vremena, pa dozvolite sebi da ih sami istražite. Jedno je sigurno: poželite ćete se uvući u kofler Davora Rostuhara i biti dio jedne njegove avanture.



Naveli smo dosta primjera, da se nađe i neka rezerva, ali smo mnoge nepravredno izostavili uz opravdanje da nemamo mnogo prostora, a možda priredimo i nastavak niza putopisaca. Nadamo se da smo zagolicali ideju i otvorili mogućnost eventualnih pothvata. I ne zaboravite, naša rubrika čeka i neki red o vama ako se odvažite.



U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"



www.supijace.co.rs



Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867



**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATI

HKC "Bunjevačko kolo"



Veliko prelo 2018

Tehnička škola "Ivan Sarić", Trg Lagara Nešića 9, Subotica

27.01.2018. 19,30 sati

Tamburaški sastav "Harmonija" / Zagreb
Tamburaški ansambl "Ruže" / Subotica

Prodaja ulaznica:

HKC "Bunjevačko kolo", Preradovićeva 4, Subotica

Informacije:

024/555589 ili 064/6590635 i 064/6590637

